

ಸೀತೆ

ಮತ್ತು

ಸೀತಾ ಸಂಹಿತೆ

Q2, 1A1.4
33M3S

ಸೀತಾಸುತ

2, 1A19 852
33M3S
Siddagowda, K
Seethe mattu scetha
sambhita.

852

೩೩೫ ೩೮
ಮತ್ತು

ಸೀತೆ ಮತ್ತು ಸೀತಾಸಂಹಿತೆ

25 26 27 28 29

[illegible]

Q2, 1A1g
33M3S

852

Siddegowda, K
Seethe mattu Seetha
Sambhita.

ಸೀತಾಸುತ

ಸೀತಾಸುತ ಪ್ರಕಾಶನ : : ಮಂಡ್ಯ

SEETHE Matthu SEETHASAMHITE : by Seethasutha
(K. Siddegowda, Rtd. Tahashildar, 1596, Vidyanagar,
Mandya ; Pub. by Seethasutha Prakashana, Rama-
krishna Nilaya, 1596, Vidyanagar, Mandya.
Pages : 132

ಮೊವಲ ಮುದ್ರಣ : 1983

Q2, 1A1:8
33M35

© ಹಕ್ಕುಗಳು : ಲೇಖಕರದು

SRI JAGADGURU VISHWARATHIYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY

Jangamawadi Math, Varanasi
Acc. No. ... 852

ಮುದ್ರಕರು :

ಸಂಜಯ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ಉನ್ ಕಾಸ್ ಕೆ ಆರ್. ಆಪ್ತ ಪ್ರೆಸ್ ಮೈಸೂರು

ಒಂದು ಮಾತು

ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ನನ್ನ 'ಅಹಲ್ಯೆ,' 'ಕೌಸಲ್ಯೆ
ಸಮಿತ್ಯೆ,' 'ಕೈಕೇಯಿ ಮತ್ತು ಮಂಥರೆ' ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುಗರು
ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಕಾಶಕ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಂಜಯ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
ಮಾಲಿಕ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ನನ್ನ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

1-1-83,

ಮಂಡ್ಯ

ಸೀತಾಸುತ

ಪರಿವಿಡಿ

ಸೀತೆ	7
ಸೀತಾಸಂಹಿತೆ	45
ಸುಮೇಧೆ	127

ಸೀತೆ

ಸೀತೆ ಎಂದರೆ ನೇಗಿಲಗೆರೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಬಂದವಳೆಂದು ಅರ್ಥ. ಜನಕಮಹಾರಾಜನು ಯಾಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಸ್ವತಃ ಉಳುತ್ತ ಇದ್ದಾಗ ಸುಮಾರು ಆರೇಳು ವರ್ಷದ ಹೆಣ್ಣುಮಗು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಳು ಅವನ ಮಗಳೆಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾಯಿತು. ಅಯೋನಿಜೆ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಹರ್ಷೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಕಾಣದಿದ್ದ ಮಿಥಿಲಾಪತಿ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯಾದ ಸುಮೇಧೆಯ ಮಡಿಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ಸೀತೆಯೆಂದೇ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ.

ಮಿಥಿಲೆಯಲ್ಲಿ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು, ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳ ಕೂಟಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದು ಅವುಗಳಿಗೆ ದೇಶವಿದೇಶಗಳ ಪಂಡಿತರು, ಋಷಿಗಳು, ಮುನಿಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿಯರು ಆಗಮಿಸಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಜನಕ ಸುಮೇಧೆಯರೇ ಮಹಾಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳು, ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳು. ಮಹಾಸತಿಯಾದ ಅಹಲ್ಯೆಯ ಪುತ್ರ ಶತಾನಂದನೇ ಅರಮನೆಗೆ ಕುಲಪುರೋಹಿತ. ಇಂಥ ಮಹಾತ್ಮೆಯುಳ್ಳ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸೀತಾ ದೇವಿ ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಪಂಡಿತೆಯಾದಳು. ಕ್ಷತ್ರಿಯವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಧೀರೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಕನ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಾಳಿದಾಗ ಅವಳನ್ನು ವೀರಶುಲ್ಕಿಯಾಗಿಟ್ಟು ಲೋಕೈಕವೀರನು ಪಣವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಶಿವಧನುಷಿನ ಗರ್ವಭಂಗ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಮಾತಾಪಿತ್ರಗಳು ಬಹುಸಂಕಟದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮೈಥಿಲಿಯೂ ಆ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಳು. ತಾಯಿ

ಮಗಳು ಕಣೆಯವರಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವುದೇ ನಿತ್ಯಕರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಸೀತೆಯು ಸಕಲಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನಳಾಗಿದ್ದರೆ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ವರ ಮಾತ್ರ ಬರಲಿಲ್ಲ. “ಕನ್ಯಾಪಿತನು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿದ್ದರೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ತನಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಜನ ರಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕೆಳಮಟ್ಟದವರಿಂದಲೂ ಕನ್ಯೆಯ ತಂದೆಗೆ ಅವಮಾನ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅವಮಾನಕರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಒದಗಿತ್ತಲ್ಲ, ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಯೋನಿಜೆ” ಎಂದು ಸತಿ ಅನಸೂಯೆ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಮುಂದೆ ಓಡಾಡಿ ವರಾಭಾವದ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಲು ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಂದಿಗೂ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯ! ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಹಲ್ಯೆಯ ಆಶ್ರಮವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾಯಿಯ ಸಂಗಡ ತೀವ್ರಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಹಲ್ಯೆಯ ಮಗ ಅವಳ ಮುಂದೆ ಅಧೋಮುಖಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು ಗೆನಕುಸುಮಗಳ ಹಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತ ಇದ್ದರು.

ಯಾಗಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಅವರ ಪರಿವಾರಸಮೇತ ಬಹಳ ಲಕ್ಷಣ ವಂತರಾದ ಇಬ್ಬರು ರಾಜರು ಬಂದಿರುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರ ದರ್ಶನ ಒಂದು ಕಿರುಗಂಡಿಯಿಂದಾಯಿತು. ಎದೆ ಡವಡವಗುಟ್ಟಿತು. ವೀರಶುಲ್ಕದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಗೆದ್ದ. ವಿವಾಹದ ಸಿದ್ಧತೆ ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲೆ ನಡೆದು ಉತ್ತರಥ ಮಹಾರಾಜನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವಸಿಷ್ಠ ಶತಾನಂದರ ಪೌರೋಹಿತೃದಲ್ಲಿ ನಡೆದೇಹೋಯಿತು. ಸಕಲ ವಸ್ತುವಾಹನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಸೇವಕಿಯರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಮೂರು ಜನ ಅತ್ತೆಯವರೂ ನಾಲ್ಕು ಜೋಡಿ ನವ ವಿವಾಹಿತರೂ ಅಯೋಧ್ಯಾಭಿಮುಖರಾದರು. ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಿಂದೇ ವಿಂಗಡಣೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೇಡುಗೊಡಲಿ ರಾಮ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನರಾದರು. ಆಗ ಅವನ ಸವಾಲಿಗೆ ಪ್ರತಿಸವಾಲೆಸೆದು ಸ್ವಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತನಾದ ಸೀತಾರಮಣ ಪರಶುರಾಮನ

ಗರ್ವಭಂಗಮಾಡಿ ಅವನ ಅವತಾರವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ. ಸೀತೆಯ ಹೃದಯ ಹಿಗ್ಗಿತು. ಅತ್ತೆಯಂದಿರು ಹೊಸ ಸೊಸೆಯಂದಿರನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಮುಂದೆ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ಸೊಸೆಯಂದಿರು-ಸೀತೆ, ಊರ್ಮಿಳೆ, ಮಾಂಡವಿ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ-ಅರಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲನ್ನು, ಪಟ್ಟಣದ ಜೈತ್ಯಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಿ ವಂದಿಸಿ ಅತ್ತೆಮಾವಂದಿರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರ ಗೃಹಗಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತ, ಪತಿಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡುತ್ತ, ಅತ್ತೆಮಾವಂದಿರಿಗೆ ಅಭಿವಾದಿಸುತ್ತ ಜಾನಕಿ ಇದ್ದಳು. ನವದಾಂಪತ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ರಸಿಕಶಿರೋಮಣಿ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಸಕಲ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಭರತನ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಯುಧಾಜಿತ್ ಭರತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಡವಿ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಶತ್ರುಘ್ನರೂ ಕೇಕಯರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋದರು. ಸೀತೆ ವಿಹ್ವಲವಶಕಾದಳು ಅಲ್ಪಕಾಲ.

ಈಗ ಅರಮನೆಯ ಜೀವನ. ಬಾಳಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಮಯ ನಿತ್ಯವೂ ಒತ್ತೊತ್ತಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಮೇಲಾಗಿ ಪತಿಯ ಬಾಳಗುರಿಯನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಣಮಾಡಿ ಧೈಯಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ವೈದೇಹಿಯ ಆದ್ಯಕರ್ತವ್ಯವಾಯಿತು. ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಕೈಕೇಯಿಯ ಶಯನಾಗಾರವನ್ನು ಪೂಜಾಮಂದಿರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ ವ್ರತನಿಯಮಗಳ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುಮಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನಂತು ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಳಿತಗೊಂಡು ಶಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನ ಮಾಂಡವಿ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ಇವರು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಉಗಾತ್ತ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೈಕೇಯಿಯ ಒಲವನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದ. ಉಳಿದ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಉಪಪತ್ತಿಯರು ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನವಿಹೀನರಾಗಿ ಪ್ರಸರ್ಪನದ ಮೃಗಗಳಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಬಾಹಿರರಾಗಿದ್ದರು. ಸೀತಾದೇವಿ ಪತಿಯ ಹರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವಂತೆ ನಡೆದು

ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳು ಸರಸಲಾಪ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳ ದ್ವಾರೇಣ ಪತಿಯ
ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಬಹುವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ವಿವಾಹ
ಪರ್ಯಂತ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು
ತಿಳಿಯಲು ತವಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಬಂದು ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ಶ್ರೀರಾಮ
ನಿಂದಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗಮನದಲ್ಲಿ
ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಯಜ್ಞರಕ್ಷಣೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕರೆದು
ಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ರಾವಣನ ದೌಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ತಂದೆ
ಹೆದರಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಈ ಭಯವನ್ನು ತಂದೆಯ ಮನದೊಳಗಿಂದ
ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಸುಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ದೃಢ
ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸಂಸಾರಸ್ಮರಣೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ಸ್ತೀದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಸ್ತೀಕಂಟಕ ರಾವಣನ ಸಂಹಾರವೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ಬಯಸಿದಳು. ಕಾಲ
ಕ್ರಮೇಣ ಅದನ್ನು ಪತಿಯ ಧೈಯದೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು
ಸಹಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಿದಳು. ಆ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ಅಗತ್ಯ
ವಾದ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆ
ಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೈಕೇಯಿಯ ದಾಸಿಯರು ಕೌಸಲ್ಯಾ ಕೈಕೇಯಿ
ಯರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆ ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ತಾನು
ನೋಡಿ ಆತ್ಮೆಯವರ ಮುಖೇನವೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸವತಿ
ಮಾತ್ಸರ್ಯವೂ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಕಾರಾಣಿಯವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ
ವಾಗಿ ಕೌಸಲ್ಯೆಯು ಪತಿಯ ದೇಸೆಯಿಂದ ಕಿರುಕುಳಕ್ಕೀಡಾಗಿ ಸೊರಗುತ್ತಿದ್ದಳು.
ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ-ರಾಜರು, ಸಂಪ್ರದಾಯದ
ಪ್ರಕಾರ ಹಿರಿಯಮಗನಿಗೆ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟುವ, ಮತ್ತೂ ಕಿರಿಯರಾಣಿಗೆ ರಾಜನಿತ್ಯ
ವರಗಳ ದೃಶ್ಯಗಳು ದಿನಗಳೆದಂತೆ ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ;
ಭಯೋತ್ಪಾತಕವಾಗಿದ್ದವು. ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಅಮೃತವೂ ವಿಷವಾಗುವುದೆಂದು
ವೃದ್ಧರಾಜ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ವಸಿಷ್ಠರನ್ನು ಪುರಪ್ರಮುಖರನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ದಶರಥನು
ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ದೇಸೆಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಯುವ

ರಾಜಪಟ್ಟಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆಂದ. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಇಷ್ಟವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ, ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಕೌಸಲ್ಯೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಮಹಾನಂದ. ಮತ್ತೊಂದಾ ವರ್ತಿ ಕರೆಸಿ ಪ್ರತೋಪವಾಸವನ್ನು ಈ ರಾತ್ರಿ ಆಚರಿಸೆಂದ. ಆ ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಕಾವಲಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿ ರಾಜ ಕೈಕೇಯಿಯ ಶಯ್ಯಾಗಾರ ಸೇರಿದ. ಮಂಥರೆಯ ಮುತ್ತದಿಂದ ಮುಗ್ಧಳಾದ ಕೈಕೇಯಿ ತನಗೆ ಪತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದಳು. ಒಂದು ವರಕ್ಕೆ ಭರತನಿಗೇ ಯುವರಾಜಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಬೇಕು ; ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ತಾಪಸಿಯಾಗಿ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದಳು. ಕೈಕೇಯಿಯ ವರಗಳು ದಶರಥನನ್ನು ಧರ್ಮಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದುವು. ಆತನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ರಾಣಿ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಂತೆಯೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೈಕಾರಾಣಿ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು. ದಶರಥನನ್ನು ಸತ್ಯ ಸಂಧನನ್ನಾಗಿ ಉಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ವರಗಳನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ, ಇನನ್ನು ಆಗುಮಾಡಿ ಪಿತೃವಾಕ್ಯಪರಿಪಾಲನೆಮಾಡುವುದು ನಿನ್ನ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನು ತಥಾಸ್ತು ಎಂದನು.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೌಸಲ್ಯೆಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಬಹುಸಂಕಟಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿ ಅವಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಾಧುವಲ್ಲವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸೀತೆಯ ಬಳಿ ಸಾರ್ದನು. ಅವಳು ಏನೂ ತಿಳಿಯದವಳ ಹಾಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಲಕರಣೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಪತಿಯ ಆಗಮನವನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂಗಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಏನೋ ದುರ್ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಮನಗಂಡಳು. ಪತಿಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ವನವಾಸ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಜ್ಯೋತಿಸಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದ ವನವಾಸವು ಈ ರೂಪ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತಾನೂ ಬರುವನೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದಳು. ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಕಾಡುಜೀವನದ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ಅವಳು ಬಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. "ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವರವರು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಾನು

ಸಾರ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯ ಗಳಿಸಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸತಿಪತಿಯರು ಮಾತ್ರ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. "ನಾನು ನಿನ್ನ ಅರ್ಧಾಂಗಿ, ಅದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪಾಲನೆ ಪೂರ್ಣವಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾರೆಯಾ ? ನೀನು ಹೇಳುವಂತೆ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಎದ್ದು ಪುಷ್ಪಸಂಚಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ತರುವ ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಿಸು ಫಲಗಳಿಂದ ಅತಿಥಿಸತ್ತಾರೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. (ಭವಿಷ್ಯದ ಪಂಚವಟಿಯ ಆಗಾಮಿ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿವೆ) ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳು ಸ್ಪರ್ಶವಾಗದಂತೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ತಂದೆ ನೀನೊಬ್ಬ ಗಂಡುವೇಷದ ಹೆಣ್ಣು ಅಳಿಯನಾದನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನೆ ? ನೀನೊಪ್ಪ ದಿದ್ದರೆ ಈಗಲೇ ವಿಷ ಕುಡಿದು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ" ಎಂದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವಳ ಅಂತರ್ಯದ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ; ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಟ್ಟು. ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ತನ್ನ ವಸ್ತ್ರವಾಹನಾದಿಗಳನ್ನು ಬಡ ಬಗ್ಗರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಬಹುಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಅಣ್ಣನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ. ಮೂವರೂ ಜತೆಗೊಡಿ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನ ಆಶೀರ್ವಾದಪಡೆಯಲು ಹೋದರು. ಅಂತಃಪುರಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲಾ ನೆರದಿದ್ದರು. ಕೈಕಾದೇವಿಯು ಮೂರು ನಾರುಡೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಹಸ್ತದಲ್ಲೇ ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಈಸಿಕೊಂಡನು. ಸೀತಾದೇವಿಯು ಅತ್ತೆಯ ಕೈಯಿಂದ ತಾನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಉಡಲು ನಾರುಡೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪತಿಯೇ ಬಂದು ಸತಿಗೆ ಉಡಿಸಿದನು. ನೆರದಿದ್ದವರ ಗೋಳು ದಿಕ್ಕಟಗಳನ್ನು ತಾಡಿಸಿತು. ಕೌಸಲ್ಯಾ ಅತ್ತೆಯವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಅನುಮತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅರ್ಧವಿರುವುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ಸೊಸೆ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಮಗನಿಗೆ ವನವಾಸದ ಜೀವನದ ಕಷ್ಟಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವುದೆಂದೂ, ಮತ್ತು ತಾನು ಕೌಸಲ್ಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಗನಿಗೆ ತಾಯಿಯಂತೆ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಅರ್ಥೈಸಿ

ದಳು. ಸುಮಂತ್ರನು ರಥವನ್ನು ತಂದು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಸೀತೆಯೇ ಮೊದಲು ರಥವನ್ನೇರಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಹಾರೆ ಬುಟ್ಟಿ ಸಮೇತ ಹತ್ತಿದರು. ಅರಮನೆವಾಸಿಗಳು, ಪುರಜನರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ರಥವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ದೃಶ್ಯವು ಮೂವರಿಗೂ ಕರುಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ಜಾನಕಿಗೆ ಮೈಗೂಡಿಕೊಂಡಂತಿತ್ತು. ಲೋಕನಿಂದೆಯನ್ನು ಕೈಕಾರಾಣಿಯು ಬದ್ಧರದೆದೆಯಿಂದ ಎದುರಿಸಿದ್ದು. ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಬಲೆಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬಲ್ಲಳೆಂದು ವೇದ್ಯವಾಯಿತು.

ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಮಸಾನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಪೌರರ ಪ್ರಿಯ ಬಂಧುಬಳಗದವರ ಆಕ್ರಂದನವು ಒಂದು ವಾತ್ಸಲ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಲೋಭನವಾಗಿತ್ತು. ದಾಶರಥ ಪೈಥಿಲಿಯರ ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಮಧುರವಾದ ಆಘಾತವಾಗಿತ್ತು. ದಡದಲ್ಲಿ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದರು. ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಸೀತಾರಾಮರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಸುಖನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅನುಭವಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಉಪಾಂಕು ದಿಂದ ಪೌರರು ತಪ್ಪುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗುವಂತೆ ಪತಿಯು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಕುಶಲಮತಿ ಸಮಯಸ್ಪೂರ್ತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಜೀವನಮಾತೆಯಾದ ಗಂಗಾದಡವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಪತಿಯು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಆನಂದಪರವಶಳಾದಳು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಉಪವಾಸಮಾಡಿದ ಶ್ರಮ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬೇಡರೊಡೆಯ ಪತಿಯ ಪರಮಮಿತ್ರ, ಗುಹನು ದಾಶರಥಿಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು. ಕುಶಲ ಸಂಭಾಷಣೆಯಾದಮೇಲೆ ಗುಹನು ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ. ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಆ ರಾತ್ರಿಯೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದರು. ಸೀತೆ ತನ್ನ ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಗಂಡನ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗೆದ್ದಳು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಗುಹನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದ ದೋಣಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷೆಗೀಡುಮಾಡಿದ.

“ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಧೀರೆಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ದೋಣಿಗೆ ಹತ್ತಿಸೆಂದ.” ಸೀತೆ

ತಾನಾಗಿಯೇ ಮೈದುನನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹತ್ತಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೂ ವೈದೇಹಿಯು ಪರಪುರುಷನನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಬೀತುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಾರೆಬುಟ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಜಾನಕಿಗೆ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಾಗುವ ವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಒಡವೆಗಂಟನ್ನೂ, ದುಡಿಮೆಗಾರರಂತೆ ಹೊತ್ತು, ದೋಣಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿದರು. ತಪ್ಪವು ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ವೈದೇಹಿಯು ಗಂಗೆಮಾತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನ ಪತಿಯು ಸುಖವಾಗಿ ವನವಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಮದ್ಯದ ಗಡಿಗೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಾವಿರಾರು ಗೋದಾನಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆಂದು. ಕಷ್ಟಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯದಾತನಾದ ವೀರವ್ಯಾಧನಿರುವನೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವು ಜಾನಕಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿತು. ಆಚೆ ದಡವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನೋಡುತ್ತಾ ತಲುಪಿ ಪಾದಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಭರದ್ವಾಜಾಶ್ರಮವನ್ನು ಅವರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಒಳಹೊಕ್ಕರು.

ಭರದ್ವಾಜರು ಪೂರ್ವಪರಿಚಿತರಂತೆ ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲೇ ಕಳೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಿದರು. ಋಷಿಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಯಮುನಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದರು. ಆಗಲೂ ಸೀತಾದೇವಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹಿಂದಿರುವಮೇಲೆ ಗೋದಾನ-ಮದ್ಯ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹರಕೆಹೊತ್ತಳು. ಭರದ್ವಾಜರ ಆಣತಿಯಂತೆ ಜಾನಕಿಯು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಅವರು ವರ್ಣಿಸಿದ ಪಟವೃಕ್ಷವನ್ನು ಕಂಡು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಗೈದಳು. ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿಯಾದ ಆ ಮುನಿಯು ಈ ಪಟವೃಕ್ಷದ ದ್ವಾರೇಣ ಭವಿಷ್ಯದ ಪಂಚವಟಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಹಾದಿಹಿಡಿದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು, ದೂರವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿ, ಎಲೆಮನೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ನೂತನಗೃಹಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು. ಆಗ ಚೈತ್ರ ಮಾಸವಾಗಿತ್ತು. ದಾಶರಥಿಗಳ ಹೃನ್ಮನಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿತ್ತು. ರಸಿಕ ಶ್ರೀರಾಮನು ವಸಂತ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಊನಂತೆ ಹಿಮ್ಮೆತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ

ಪ್ರೇಯಸಿಯರೂ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊರ
ಳಾಡಿರುವುದನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತ, ನಿರೂಪಿಸಿದನು. ಆ ಪ್ರಲೋಭನವನ್ನು
ವಿಹ್ವಲವಿಹೀನೆಯಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಗೆದ್ದಳು. ವಸಂತಾಗಮನವು ಕಾಮಿಗಳ
ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ರಾಜನುತು. ಚಿತ್ರಕೂಟ ಮತ್ತು ಮಂದಾಕಿನಿ
ನದಿಯನ್ನು ಮಹಾಕವಿಯಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿ ಸಂತೋಷಭರಿತಳಾಗಿರುವಂತೆ
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಜಾನಕಿಯು ಸಂಯಮದಿಂದ ತನ್ನ ಹಾವಭಾವ,
ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಪತಿಯು ಕಾಮಪ್ರಚೋದಿತನಾಗದಂತೆಯೂ ತಾನೇ
ಅದಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗದಂತೆಯೂ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ವೈದೇಹಿಗೆ ಮೀಸಲು.
ಅವರ ಜೀವನವು ಹರ್ಷಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದದ್ದು ಆಗಾಮಿ ಕಷ್ಟದ ಸೂಚನೆ
ಯಾಗಿತ್ತು.

ಆಯೋಧ್ಯಾ ಸೇನಾಪಾಹಿನಿಯು ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ರಾಮಾನುಜನು ಗಮನಿಸಿದ. ಭರತನು ನಮ್ಮನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಲು
ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಿ ಯುದ್ಧಸನ್ನದನಾಗೆಂದು ಹೇಳಿದ. ವೈದೇ
ಹಿಯೂ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದನು. ಅನುಮೋದಿಸಿದಳು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು
ಅಲ್ಲವೆ, ಮೈಥಿಲಿ. ಭರತನು ಅಂಥವನಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಮಾಧಾನ
ಪಡಿಸಿದ. ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ 'ಅಣ್ಣಾ' ಎಂದು ಭರತನು ಶ್ರೀರಾಮನ
ಅಡಿಗಳಿಗೆರಗಿ ಮೂರ್ಛೆಹೋದನು. ಇವನು ಭರತನೇ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ
ದಷ್ಟು ಕೃಶನಾಗಿದ್ದ. ವಾತ್ಸಲ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಮ್ಮನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ
ತನ್ನಂಕದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ
ದನು. ಭರತನು ಈಗ ಕೋಸಲದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ
ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ. ಆಯೋಧ್ಯಾಪುರಪ್ರಮುಖರು, ವಸಿಷ್ಠ
ಸುಮಂತ್ರಾದಿಗಳು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಮೇಲಾಗಿ ಮೂವರು ಅತ್ತೆಯಂದಿರು,
ಮಾಂಡವಿಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯರು, ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಳು. ಊರ್ಮಿಳೆ
ಸ್ವಂತ ತಂಗಿಯೇ ಬರದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಳು. ಆಹಾ,
ತಂದೆಯ ಔರಸಪುತ್ರಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಆಚರಿಸು
ತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲೇ ಸಖೇದಾಶ್ಚರ್ಯ ಅನಂದತುಂದಿಲಳಾದಳು.
ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ತಂಗಿಯರನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ

ಇದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮಹಾರಾಜನ ಮರಣದ ಬರಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯಿತು. ಸಹೋದರರು ತಮ್ಮ ಸತಿಯ ಸಮೇತ ಕುಂಬನಿ, ಮಂದಾಕಿನಿತಿರ್ಥಗಳಿಂದ ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನಿತ್ತು ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಭರತನು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಭ್ರಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯಾವೇಶದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾದಿಗಳಿಗೆ—ಅರ್ಥಾತ್ ಪ್ರಲೋಭನಗಳಿಗೆ ಮಣಿಯಲಿಲ್ಲ. ವೈದೇಹಿಯ ಎದೆ ಡಬಡಬಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ಪತಿ ಸೋತುಹೋಗುವನೋ ಎಂದು. ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಧರ್ಮ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿರುವನೆಂದರಿತಳು. ತಾನು ಅರಮನೆಯನ್ನೂ, ಸಂಜಾತ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಕೋಸಲದೇಶದ ದಕ್ಷಿಣದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಪತಿಹು ದುಃಖಾಶ್ರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಕುಂಬನಿಗಳನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯಿಸಿ ದೇಶಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಥಿಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಪರ್ಯಂತ ನಡೆದ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂಗಿಯರ ಏಕಾಂತಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ಭರತ ಮಹಾತ್ಮನು ಭರದ್ವಾಜರೊಡ್ಡಿದ ಇಂದ್ರಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದಳು. ಭಾವೀ ಆಶ್ರಯದಾತನಾದ ಗುಹನ ಆಗಮನವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದಳು. ಭರದ್ವಾಜರು ಕೈಕೇಯಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ತಮಗೆ ವನವಾಸವನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಹಾಸಂಕಟವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಕೈಕಾರಾಣಿಯವರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ್ದು ತನ್ನ ಧರ್ಮಜ್ಞತೆಗೆ ಅಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಭಯವೂ ಜನಿಸಿತು. ಎಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯ ಅತ್ತೆಯವರು ಅದೇ ಕಠೋರಹೃದಯಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಂದು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸುವರೋ ಎಂದು. ಸೀತೆಯ ಅಂತಃಕ್ಷೋಭ ಅಂಕೆಗೊಳಗಾಗಿತ್ತು. ಅದು ವಸಂತಕುಸುಮಿನಲ್ಲಿ ಪತಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅರಮನೆಯ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ವನವಾಸವೇ ಸುಖಕರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಮನಗಂಡಿದ್ದಳು. ಆಗಸದಲ್ಲಿ ದೇವಾದಿಗಳು ಭರತನು ಹಿಮ್ಮುಖವಾಗುವಂತೆಯೂ ಶ್ರೀರಾಮನು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದೂ ನುಡಿದದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಳು. ಮಹಾತ್ಮ ಭರತಶ್ರೀರಾಮರಿಬ್ಬರೂ ವಿಜಯಿಗಳಾದರು. ಭರತನು ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶಿರದೊಳಾಂತು ಆಯೋಧ್ಯಾಭಿಮುಖನಾದನು. ಅತ್ತೆಯವರು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಕಣ್ಣೀರು ಜಾನಕಿಯ ಬೆನ್ನಮೇಲೂ

ವೈದೇಹಿಯ ಕಂಬನಿ ಅವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೂ ಬಿದ್ದುವು. ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯಾಪತಿಯಾಗಿದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತಳೆದು ಭರತನನ್ನು ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲೇ ವಂದಿಸಿ ಹರಸಿದಳು.

ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಭ್ರಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಬೃಹದ್ವ್ಯಟನೆಯು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಮರಣೆಯೂ ಪೀಡನಾರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು. ವಾತ್ಸಲ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಲೋಭನವದು. ಚಿನ್ನದ ಕತ್ತಿಯೆಂದು ಕೊರಳನ್ನು ಕುಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯದು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನಿಕೂಟವು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ “ರಾವಣನ ಕಡೆಯವರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯುಂಟು. ಅದರಲ್ಲೂ ನೀನು ಪತ್ನೀ ಸಮೇತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಡುಕಷ್ಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆಂದು” ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ಅಷ್ಟು ದೂರ ಬಿಟ್ಟುಬಂದು ತಾವುಗಳೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದತ್ತ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೊರಟರು. ಮುನಿಗಳಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ‘ರಾವಣ’ ನೆಂಬ ನುಡಿ ಸೀತೆಯ ಹೃನ್ಮನಗಳಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿತು. ತನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಪತಿಗೆ ಕಡುಕಷ್ಟ ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಊಹಿಸಿದಳು; ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಲ್ಪನೆಯಾಯಿತು, ವಾಸ್ತವವಾಯಿತು. ಪ್ರಯಾಣವು ಅತ್ರಿ ಮಹಾಯುಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನ ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿತು.

ಮಂದಾಕಿನಿ ನದಿಯ ದಡದ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದರು. ವಸಂತಋತುವು ಕರುಣಿಸುವ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಹೂವು ಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತ, ಬೆವರಿ ಪತಿಯಂಕವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದಳು. ಆಗ ಒಂದು ಕಾಗೆಯು ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಕುಕ್ಕುತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ಮಣ್ಣು ಹೊಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಓಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಅದು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಕುಕ್ಕುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಮಾಂಸಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಕಾಂಚಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಛೇಡಿಸಲು ಎದ್ದಳು. ರಾಮನಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಡಾಬನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಸೀರೆ ಸಡಿಲವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ. ಸೀತೆಗೆ ಇತ್ತ ಕೋಪ,

ಅತ್ತ ನಾಚಿಕೆ. ಆ ಕಾಕಾಸುರನನ್ನು ಓಡಿಸಲಾರದೆ ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀರಾಮನ
ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಅವಳು ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣನ್ನು
ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೋಪಗೊಂಡಿರಲು, ಸೀತಾಪತಿಯು ನಗುತ್ತಲೇ ಸಮಾ
ಧಾನಪಡಿಸಿದ. ಅಮೇಲೆ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಅವನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ
ಮಲಗಿದಳು. ಅವಳು ಎದ್ದಮೇಲೆ ಅವಳ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪತಿಯು
ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋದನು. ಆ ಅಸುರ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಅವಳ ಎದೆಯನ್ನು
ಕುಕ್ಕಿತೊಡಗಿದ. ರಕ್ತದ ಹನಿಗಳು ರಾಮನ ಮೇಲೆ ಸುರಿದುವು. ಗತ್ಯಂತರ
ವಿಲ್ಲದೆ ಗಂಡನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗಾಗಿದ್ದ ಗಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ
ಉಗ್ರಾವತಾರಿಯಾದ. ಸುತ್ತ ನೋಡಿದ, ಅವನು ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಗ
ಜಯಂತನಂತೆ. ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಚಾಪೆಯಿಂದ ಒಂದು ಧರ್ಬೆಯ
ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹಿರಿದು ಮುತ್ರೆಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು. ಮೂರು ಲೋಕ
ಗಳಲ್ಲೂ ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ರಕ್ಷಿಸಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಆಗ ಅವನು
ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಶರಣುಹೋದ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಾಣವು ಎಂದೂ ಹುಸಿಯಾಗ
ದಿದ್ದ ಕಾರಣ ಜಯಂತನು ತನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣನ್ನು ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೆಂದು
ಹೇಳಿ, ಕೊಟ್ಟು, ಕಡೆದ. ಎಂಥ ವೈರಿಯೂ ಶರಣಾದರೆ ಪತಿಯು ಕ್ಷಮಿಸ
ಬಲ್ಲ. ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ, ಸದ್ಗುಣವು ದೌರ್ಬಲ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಶೋಷಣೆ
ಮಾಡುವ ಜನರಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಎಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡಳು. ಆಯಾಸದಿಂದಲೋ
ಕಾರ್ಯಭಾರದಿಂದ ಮರೆತೋ, ಬೆವರಿಂದ ಅಳಿಸಿಯೋ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ
ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕುಂಕುಮದ ಚುಕ್ಕಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಪ್ರಣಯ
ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ
ರೂಪವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಪತಿಯು ಸ್ಮರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ
ಸ್ನೇಹಿತಳಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನು ನಾಚಿಕೊಂಡಾಗ ತನ್ನ
ಮೈದು ನಗೆಮಿಂಚುಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ
ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಘಟನೆಗಳು ಸಂಸಾರದ ರೌರವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಾಗ
ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅವುಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಹೀನಾಯಮಾಡಬಹುದು ಅಥವಾ
ಮತ್ತಷ್ಟು ಉದ್ರಿಕ್ತಗೊಂಡು ಸಂಕಟವು ಅತಿಯಾಗಬಹುದು. ಮಾನವನ
ಭಾಳಿನ ದೃಶ್ಯ ಅವಳ ಅಂತ್ಯರಾಳದಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿತು.

ಅತ್ತಿ ಆಶ್ರಮದ ಸಮೀರಣನು ಸೆಳೆದ. ಎಳೆದಂತೆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಪರಿಚಯ, ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆ, ಆತಿಥ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಆದಮೇಲೆ ಜಾನಕೀದೇವಿಯು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಅತ್ತಿಯು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಅನಸೂಯೆಯನ್ನು ಕರೆದು ದಾಶರಥಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಅನಸೂಯೆಯ ವಹತ್ತವನ್ನು ಹೇಳಿ ದೇವತಾಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅವಳ ಬಳಿ ಕಳಿಸಿ ಎಂದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಮೈಥಿಲಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಅನಸೂಯೆಯ ಬಳಿ ಬಿಟ್ಟನು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಅತ್ತಿಯ ಬಳಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

ಇತ್ತ ಜಾನಕಿಯು ಅನಸೂಯೆಗೆ ವಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. ಆಗ ಅನಸೂಯೆ ಸೀತೆಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನೂ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿತ್ವವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಿ, “ಸುನಿದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಪತಿಯು ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಿರಲಿ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಯಾಗಿರಲಿ, ಅವನೇ ತನ್ನ ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೇ ನಿಜವಾದ ಸತಿಯರು, ಪತಿವ್ರತೆಯರು. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕೇವಲ ಕಾಮಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಗಂಡನು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಾಗ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಪತಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದದ್ದು ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯ” ಎಂದಳು. ಸೀತೆ, “ತಾಯಿ, ಶ್ರೀರಾಮನು ನನಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನನಗೋಸ್ಕರ ಏನು ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಸಹಿಸಿ ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹಿರಿದಾಗಿ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದಳು. ಅನಸೂಯೆಯು ಗುಣಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದಳು. “ಸೀತೆ, ನೀನು ಹೀಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತ ಬಾಳು. ಪತಿವ್ರತೆಯರ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿರು. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಕೀರ್ತಿಯುಂಟು, ಪುಣ್ಯವುಂಟು” ಎಂದು ನುಡಿದಳು ಅನಸೂಯೆ. “ತಪಸ್ವಿನಿ, ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ನನ್ನ ತಾಯಿ, ಅತ್ತೆಯರು ಬೋಧಿಸಿದ್ದು ಈಗ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದಾಯಿತು. ನೀನು ಸಾವಿತ್ರಿ ಯಂತೆ ಪತಿಶುಶ್ರುಷೆಯಿಂದ ಸುಗೃಹವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೇ ಸರಿ” ಎಂದಳು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅನಸೂಯೆ ಅನಂದಭರಿತಳಾಗಿ ಜಾನಕಿಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನಾಘ್ರಮಿಸಿದಳು. "ಸೀತೆ, ನನಗೆ ಅನಂದವಾಯಿತು. ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿ; ಹೇಳು" ಎಂದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತೆಯು ಬೆರಗಾಗಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ, "ದೇವಿ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅನಸೂಯೆ ಅರಿತಳು. ಸೀತೆ ತನಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯವಳಲ್ಲವೆಂದು. ಮೇಲಾಗಿ ಅವಳು ವೀರಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರಿಯಲ್ಲವೆ? ಈ ತಪಸ್ವಿನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅನಂದವಾಯಿತು. ಅವಳು "ಅಹಾ! ಸೀತೆ, ನಿನ್ನ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಸಫಲಗೊಳಿಸುವೆನು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಈ ದಿವ್ಯಪುಷ್ಪ, ಈ ವಸ್ತ್ರ, ಈ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಈ ದಿವ್ಯಗಂಧಾದ್ಯನುಲೇಪನವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.....ಇವು ಎಂದಿಗೂ ಬಾಡಿ ಕೊಳೆಯಾಗಿ ಹಾಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ನಿನ್ನಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಒಂದು ಶೋಭಾವಿಶೇಷವುಂಟಾಗುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಸೀತೆಯು ಆ ಪಾರಿತೋಷಕಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು ಆ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಾ ದಿವ್ಯವಾದುವು. ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರಭಾವವು ರಾಮಾಯಣದ ಅದ್ಭುತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸೀತೆಗೆ ದಿವ್ಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯ ಹಿರಿದಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗದ ಹಾಗೆ—ಮುಂದೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುವ ಕಾಮರೂಪಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗದ ಹಾಗೆ—ಪ್ರಭಾವಬೀರುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರಾಕರ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಜಾನಕಿಗೆ ಮುತ್ತೈದೆ ತನದ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ-ಅಪಹರಣಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಸೆಳೆಯುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ರಾವಣನಿಗೆ ಮೋಹಿನಿಯಾದಳು. ಅವಳು ಮುಂದೆ ವಿಧವೆಯಾದಳೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸರ ನಟನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಸ್ತುಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಅನಸೂಯೆ ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿನಿ. ಸೀತಾಕಲ್ಯಾಣದ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು, ಹೆಣ್ಣು ತನಗಿಂತಲೂ ರೂಪವೆತ್ತಿ ಯಿರಲಿವೆಂದು ಭ್ರಾತೃಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾಳು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ಅದ್ಭುತವಾದ

ಅಸೂಯೆಯಾಯಿತು, ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥ ವೈರ್ಯಭಿಮಾನ. ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕಾದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಧರ್ಮಜ್ಞತೆಯಿರಬೇಕು. ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೋ, ಭಯಕ್ಕೋ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೋ ಆಜರಿಸುವಂಥದ್ದು ಬದುಕಲ್ಲ. ಇವೆರಡರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಅನಸೂಯೆಯು ಸೈದೇಹಿಯ ಮದುವೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅದನ್ನು ಸುಮಧುರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ತನ್ನ ತಂಗಿ 'ಸಾಧ್ವೀಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ'ಯಾದ ಊರ್ಮಿಳೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಯಾಯಿತೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಊರ್ಮಿಳೆ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾನಕಿಗಿಂತ ಕೀಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅಸೂಯೆಪಡಲಿಲ್ಲ ಸೀತೆ. ಅವಳು ಸಾಧ್ವಿ, ಪತಿವ್ರತೆ. ಧರ್ಮವನ್ನರಿತು ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ್ದರೆ ಪತಿಯ ಭ್ರಾತೃಪಾತ್ಸಲ್ಯ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗೆ ಭಂಗತರುವಂಥದ್ದಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅರಿತು "ತಂಗಿಯು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪತಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅನಸೂಯೆಯ ಸವಾಲನ್ನು ಧರ್ಮ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ ಗೆದ್ದಳು. ಆಗ ಧರ್ಮಜ್ಞಳಾದ ಅನಸೂಯೆ ಧರ್ಮಜ್ಞಳಾದ ಮೈಥಿಲಿಯನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿರಸ್ಸನ್ನಾಧಾರಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದಳು: "ಮಗಳೆ, ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಎಷ್ಟು ಇಂಪಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀಯೆ." ಸಾಯಂಕಾಲ ವಾಯಿತು. ನಾ ಕೊಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನನ್ನೆದುರಿಗೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿದಳು. ಪತಿಯ ಬಳಿಸಾರ್ಥಳು. ಸುರಸುಂದರಿಯುತಿದ್ದ ಸೀತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಹರ್ಷಿತನಾದನು. "ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ಅಂಥ ಸತ್ಕಾರವು ಜಾನಕಿಗೆ ದೊರಕಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೂ ಹರ್ಷಗೊಂಡರು." ಎಂಥ ದಿವ್ಯರಕ್ಷಾಕವಚ? ಪತಿವ್ರತ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗೂ, ದಾಪತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಠೋರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಚರಣೆಗೂ, ಮುತ್ಸೈದತನಕ್ಕೂ ಎಂಥ ರಕ್ಷಾಕವಚ. ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ತುಂಗಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮುನಿಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದಪಡೆಯಲು ಹೋದಾಗ, ಆ ಋಷಿಗಳು "ಈ ಮಹಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನರಭಕ್ಷಕರಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ನಾನಾರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ರಕ್ತಪಾನ ಮಾಡುವ ಕ್ರೂರಜಂತುಗಳೂ ಇವೆ. ರಾಘವ, ಅವರ ಕಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸೆಂದು" ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. "ಮೇಘಮಂಡಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯನು ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ದಾಶರಥಿಗಳು ದಂಡ ಕಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು."

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಮನಮೋಹಕವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಆದ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮ ಸಿಕ್ಕಿದುವು. ಅವುಗಳ ಬಳಿ ಅಪ್ಸರೆಯರು ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾಗಿ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾಮವಶನಾಗಿರದಿದ್ದನ್ನು ಜಾನಕಿಯು ಓರೆಗೆಣ್ಣೆಂದ ನೋಡಿ ಮನದ ನಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಋಷಿಸಂಕುಲವು "ನಾವು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳು. ನೀನು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯಂತಿದೀಯೆ. ರಾಕ್ಷಸರ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು" ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮನು "ಆಗಲಿ" ಎಂದ. ಅವನ ಧೈಯವೂ ಋಷಿಗಳ ಹೆಗ್ಗುರಿಯೂ ಸಮಸ್ತಯಗೊಂಡುವು. ಆದರೆ ವೈದೇಹಿಗೆ ಮಾತೃತ್ವದ ಹೊಣೆ ಹೆಗಲೇರಿತು. ಪತಿಯ ಗಮನವನ್ನು ಅತ್ತ ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಅವಳದಾಯಿತು.

ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು. ಮರಗಿಡ ಗುಡ್ಡಗಳ ಬೇರು ಕಿತ್ತುಬರುವಂಥ ಗರ್ಜನೆಯಾಯಿತು. ಘೋರಾಕಾರನೂ ಕರಿ, ಕೇಸರಿ, ಗೂಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನೇ ಹೇರಿಕೊಂಡು ನುಗ್ಗಿ ಬಂದ, ದಾಶರಥಿಗಳತ್ತ ಘೋರ ವಿರಾಧ. ಬಂದವನೇ ಸೀತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಧಾವಿಸಿದ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದರು. ಅವುಗಳು ವಿಚಿತ್ರವೂ ಅಸಹ್ಯಕರವೂ ಆದ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುವು. ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನಾದ ಅವನಿಗಿರಿವಾಯಿತು. ಸೀತೆಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಸಿ ಸಹೋದರರನ್ನೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನೆಗೆದ—ಆಗ ಸೀತೆ, "ಅಪ್ಪಾ, ಅವರನ್ನು ಬಿಡು. ಅವರ ಬದಲಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನು" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ಆಗ ಸಹೋದರರಿಗಿರಿವಾಯಿತು, ಸೀತೆ ಒಬ್ಬಳಿದ್ದಾಳೆ, ಹಿತಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವವಳೊಬ್ಬಳೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ವಿರಾಧ ನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಪರಸ್ಪರ ವಿಷಯವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ತಾನು ಮೃತಿಯಾದವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಶರಭಂಗುಷ್ಠಾಶ್ರಮವಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಗುರಿ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಂದು ಮೃತಿಯಾದುದು. ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಅತೀವವಾದ ದುಃಖ. ಪರಪುರುಷ ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ತನ್ನ ಸತಿಯ ಸ್ವರ್ಣಮಾಡಿದನಲ್ಲ ಎಂದು ಜಾನಕಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು, ತನ್ನಿಂದ ಪತಿ ಕಡುಕಷ್ಟಗಳಿಗೆಡಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು. ಆತ್ಮವಿಶ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ತಪೋಗ್ನಿ ವಿರಾಧನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಿ ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನೇರಬೇಕೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಅನತಿದೂರದಲ್ಲೇ ಶರಭಂಗರ—ಅಂದರೆ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಗೆದ್ದ— ಆಶ್ರಮ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಜಾನಕಿನಾಥನು ಇಂದ್ರ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಬರುವನೆಂದು ಹೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ದೂರದಲ್ಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮುನಿಗಳನ್ನು ಮಂದಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಪೂರೈಸಿದಮೇಲೆ ತಾನು ದರ್ಶನವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದ. ನಾನು ಈಗ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವನಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಬರುವನೆಂದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ ಎಂದ. ಇಂದ್ರನು ಲೋಲುಪನೆಂಬುದನ್ನು ಅಹರ್ಯಾ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ರಾಮ-ಸುರೇಂದ್ರರಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಬೆಚ್ಚಿದಳು. ಶರಭಂಗರು ತನ್ನ ತಪೋಧನದಿಂದ ನೀ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆ ಎಂದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನೇ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ, ನಮ್ಮ ವಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ಆಗ ಅವರು, ಮುಂದೆ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣರ ಆಶ್ರಮವಿದೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೋಗಿದರು. ಅವರು ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿ ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ಆರ್ಥವಾಯಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಸ್ವ ವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು, ಸ್ವೇಚ್ಛಾವರಣಿಯಾಗಬಹುದು ಎಂದು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಪರಿಗ್ರಹವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಸೀತೆಯರಿಗೆ ಕೊಡ ಬೇಕಾದ ದ್ವೇಯದ ಸಿರಸಂಕಲ್ಪತೆಯನ್ನು ಆತ್ಮಹುತಿಯಿಂದ ಪರೋಕ್ಷ

ವಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಪವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಶರಭಂಗರ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳೂ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ರಾಕ್ಷಸರ ಕಾಟ ವಿಪರೀತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಂದೆವೆಂದರು. ಆಗಲಿ, ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದ. ಇಂಗಿತಜ್ಞಳಾದ ಸೀತೆಗೆ ರಾಮನ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಯಿತು. ರಾಕ್ಷಸಸಂಹಾರ. ಆ ಧೈಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಖಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಯೇ ಪರಮಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಅರಿತಳು. ಸುತೀಕ್ಷ್ಣರ ಆಶ್ರಮದತ್ತ ಸಾಗಿದರು. ನಿಜವಾದ ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುವ ಘಟ್ಟ. ಆಗ ಸೀತೆ ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ತಂದೆಯು ಅಳಿಯನಿಗೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಬತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಹೋದರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಕೈಯಿಂದ ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ತನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದಲೇ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರವಾಗಿ ಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕೇತಾತ್ಮಕವಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ಕೃತಿ. ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದು ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟುವಾಗ ಹರಿಗೋಲನ್ನು ತಾನೇ ಯಾರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹತ್ತಿದ್ದೂ ಸಂಕೇತಗಳೇ ಅಲ್ಲವೆ !

ಸುತೀಕ್ಷ್ಣರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. “ಪೂರ್ವಪರಿಚಿತರಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಂದ್ರನೂ ಬಂದಿದ್ದ. ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆನು. ಸುಖವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿರಿ” ಎಂದು ಪ್ರಲೋಭನವನ್ನು ಒಡ್ಡಿದರು. ವೀರಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅದನ್ನು ಗೆದ್ದ. ಸತಿಗರಿವಾಯಿತು, ಪತಿ ತಪೋವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆಂದು. ತಾನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ವಾಸಿಸಲು ಸ್ಥಳ ತೋರಿಸೆಂದ. ಇಲ್ಲೇ ಇರಬಹುದು. ರಾಕ್ಷಸರು ಕಾಮರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದರು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿದ್ದು ರಾಕ್ಷಸರ ಹೆಣಗಳ ಬಣಬೆಡುನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಹಿಂಸಾವಾದಿಗಳಾದ ನಿಮಗೆ ಅದು ಆಸಹ್ಯದೃಶ್ಯ. ನಾನೂ ಅಹಿಂಸಾವಾದಿ, ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪಾಲಕ, ಎಂದನು ಸೀತಾಪತಿ. ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಮುಂದೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಋಷಿಸಂಕುಲವೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ತಪಕಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತ್ರಯಲೋಕ ಬಿಟ್ಟು ಮುನ್ನ

ಮತ್ತೊಂದಾವರ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ, ಹತ್ತು ವರ್ಷ
ಗಳಾದರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಕಾದಿರುವೆನೆಂದೂ ಆದೇಶವನ್ನಿತ್ತರು.

ಮುಂದೆ ಮುನಿಕೂಟಸಮೇತ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವನ್ನು ಕೈಮಿಸಿದರು.
ಸೀತೆ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಕಳವಳಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಲೋಭನ
ವನ್ನೊಡ್ಡಿದಳು. ಪತಿಗೆ “ಆರ್ಯ, ಋಷಿಗಳಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಕೂಟವನ್ನು
ಕೊಂದು, ಅವರನ್ನು ರಕ್ತಿಸುವೆಯೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಆದರೆ
ನಮಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವುದು—ಕೈಕೇಯಿ ಮತ್ತು ದಶರಥ-ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾಗಿ, ಗೆಡೆ
ಗೆಣಸು ತಿನ್ನುತ್ತ, ನಾರುಡೆಯುಟ್ಟು ತಾಪಸಿಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು. ಆದ್ದರಿಂದ
ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ
ನೀನು ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಆಹಾರಕ್ಕೂ
ಕೂಡ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಮಾಂಸವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಒಂದೆರಡು ಮೃಗಗಳನ್ನು
ಮಾತ್ರ ಸಂದರಿಸುತ್ತೀಯೆ. ಬೇಟೆಯಾಡುವ ರಾಜರಿಗಿರಬೇಕಾದ ವ್ಯಸನವೂ
ಇಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರು ನಮಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಯಾವ ಹಿಂಸೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ.
ಹೀಗಿರುವಾಗ ವಿನಾಕಾರಣ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಕೈಲಿ
ಕತ್ತಿಯಿರುವುದೂ ಬೆಂಕಿ ಬಳಿ ಸೌದೆ ಇರುವುದೂ ಒಂದೇ. ಇದನ್ನು ನಾನು
ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕ್ಷಮಿಸೆಂದಳು.” “ಕ್ಷತ್ರಿಯಧರ್ಮ
ವನ್ನು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭ, ಪರಿಸರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಆಚರಿಸಲೇಬೇಕು.
ಮೇಲಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದ. ಜಾನಕಿಯೊಡ್ಡಿದ ಕಾಂತ
ಸಂಹಿತೆಯ ಪ್ರಲೋಭನವನ್ನು ಗಂಡ ಗೆದ್ದ.

ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಮೇಲೆ ಪಂಚಾಪ್ಸರ ಸರೋವರ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು
ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಗಡ ಬಂದಿದ್ದ ಋಷಿ ಶ್ರೀರಾಮನ
ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ. ಮಾಂಡಕರ್ಣಿಯೆಂಬ ಋಷಿ ನೀರೊಳಗೆ ನಿಂತು ಹತ್ತು
ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದ. ದೇವತೆಗಳೂ ಅವನ ತಪೋಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು
ತಡೆಯಲಾರದಾದರು. ಇಂದ್ರ ಪಂಚ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನು ಕಳಿಸಿದ. ಋಷಿ
ಮೋಹಪರವಶನಾಗಿ, ಸರೋವರದ ಕೆಳಗೆ ಸೌಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು
ಲೋಲುಪ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದ. ಶ್ರೀರಾಮ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ. ಸೀತೆಗೆ ಚಾಟಿ ಏಟು
ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಮಾಂಡಕರ್ಣಿಯಂಥವನ್ನು ಲೋಲುಪ್ತನಾಗಲು ಅಪ್ಸರ

ಯಾರೇ (ಸ್ತ್ರೀಯರೇ) ಕಾರಣವೆಂದಾಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಾಮೇಚ್ಛೆ, ಅದು ಇದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವವಳು ನಾನು ತಾನೆ ? ಎಫೆಡವಡವಗುಟ್ಟಿತು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಳಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ? ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಯೋಚನಾಪರಳಾದಳು. ಪಂಚಾಪ್ಸರ ಸರೋವರದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಗಳಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲೇ ದಾಶರಥಿಗಳು ನೆಲೆಸಿದರು. ಸೂಳೆಗೇರಿನಲ್ಲಿ ಗರತಿಯ ವಾಸ ! ಅಹೋರಾತ್ರಿ ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸೀತಾ-ತಪಸ್ಸು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸತಿಪತಿಯರು ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿ ವಿಜಯಿಗಳಾಗಿ ಆಚಲ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಆ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹತ್ತೂವರೆ ವರ್ಷಗಳ ವಸಂತಋತುಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು. ಸುಖೀಕ್ಷ್ಣರ ಆದೇಶದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಅವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಲು ಹೋದರು, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ತಂಗಿದ್ದರು. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ದಾಶರಥಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಋಷಿ ಆರಿತರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಭಗವಾನ್ ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಗಳ ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಿದ. "ನಾನೂ ಅಧಸ್ತೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಚ್ಚರ ದಿಂದ ಹೋಗಿ" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು.

ಶ್ರಮ ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಅವರ ಆಶ್ರಮದ ಮೂರು ಯೋಜನದೊಳಗೆ ರಾಕ್ಷಸರು ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಲಿವಾತಾಪಿಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ರಘುವೀರ ರಾಮಾನುಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಸೀತೆಯೂ ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಅಗಸ್ತ್ಯರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, "ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ನೀನು ಪತ್ನೀಸಮೇತನಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ವಂತ ಕರಗಳಿಂದಲೇ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದಾವರ್ತಿ ವೃದ್ಧೇಹಿಗೆ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಆ ಮೂಲಕ ಸೀತೆಗೆ ತಪೋಧನವನ್ನು—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೃಢ ಚಿತ್ತವನ್ನು—ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಬಹುದು ? ಶ್ರೀರಾಮ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದ ವನವಾಸದ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು. ಸೀತೆಗೆ

ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವೆದ್ದಿತು. ಪತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮರೆತು ತನ್ನ ಧೈಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೂ ಮಣ್ಣುಗೂಡುವುದೆಂದು. ಇಂಗಿತಜ್ಞನಾದ ರಾಘವ ಇದನ್ನರಿತು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಎಂದ. ಆಗತ್ತರು "ರಾಮ. ವೈಥಿಲಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಗಂಡನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೇಮಾತಿಶಯದಿಂದ ಇವಳು ಇಂಥ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಸೀತೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದು ಬಹುಕಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದಾಳೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುಗಳ ಚಂಚಲತೆ, ಶಸ್ತ್ರಗಳ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯಿದೆ. ಗಂಡನ, ವಾಯುವಿನ ಶೀಘ್ರತೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಈ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಯಾವ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲ. ಪತಿವ್ರತೆಯರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಈಕೆ ಅರಂಭದ ಸಮಾನಳು" ಎಂದರು. 'ಬಹುಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದಾಳೆ' ಎಂಬ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ನುಡಿಗಳು ಸೀತೆಯ ಹೃದಯದ ಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಧ್ಯಾನಸ್ಥರಾಗಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಗೋದಾವರಿ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚವಟಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳ ಕಾಟ ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ, ಆದರೂ ನೀನು ಸೀತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ "ಇದು ವಿಷ್ಣುವು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಧನುಸ್ಸು, ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳು, ಬಾಣ ಖಡ್ಗಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು, ವಿಜಯವಾಗಲಿ" ಎಂದು ಹರಸಿದರು. ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಪಂಚವಟಿಯತ್ತ ಬೆಳೆಸಿದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಟಾಯು "ನೀವಿಬ್ಬರೂತರಗಲೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಾಗ ನಾನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡಿರುವೆನು" ಹೇಳಿ ಜತೆಗೂಡಿತು. ಸ್ಥಳಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಜಾಗವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನೇ, ತಮ್ಮನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ, ಗುರುತಿಸಿದನು. ವಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ, ರಾಮಾನುಜನು ಪರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ—ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕೊನೆಯ ನೂತನಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದರು.

ಪಂಚವಟಿ ಅರ್ಥಾತ್ ರಾಮಾಯಣ :

ರಾವಣನ ಮಗನಾದ ಇಂದ್ರಜಿತುವಿನಿಂದ ಪರಾಜಯಗೊಂಡಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮನ ನಿಕಟವರ್ತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನು ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಲವು

ಶತಮಾನಗಳ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವರಂತೆ ಗೌತಮ ಮಹರ್ಷಿ ಅಹಲ್ಯೆಯರ ತಪಸ್ತೇಜಸ್ಸು ಪಂಚವಟಿ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿತ್ತು.* ವನವಾಸಾವಧಿ ಕಳೆಯಲು ಸುಮಾರು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿದ್ದವು. ಭರತನನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಋಷಿಗಳ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದತಾತ್ರನೇ ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು.

“ನಾನು ರಾವಣನ ತಂಗಿಯಾದ ಶೂರ್ಪಣಖಿ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು. “ನನಗೊಬ್ಬಳಿದ್ದಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣವಂತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಸಬ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗು” ಎಂದ. ಅವನ ಬಳಿ ಹೋದಳು, ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿ ಬಂದಳು. ಸೀತೆಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಸವತಿಯಾಗುವುದು ಸಹಿಸಲಾರೆನೆಂದ. ಅವಳನ್ನೇ ಕುಳಿಸಲು ನುಗ್ಗಿದಳು. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವಳನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಅವಳ ಅಂಗಚ್ಛೇದಮಾಡೆಂದ. ಅವನು ಶೂರ್ಪಣಖಿಯ ಕಿವಿಮೂಗುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದ. ರಾವಣನ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ರಾಕ್ಷಸವಾಹಿನಿಯ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖರದೂಷಣ, ತ್ರಿಶಿರರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ತನಗಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಹದಿನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ರಾಕ್ಷಸರ ಯೋಧರೊಡಗೂಡಿ ಪಂಚವಟಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆಹಾಕಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ತಮ್ಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯೊಡನೆ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಗುಹೆಯೊಳಗಿದ್ದು ಜಾನಕಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರೆಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ. ಆಮೇಲೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಆ ರಾವಣ ಮುಂಚೂಣಿಯನ್ನು ಅವನ ತಂಗಿಯ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ನಿಶ್ಚೇಷಮಾಡಿದ. ವಿಜಯಿಯಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಗಾಢಾಲಿಂಗೆಯಿಂದ ಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡಿ ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಳು.

ರಾವಣನ ತಂಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಸೀತೆಗೆ, ತಾನು ವೇದವತಿಯಾಗಿದ್ದು ಈ ದುರುಳ ರಾವಣನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುದು, ಒಳದನಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನುಡಿಯತೊಡಗಿತು. ತಂಗಿಗಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ರಾವಣನು ಪ್ರತೀಕಾರಮಾಡಲು ಆಕ್ರಮಣಮಾಡುವನೆಂದು ತೀರ್ಮಾನ

* ‘ಅಹಲ್ಯೆ’ ಲೇಖನವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಪ್ರಾಯಶಃ ತನ್ನ ಶೀಲವಧೆ ಮಾಡಬಹುದು, ಆಗಲಿ ಎಂದು ತನ್ನ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ರಾವಣನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡಬಲ್ಲುದು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಶೌರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ-ರಾಕ್ಷಸರ ಕೂಟಾಚಾರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೂ ನಾನು ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಜೈಸಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೈಗೂಡುತ್ತದೆ. "ಒಂದುವೇಳೆ ಹೇಡಿಯಾಗಿ ದಶಕಂಠನು ರಣರಂಗಕ್ಕೆಳೆಯದೆಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪ ನುಚ್ಚುನೂರು. ದಾಶರಥಿಗಳೇ ವಿನಾಕಾರಣ ಲಂಕೆಯ ಮೇಲೆ ಲಗ್ನಿ ಹತ್ತುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೊರಟರೆ ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯು ಅವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನನ್ನು ಆಗಸ್ತುರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಆಕ್ರಮಣಮಾಡುವುದಾದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯ ಬಲವೇ ಇಲ್ಲ, ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದು ದುಸ್ಸಾಹಸದ ಮಾತು. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮ ಭರತನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಂಧಿಸಿದೆ ಯಲ್ಲ ? ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ಆಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಸೇನಾಸಮೇತ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವುದು ಬಹುದೀರ್ಘಕಾಲದ ಮಾತು. ನಾವು ದರ್ಶನಮಾಡಿದ ಋಷಿಗಳ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ದಶಕಂಠನಿಗೆ ಮರಣಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಿದೆಯೆಂದು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹರಿದಾಗಿ ಈ ಪಂಚವಟಿಯ ದಂಡ ಕಾರಣ್ಯದ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂದು, ನೀನು ರಾಕ್ಷಸವಧೆಮಾಡಿದೆ. ನಾವು ಇನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ತಪೋನಿರತರಾಗುವೆವು. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಿನ್ನಿಷ್ಟಬಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು" ಎಂದು ಹರಸೇಬಿಟ್ಟರು. ನನ್ನ ಮೂಲಕ ರಾವಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರವಾಗುವುದು ದೈವಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ರಾವಣನ ತಂಗಿಯೇ ಅಪಮಾನಕ್ಕೀಡಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಲ ಕಾದುನೋಡಬೇಕು ಎಂದು ಶಾಂತಿಪಡೆದಳು.

ದೈವೇಚ್ಛೆ ರೂಪುತಾಳಿತು. ಶೂರ್ಪಣಖಿ ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು "ತ್ರಿಲೋಕಸುಂದರಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ನೀನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅಪಹರಿಸಿ ತ್ರಿಲೋಕಕಂಟಕನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂಥ

ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕನಸಲ್ಲೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ" ಎಂದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಪೆಟ್ಟುತಂದು ಅವನ ಭಯದಿಂದ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಸೋಮ ಮಾವನಾದ ಮಾರೀಚನನ್ನು ಬಲಿಸಿದ. ಸುವರ್ಣಮೃಗವಾಗಿಯೇ—ಸೀತೆ ಜಿಂಕೆಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪ್ರಾಣ-ಅವಳ ಆಶ್ರಮದ ಬಳಿ ಸುಳಿದಾಡಿ, ದಾಶರಥಿಗಳು ಪರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹುದೂರ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ರಾವಣನ ಕೈಯಿಂದ ಹತನಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ರಾಮನ ಕೈಲಿ ಮರಣಹೊಂದುವುದು ಮುಕ್ತಿದಾಯಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಜಾನಕೀದೇವಿಯು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೆ ಹೂ ಕುಯ್ಯುವಾಗ, ಸುವರ್ಣಮೃಗವಾಗಿ ನರ್ತಿಸಿದ.

ಸಂಶಯ ಮೂಡಿತು. ದೈವೇಚ್ಛೆಯು ಯಾವ ರೂಪ ತಾಳುವುದೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ? ವಿಸ್ಮಿತಳಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕರೆದು ತೋರಿಸಿದಳು. "ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ, ನನ್ನ ಮನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿವೆ. ಅದನ್ನು ಜಡ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಂಗಡ ಕಾಲಕಳೆಯುವೆನು. ಅಥವಾ ಅದರ ಚರ್ಮವನ್ನಾದರೂ ತಂದುಕೊಂಡು. ಅದನ್ನು ಕೌಸಲ್ಯ ಅತ್ತೆಯವರಿಗೂ ಭರತನಿಗೂ ವನವಾಸದ ಪಾರಿತೋಷಕವಾಗಿ ಕೊಡೋಣ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಆಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಬಾರದು. ಅದು 'ರೌದ್ರ' ತನವು ಆಗುತ್ತದೆ, ಮಹಾಭಯಂಕರಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ಅದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದೆ" ಎಂದು ತನ್ನ ಕಾಂತಾಸಂಹಿತೆಯ ಆಕರ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಈ ಮೃಗವನ್ನು ನೋಡಿ "ಅಣ್ಣಾ, ಇದು ಮೃಗವಲ್ಲ. ದೈವಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮೃಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಇತರ ಜಿಂಕೆಗಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರೆ ಅವುಗಳು ಇದನ್ನು ಮೂಸಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮಾರೀಚ ರಾಕ್ಷಸನೇ ಸರಿ. ನಿನ್ನಿಂದ ಪೆಟ್ಟುತಂದುವನಲ್ಲವೇ ಕಾಮರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಅನೇಕ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಹನನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ!" ಎಂದುದಕ್ಕೆ ಜಾನಕಿ ಅಡ್ಡಬಂದಳು. ಮಾರೀಚನೇನು ಅವನಿಂದ ತಿಳಿದಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಪಾಲನೆ ಬಹು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತೆಂದುಕೊಂಡಳು.

ಸೀತಾಪತಿಯು ಆಗ ತಮ್ಮನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು. "ಜಡ ಪ್ರತ್ಯಿಯು ವಿನಾಕಾರಣ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟವನ್ನುನುಭವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ವಸ್ತು ಅಂಥಾ ಮಹತ್ವದ್ದೆನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದು ಅವಳಿಗೆ

ಮಾಡಿಕೊಡದೆ ಹೋದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೀತಾಪತಿಯನ್ನುವರೆ? ನಾನು ಹೋಗಿ
ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೋ, ಕೊಂದೋ ತರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಮಾತ್ರ
ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಮೃಥಲಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರು. ಕಾಮರೂಪಿರಾಕ್ಷಸರು
ಇನ್ನೂ ಸುಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ
ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟ. ಮಾರೀಚನು ಸೀತಾಪತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ದೂರ ಸೆಳೆದು
ಕೊಂಡುಹೋದ. ರಾಮನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂತು. ಬಾಣಬಿಟ್ಟ. "ಹಾ, ಸೀತೆ!
ಹಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ!" ಎಂದು ಕಾಡು ಮೊಳಗುವಂತೆ ಕೂಗಿ ನೆಗೆದುದಿದ್ದ.

ಜಾನಕಿಯು ಪರ್ಣಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ಯೋಚನಾಪರಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ
ರಾಮನ ದನಿಯುತಿದ್ದ ಅ ಆರ್ತನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ
ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಏನೋ ಅಪಾಯ ಬಂದಿದೆ, ಓಡು, ಓಡೆಂದಳು. ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಯಾವ
ಅಪಾಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗೆದ್ದುಬರುವ ಶಕ್ತಿ ಅವನಿಗಿದೆ.
(ದು ಮಾರೀಚನ ಮಾಯಾದ್ವನಿ. ಅವನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಲವು ಸಾರಿ ಕಣ್ಣಾರ
ಕಂಡಿರುವೆ ಎಂದು ಬಹುವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಹೊಟ್ಟೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಅಳುವು
ದನ್ನು ಹಿಡಿದುಮಾಡಿದಳು, ದ್ವಿಮುಖಿಯಾದಳು. "ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ
ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಭರತನೇ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರಬಹುದು. ಅದನ್ನು ನೀನೊಂದಿಗೂ
ಬಯಸಬೇಡ. ನನ್ನ ಎಡೆ ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟು ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ನೀನು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಎದುರಿಗೇ ಪ್ರಾಣಬಿಡುವೆನೆಂದಳು." ತಾಯಿ
ಯಂತೆ ತಾನು ಕಂಡಿದ್ದ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಬಾಸುಂದ ಈ ಅಸಹ್ಯವಾದ ತುಚ್ಛವಾದ
ಮಾತುಗಳು ಬಂದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವರ್ತನೆಯೇ ಹೀಗೆಂಥ ಹೇಳಿ
ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

(ಶ್ರೀರಾಮ) ಮಾರೀಚ ಕೂಗಿದ್ದ ಮೊದಲು 'ಹಾ ಸೀತೆ' ಎಂದು.
ಅದ್ದರಿಂದ ಇವಳೇ ಮೊದಲು ಬೇಕಿತ್ತು. ಅಥವಾ ರಾಮಾನುಜನನ್ನು ಅವಳ
ಕಣ್ಣಾರೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಆದೂ ಇಲ್ಲ. ಕುಟೀರದ ಮುಂಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ
ನಿಂತಾದರೂ ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು. ತಾನೊಂಟಿಯಾಗುವುದನ್ನರಿತು 'ವನಚರ
ಕುಶಲೆ'ಯಾದ ಇವಳು ಮೈದುನನನ್ನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗಾದರೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸ
ಬೇಕಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಕುಟೀರದೊಳಗೆ ಏನನ್ನೋ
ನೀರಿಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಜೋತಿಸ್ಸವೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

‘ಎಂ’ ಎಂಬ ಮುಹೂರ್ತವು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗುಣಾಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ರಾವಣನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿತೆಂದು ತನ್ನ ಅಂತರ್ವಾಣ ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ತಾನು ಗುರು ಮತ್ತು ಮಾತೃಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ, ಮಾತೆಯೇ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಗುರುವೆಂದೂ, ದೈವವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ, ಕಾಲಧರ್ಮವು ಅನಿವಾರ್ಯ ಧರ್ಮವೂ ಆದ್ದು ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಆದ ಕರ್ಮಕೌಶಲದಿಂದ ಮೈದುನನನ್ನು ಕ್ರೂರ ಉಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಓಡಿಸಿ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಅಪಹರಣಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಇದೇ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ. ಇದರಿಂದಲೇ ರಾಮಾಯಣವು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

‘ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ’ ಎಂದ ರಾವಣಸಂನ್ಯಾಸಿ. ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ವೇದಮಂತ್ರಗಳು ಪ್ರಣಯಗೀತೆಗಳಾಗಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾವಣನೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನೇ ತಾನು ರಾವಣನೆಂದ. ವೀರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿ ವಿಮಾನದೊಳಗೆ ಮಂಡಿಸಿದ. ಮೇಲ್ಗಡೆ ಅನಾಥ ಅಬಲೆಯಂತೆ ಹೊರಳಾಡಿ ಕೂಗಾಡಿದರೂ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ರಾವಣನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದಷ್ಟು ಹೀರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಪಹರಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಜಟಾಯು ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ರಾವಣನೊಡನೆ ಘೋರವಾಗಿ ಹೋರಾಟನಡೆಸಿದ. ರಕ್ತಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನ್ನು ಮೌತಾಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ತ್ರಿಲೋಕ ಕಂಟಕನು ಅವಳ ಮೃತ್ಯುಮುಡಿಗೇ ಕೈಹಾಕಿ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ವಿಮಾನವನ್ನು ಏರಿದ. ಬ್ರಹ್ಮ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೂಡಿತೆಂದ. ಸೀತೆ ತನ್ನ ಮನದ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ತನ್ನ ಸೆರಗನ್ನು ಹರಿದು ಅದರೊಳಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ತನ್ನ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿ, ದುರುಳನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಸುಗ್ರೀವ ಅಂಜನೆಯ ರಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬೀಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ದಶಕಂಠ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಾಕ್ಷಸಿಯರ ಕಾವಲುಹಾಕಿದ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಕಾಮರೂಪಿಯಾಗಿ ಅಶೋಕವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವಳ ರೂಪಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ರಾಜಾಡಳಿತವೆಲ್ಲಾ, ದಾಂಡತ್ಯ

ಸುಖವೆಲ್ಲಾ ಕನಸಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಕಾರಣ, ಅನಸೂಯಾದೇವಿ ಸೀತೆಗೆ ಕರುಣಿಸಿದ್ದ ಲಾವಣ್ಯದ ಮೋಹ.

ಭಕ್ತವರೇಣ್ಯನು ಲಂಕಾನಗರಿಯ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ದುರುಳನ ಅರಮನೆಯನ್ನೂ ಶೋಧಿಸಿ ವಿಫಲಗೊಂಡು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಬಂದು ಶಿಶುಪಾಲ ವೃಕ್ಷದ ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ, ಸೀತೆಗೆ ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಮರೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತನು. ವೈದೇಹಿಯು ರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಂದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆಗ ರಾವಣನು ಪರಿವಾರಸಮೇತ ಬಂದು ಪ್ರಣಯಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು, ಅನೇಕ ಆಸೆ-ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿ, ಬೇಡಿದ. ಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡದ ಆ ಮಾತೆ ಒಂದು ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದಳು. ವಜ್ರವಾಕ್ಯಗಳು ನಿಶಿತಾಸ್ತ್ರಗಳಂತೆ ಸಿಡಿದುವು. “ಕಾಮಾಂಧ, ಮತಿಗಿಟ್ಟವನಿಗೆ ಯಾರು ಯಾವ ಉಪದೇಶ ಹೇಳಿದರೆ ತಾನೆ ಏನು ? ನಿನಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಪಾಶವು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ. ಕಡುಹೇಡಿಯಾಗಿ ಗುಡಸರಿಲ್ಲದಾಗ ಅಲೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ ಕಳ್ಳ ನೀನು. ನನ್ನ ಪತಿದೇವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದೇ ತಡ ಯಮದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಅದು ತ್ರಿಲೋಕವೀರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಮೀಸಲು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವವಳಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕಾಮಿನಿಯರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಣಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸು. ರಾಕ್ಷಸಾಧಮ, ನನ್ನ ಅಪಹರಣವು ನಿನ್ನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಗೆ ದೈವ ಒಡ್ಡಿದ ಬಲೆ” ಎಂದು ಛೇಮಾರಿ ಮಾಡಿದಳು. ದಶಕಂಠ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರ ಮುಂದೆ ಆದ ತೇಜೋವಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, “ಇನ್ನು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನನ್ನ ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿ ಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ನನ್ನ ಬೆಳಗಿನ ಫಲಾಹಾರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಕಿಡಿದುಡಿದನು. ಸವತಿಮಾತ್ಸರ್ಯವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದ ರಾವಣನ ಪತ್ನಿಯರು ತಮ್ಮ ಅಂಗಭಂಗಿಯಿಂದ ಸೀತೆಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಈ ಘಟನೆ ಹನುಮನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೇ ನಡೆಯಿತು. ವೈದೇಹಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾತಾಡಿಸುವುದು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದ,

ಕಾವಲಿನ ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಒಹಳವಾಗಿ ಕಿರುಕುಳ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಸಿಂಹಾಪಲೋಕನ ಮುಕೊಂಡಳು. ತಾನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳಾದ ಈ ಜಿಂತೆ, ಈ ಶೋಕ, ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ತರವಲ್ಲ. ಪ್ರಮಾದ. ಪ್ರಮತ್ತ. ಚಪಲತೆ, ಆಕಸ್ಮಿಕ ರಾವಣನಕುತಂತ್ರ, ಶ್ರೀರಾಮನ ಕುತಂತ್ರ, ಪ್ರೇಯಸಿನ ಕುಟಿಲತೆ, ಸೌಮಿತ್ರಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅತಿಕ್ರಮವೆ ? ರಾವಣನ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದಲೇ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ, ಮೋಹದಿಂದಲೇ, ರಾವಣನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ, ವಿಧಿವಿಚಾರದಿಂದಲೇ, ಆತ್ಮಮಂಜನೆಯಿಂದಲೇ ಅಪಹರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ಪೂರ್ಣ ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇವಾವುದರಿಂದಲೂ ಅಪಹರಣವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದಳು. ಆದೃಷ್ಟದ ಯೋಜನೆ, ದೇವೇಂದ್ರಾದಿಗಳು, ಋಷಿಗಳ ಗುರಿ, ರಾಮ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪ—ಇವುಗಳ ಸಮನ್ವಯದ ಕರ್ಮಕೌಶಲವಿದ್ದದ್ದು ನಿರ್ಧಾರಮಾಡಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿದಳು.

ತದೇಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಶೋಕವೂ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ದಾಶರಥಿಗಳಿಗೆ ಏನು ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ದುರ್ಘಟನೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದುವೋ, ಆ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಹರಣವಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ, ಕಾಮರೂಪಿಗಳ ಕ್ರೋಧ ಕುಟಿಲತನವು ಯಾವಾವ ರೂಪತಾಳಿ ಅಡ್ಡಾಡಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ, ಅಥವಾ ಪುರುಷನ ವಶವಾಗುವುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೇ ಎಂದೋ, ರಾಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕೊನೆಗೆ ನಿಜಸತಿಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಮೇಲೆ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ತಾಪಸಿಗಳಾದರೋ, ಆತ್ಮಹತ್ಯವನ್ನೇ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೋ, ಬೇರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟರೋ—ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಕಾವೃತಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಇನ್ನೊಂದು ಭಯವೂ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಶ್ರೀರಾಮನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ ಅವನು. ಕಾಕಾಸುರನ ವಿಷಯವೇ ಆತ್ಮನಿರ್ದರ್ಶನ. ರಾವಣಾದಿರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಭರವಸೆಯಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಾನು ಸಾವನ್ನಾಜ್ಞೆಯಾಗುವೆನೆಂದು

ಜೋತಿಷಿಗಳು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಶರೀರದ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಹಾಗಿವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ರಾವಣನ ಯೋಧರೆಲ್ಲಾ—ಕೊನೆಗೆ ಕುಂಭಕರ್ಣ, ಇಂದ್ರಜಿತು ಹತರಾದಮೇಲೆ—ನನ್ನನ್ನು ರಾವಣನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಶರಣಾದರೆ, ರಾವಣ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಇದು ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಕಾಡಿಸತೊಡಗಿತು.

ತಾನು ಪ್ರಮಾದವಸಗಿದೆ. ಈ ಶಿಂಶುಪಾವೃಕ್ಷದ ಕೊಂಬೆಗೆ ತನ್ನ ನೀಳ್ಕುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮರದಡಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಶುಭಶಕುನಗಳು ಎಡೆಬಿಡದೆ, ನೀನು ಯಾವ ತಪ್ಪನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಧೈಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ, ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೇ ಎಸಗಿದ್ದೀಯೆ ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದುವು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವಿಭೀಷಣನ ಮಗಳಾದ ತ್ರಿಜಟಿ ತನಗಾದ ಶುಭಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಖಂಡಿತವೆಂದು ಖಚಿತ ಮಾಡಿದಳು.

ಸುಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿತು ಮಹಾವೀರ ಭಕ್ತನಿಗೆ. ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡಿದ. ವೈದೇಹಿಯ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಬಂದು ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ಕಾಮರೂಪಿಗಳಾದ ಕ್ರೂರರಾಕ್ಷಸರ ಕುಟೀಲತಂತ್ರಗಳನ್ನರಿತಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ ಆಶಾಭಾವನೆಗಳು ಮೂಡಲಿಲ್ಲ. ರಾವಣನೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸಿದಳು, ಹಾಗೇನೇ ಹತ್ತಿರಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವಳ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ, ತಾನು ಶ್ರೀರಾಮನ ದೂತ, ಕುಗ್ರೀವನ ಮುತ್ರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಂಗುಲೀಯಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಸಮಾಧಾನವಾದರೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಪತಿಯ ಸಾಮುದ್ರಿಕಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹನುಮನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಿಶ್ವಾಸತಾಳಿದಳು. ಆಗ ಅಂಜನೇಯನು “ನನ್ನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊ. ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಪತಿಯಂಕವನ್ನೇರಿಸುವೆನು” ಎಂದ. “ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಹಾರುವಾಗ ನೀನು ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತೀಯೆ. ಮೇಲಾಗಿ ನಾನು ಪರಪುರುಷಸ್ವರ್ತಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹರಸಿದಳು. ಜ್ಞಾಪಕ ಮತ್ತು ಗುರುತಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಜೊಡಾ ಮಣಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಪತಿಯು ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಕಾಸುರನ ಘಟನೆ, ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬೋಟ್ಟು ಇಕ್ಕಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಹರಸಿ ಕಳಿಸಿದಳು.

ಅವನು ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಸುಗ್ರೀವನ ಸಖ್ಯೆ, ಬಲ, ಕಡಲನ್ನು ಹಾಯ್ದು ತಂತ್ರ, ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕಾಲದ ಕಿಷ್ಕಿಂಧತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದಳು. ರಾವಣ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಳಗಾಗಿ ಹನುಮಂತ ಲಂಕಾದನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೀತೆ ಗತಿಯೇನಾಯಿತೋ ಎಂದು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಮತ್ತು ಅಶೋಕ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಗ್ನಿಯು ಹನುಮನಿಗೆ ಕೇಡುಮಾಡದಂತೆ ತುಂಬುಹೃದಯದಿಂದ ಸೀತೆಯು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಬಾಲವು ಶೀತಲವಾಗಿತ್ತು. ಭಕ್ತವರೇಣ್ಯನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದು, ಸೀತೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಪರ್ವತಾಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿ, ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮುನ್ನೀರನ್ನು ಹಾರಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯ ಜೊಡೆ ಮನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸೀತಾ-ಸೀತಾಪತಿಯ ಸುಂದರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಸುಗೆಹಾಕಿದ.

ವಾನರಸೇನೆ ಸುಗ್ರೀವ ಶ್ರೀರಾಮರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಲಂಕೆಗೆ ದಾಳಿ ಯಿಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀರಾಮ ಅಂಗದನನ್ನು ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ರಾವಣನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದು-ರಾವಣನ ಮಿತ್ರ ವಾಲಿಯ ಮಗ, ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದ ರಾಮನ ಪರವಾಗಿ-ಸೀತೆಗೆ ತಿಳಿದು ಶೋಕಭರಿತಳಾದಳು. ಮಾಯಿಕವಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ದಶಕಂಠ ಸೀತೆಗೆ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಸ್ತ್ರೀಸಹಜವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಅನಸೂಯೆ ಕರುಣಿಸಿದ್ದ ದಿವ್ಯಪ್ರಜ್ಞಾಭರಣಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದ ವಿಭೀಷಣನ ಸಾಧ್ವೀಪತ್ನಿಯಾದ ಸರಮೆಯ ಸಾಂತ್ವನಗಳಿಂದ ಆತ್ಮಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಸರಮೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಛಲದಲ್ಲಿ ಅಚಲನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಘನಘೋರ ರಣಧ್ವನಿ ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಕ್ಷಸರು ನೋಣಗಳಂತೆ ಉದುರಿ ಉದುರಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಇಂದ್ರಜಿತುವೇ ರಣರಂಗಕ್ಕಿಳಿದು ದಾಶರಥಿಗಳನ್ನು ನಾಗಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದನು. ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರೀಯರು ಸೀತೆಯನ್ನು ಪ್ರಪ್ತಕವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಹೋದರರು ಸತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ತೋರಿಸಿದರು. ಏಲಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಅನಸೂಯಾದೇವಿಯಿತ್ತು ದಿವ್ಯಪ್ರಜ್ಞಾಭರಣಗಳ

ಸ್ವರ್ಗ, ವಿಭೀಷಣನ ಮಗಳಾದ ತ್ರಿಜಟೆಯು ಸಹೋದರರು ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ
 ದ್ದಾರೆ, ಮಡಿದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ನೀನು ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನವು
 ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ
 ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಯುದ್ಧದ ವೃತ್ತಾಂತವು ಪ್ರತಿ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲೂ
 ವಿಭೀಷಣನ ಮಗಳಾದ ಅನಲೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾವಣನೇ
 ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಸೋಲುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವನನ್ನು
 ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು
 ನಿರಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಳು. ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ನಿನ್ನ
 ಔದ್ಧಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಡವೆಂದು, ಹೃನ್ಮನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು.
 ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣದ ದೃಶ್ಯ ವಿಕಸಿತವಾಗುತ್ತಬಂದಿತು. ಕುಂಭಕರ್ಣ ಇಂದ್ರಜಿತು
 ಮರಣಹೊಂದಿದರು. ಮಗನು ತನ್ನ ಕಾಮಾಗ್ನಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾದದ್ದನ್ನು
 ಕಂಡು ಅಶೋಕವನಕ್ಕೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದ. ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದ
 ಮಹಿಮೆ ಕಾಮಾಂಧನ ಬುದ್ಧಿನಾಶದ ಹಿರಿಮೆನ್ನರಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯಪಟ್ಟಳು.
 ಆದರೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾತ್ಮಕ
 ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸುಪಾರ್ಶ್ವನೆಂಬ ಅವನ ವೃದ್ಧಮಂತ್ರಿ
 “ರಾವಣ, ಅವಳ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡು. ರಾಮನನ್ನು ಸಂಹರಿಸು, ಸ್ತ್ರೀ
 ಸಂಹಾರ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆಘೇಲೆ ಆ ಲಾವಣ್ಯಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಲೋಲಾಡು”
 ಎಂದ. ಅನಸೂಯೆಯು ಕರಣಿಸಿದ್ದ ಸೌಂದರ್ಯಸಂಪತ್ತು ಅವನನ್ನು
 ಗೆದ್ದು ರಣಾಂಗಣಕ್ಕೆ ದಬ್ಬಿತು.

ರಾಮರಾವಣರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಆಕಾಶವೇ ಉಪಮಾನವಾದಂತೆ
 ಶ್ರೀರಾಮನು ಹತಾಶನಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದ. ಕೋಪಮದೋನ್ಮತ್ತತೆಯಲ್ಲಿ
 ಮಂತ್ರಗಳು ಮರೆತುಹೋದುವು. “ಸೀತೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ
 ಹೋದನಲ್ಲಾ” ಎಂದು ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೊಣಗಿದ. ಸೀತೆಗೆ ವಿದ್ಯುತ್
 ಸಂದೇಶ ತಲುಪಿತು. ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ
 ಯನ್ನು ಪತಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದಳು. ರಾಮನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರವಾಹ
 ಹರಿಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಧರ್ಮಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಶುಚಿತ್ವವಿದೆ ಎಂದರಿತು,
 ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಆದಿತ್ಯಹೃದಯವನ್ನು ಮೂರು ಸಲ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ

ಪರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ರಾವಣನನ್ನೆದುರಿಸಿದ. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸೆಂದು ಇಂದ್ರನ ರಥವನ್ನು ತಂದಿದ್ದ ಮಾತಲಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ. ತ್ರಿಲೋಕಕುಟಕನ ಕಂಠಜ್ವೇವಾಯಿತು. ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು. ಇಂದ್ರನು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ. ತಪಸ್ವಿಗಳು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾದರು. ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಲಂಕಾಧಿಪತ್ಯ ದೊರೆಯಿತು.

ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಾದ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಭೃತ್ಯ ಸತಿಪತಿಯರ ಬೆಸಗೆ ಹಾಕುವ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ರಾಮಾಜ್ಞೆ ಹೊತ್ತು ಅಶೋಕವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಲೋಕೇಶ್ವರಿಯ ಎದುರು ನಿಂತು ರಾಮನಿಗೆ ಜಯವಾದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಶ್ರೀರಾಮದರ್ಶನ ಬಯಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದಳು. ಜಾನಕಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಕರೆದುತರುವಂತೆ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ರಾಮಾಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಸಮೇತ ಹೋಗಿ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದ. ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ಆರೈಕೆಗಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ, ನಾನು ಹೀಗೆಯೇ ಬರುತ್ತೇನೆಂದಳು. ರಾಮಾಜ್ಞೆ ಹೀಗಿದೆ ಎಂದ ವಿಭೀಷಣ. ಯೋಚಿಸಿ ಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ಸರ್ವಾಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪತಿಯ ಬಳಿ ಬಂದಳು.

"ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿ ಹೋಗುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ನಾಚುತ್ತ ಪತಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದಳು. ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರೆದುರಿಗೆ ನಾಚುತ್ತಾ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಪತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, "ಆರ್ಯಪುತ್ರ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಳತೊಡಗಿದಳು. ಪತಿಯನ್ನೇ ದೇವತೆಯೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ವಿಸ್ಮಯ, ಹರ್ಷ, ಪ್ರೇಮ ಇವುಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಭಾವವಶಕಾಗಿ, ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ ಆರಳಿದ ಮುಖವನ್ನತ್ತಿ, ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೌಮ್ಯವಾದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಳು....ತನ್ನ ಮಾನಸ ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ನೀಗಿ ಆನಂದಭರಿತಳಾದಳು."

"ರಾಮ ರುದ್ರನಾದ. "ಪರಗೃಹವಾಸದಿಂದ ನಿನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾಗಿದೆ ? ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವ ನೀನು, ನೇತ್ರರೋಗಿಯ ಎದುರಿಗಿರುವ ದೀಪದಂತೆ, ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿರುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಎಲೈ ಜನಕತನಯೆ, ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗು, ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆನೆ. ಭದ್ರ. ಇದೇನು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದೆಯೋ. ನಿನ್ನೆಂದ

ನನಗಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ... ಮನಬಂದ ಕಡೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು! ಈ ಮಾತನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ." ಲಕ್ಷ್ಮಣ ನನ್ನೋ ಭರತನನ್ನೋ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನೋ ವಿಭೀಷಣನನ್ನೋ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೊಂಡು ಇರಬಹುದು.

ಕೇಳಬಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಹಾಜನರೆದುರಿಗೆ ಪ್ರಿಯಪತಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ, ವೈಧಿಲಿಯು ಲಾಜ್ವಲಿಯಿಂದ ಕುಸಿದು ಹೋದಳು. ಬಿಕ್ಕುತ್ತ, ತೊದಲುತ್ತ, ಮೆಲ್ಲನೆಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೀಗೆಂದಳು: "ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಡಬಾರದ ಮಾತನ್ನೇಕೆ ಹೇಳುವೆ? ಕಿವಿಯನ್ನು ಸೀಳುವಂತಹ ಈ ಕಠೋರವಚನವನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಬಹುದೆ? ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ಅಸಂಸೃತನಾದ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನು, ಸಂಸೃತಿ ಶೂನ್ಯಳಾದ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ನುಡಿಯುವಂತೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ? ಮಹಾಬಾಹು, ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ನಾನಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಮೇಲೆ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನನ್ನು ನುಬು. ಕೇಳು ಹೆಂಗಸರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕುಡು, ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯನ್ನೇ ಶಂಕಿಸುವೆಯಾ? ಈ ಶಂಕೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡು. ನನ್ನ ನಡತೆಯನ್ನು ನೀನು ಕುಡುಲ್ಲವೆ? ಓ! ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಾನು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಪರಾಧೀನಳಾದಾಗ ಆತನ ದೇಹಸ್ಪರ್ಶವು ನನಗಾಗಿರಬಹುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಏನಿದೆ? ಅದು ದೈವಾಯತ್ತವಾದ ಅಪರಾಧ. ನನಗೆ ಅಧೀನವಾದದ್ದು ನನ್ನ ಹೃದಯ. ಅದು ಸದಾ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದೆ. ಈ ದೇಹವು ಪರಾಧೀನವಾದಾಗ ನಾನೇನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು? ದೇಹಸ್ಪರ್ಶವಾಗದಂತೆ ತಡೆಯಲು ನನಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿತ್ತಿ? ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ನಾವೀರ್ವರೂ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಳೆದವರು, ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ಒಡನಾಡಿಗಳು. ನನ್ನ ಮಾನರಕ್ಷಣೆ ನಿನ್ನದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಶೀಲವು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವಾದರೆ, ಆಯೋ, ನಾನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶೂರನಾದ ದನುಮಂತನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೆಯಲ್ಲ, ಆಗ ಲುಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲ? ಅವನು ಆ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದರೆ ಆಗಲೇ---ಆ ವಾನರೋತ್ತಮನರೆದುರಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಈ ರಣಪರಿಶ್ರಮವೂ ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮುಡುಪಿಟ್ಟು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು
ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ ಕ್ಲೇಶವೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಅಲ್ಪ
ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಕೋಪವೊಂದನ್ನೇ ನೀನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೀಯೆ. 'ಹೆಂಗಸು
ಚಪಲರು' ಎಂದು ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವವೊಂದನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದ್ದೀಯೆ.
ಜನಕಮಹಾರಾಜನ ಮಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ, ವಸುಧಾತಳದಿಂದಲೇ ನಾನು
ಜನಿಸಿರುವೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಶೀಲ ಸ್ವಭಾವಗಳೆಲ್ಲ
ವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನಾದರೂ, ಅದೊಂದನ್ನೂ ನೀನು ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳ
ಯಾಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಕೈಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ.
ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಹಿಡಿದ ಕೈ ನಿನಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು,
ನನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು—ಒಂದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿಹಾ
ದ್ದೀಯೆ" ಎಂದಳು. ಅಳುತ್ತಾ ಅಳುತ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ
"ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನನಗೆ ಚಿತೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಡು. ನನ್ನ ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ
ಚಿತೆಯೇ ಔಷಧ. ಈ ಕೆಟ್ಟ ಅಪವಾದವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಾನು ಜೀವಿಸಲಾರೆ.
ನನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚದೆ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಮಹಾಜನರೆದುರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದಮೇಲೆ, ನನಗಿರುವ ಗತಿ ಒಂದೇ—ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವೆನು"
ಎಂದಳು.

ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತು ರಾಮಾನುಜನು ಚಿತೆಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಜಾನಕಿ
ದೇವಿಯು ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, "ನನ್ನ ಹೃದಯವು
ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆರಗಳಿಗೆಯೂ ಕದಲದಿರುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೂ
ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಅಗ್ನಿದೇವನು ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ!
ದುಷ್ಟಳೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ನಾನು ಶುದ್ಧ ಚರಿತೆಯೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ
ನಂಬಿಕೆಯಾಗುವ ತೆರದಲ್ಲಿ, ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಅಗ್ನಿದೇವನು ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವ
ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ! ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನಾನು
ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸತ್ಯವಾದರೂ
ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನು ನನ್ನನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿ. ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ, ಇತರ
ದೇವತೆಗಳೂ ನಾನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಶೀಲಳೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಈ
ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನು ನನ್ನನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿ" ಎಂದಾ ಹೇಳಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ

ಮಾಡಿ, ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಹೃದಯದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದಳು. ರುದ್ರರಾಮನ ಅಗ್ನಿಯೂ ನಿಜವಾದ ಅಗ್ನಿಯೂ ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾಗ್ನಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲಾರವೆಂದು—ರಾವಣನನ್ನೇ ದಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಅವಳಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ—ಅವಳು ಪೂರ್ಣ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದೊಂದಿ ಶಾಂತ ಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ನಿರ್ಬಾಧಿತಳಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ರಹಸ್ಯವಿಷ್ಟೆ. ಅನಸೂಯೆ ಕರಣಿಸಿದ್ದ ದಿವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಳಿತವಾಗಿದೋಗಬೇಕು. ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಇಂಥ ದುರ್ಘಟನೆಗಳು ಆಗಬಾರದೆಂದು.

ಈ ಸೀತಾಸಂಹಿತೆಯು ಜಗತ್ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೇರುಕೃತಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅದು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಆದರ್ಶ ನಾರಿ ಹೇಗಿರುತ್ತಾಳೆ, ಹೇಗೆ ಬಾಳಿ ಆಳಿಯುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರನಿಂದಾವ್ರತಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೋಕನಿಂದೆಗೆ ಭಗವಂತನೂ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಅಂದ ಮೇಲೆ ಸೀತಾದೇವಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಳೆ ? ಈ ನಂದೆಯ ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಸೀತೆ ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾಗ್ನಿಯಿಂದ—ಅದ್ಭುತರಾಮಾಯಣದ ಸೀತೆಯಂತೆ—ರಾವಣನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ಎಂಬುದರ ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಸೀತೆ ತಾನೇ ಚುನಾಯಿಸಿಕೊಂಡ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟು. ಕೀರ್ತಿದಾಯಿನಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ದಶರಥಾತ್ಮಜನಿಗೂ ಹಂಚಿದಳು. ಸೀತಾಪತಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ಆಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು “ಭಗವನ್, ಮೂರು, ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೀತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಶುಕ್ರಿಸುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ....ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯತಕ್ಕವಳು ಎಂಬುದನ್ನು, ದೇವೋತ್ತಮ, ನಾನೂ ಬಲ್ಲೆನು....ಈ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿಯು ತನ್ನ ತೇಜೋಬಲದಿಂದಲೇ ಸುರಕ್ಷಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ರಾವಣನು ಇವಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿಯಾನೆ ? ಆ ದುರುಳನು ಮೈಥಿಲಿಯನ್ನು ಕಣಕಬಲ್ಲನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಊಹಿಸುವುದೂ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಉರಿಯುವ ಅಗ್ನಿಜಾಲೆಯಲ್ಲವೇ ಇವಳು ? ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಣಿಯತಕ್ಕವ

ಳ್ಳವೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ.....ಮೈಥಿಲಿಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವುದು ಆಗ
ಮಾತು. ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆಯಲು ಬಯಸುವನೆ?"
ಎಂದನು. ಅವಳಿಂದಲೇ ರಘುಪತಿ ರಾಜಾರಾಮನು ಪತಿತಪಾವನ ಸೀತೆ
ರಾಮನಾದದ್ದು. ಹರ್ಷದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದನು.

ಮಹಾಭಾರತದ ನಾಯಕ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾದಂತೆ, ದೇವೇಂದ್ರ
ರಾಮಾಯಣದ ನಾಯಕನೆಂಬಂತೆ ಸೀತಾರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ
ರಾವಣರಾವಣಿಯರ ಮೇಲಿನ ಸೇಡನ್ನು ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ತೀರಿ
ಕೊಂಡ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನು ವರವನ್ನು ಕೊಡುವನೆಂದ. ಸೀತೆಯ ಇಂಗಿತವನ್ನು
ಅರಿತು ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಮಡಿದಿದ್ದ ವಾನರಭಲ್ಲೂಕಾದಿಗಳು ಬದುಕಬೇಕೆಂದು
ದೇವೇಂದ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದ. ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಎದ್ದ
ರಣತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಲವನ್ನು ಅಳ್ಳಾಡಿಸಿ ನಲಕ್ಕೆ ಬಡಿದರು.

ವಿಭೀಷಣನು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ತರಿಸಿ ಮುಂದಿಟ್ಟನು.
ಶ್ರೀರಾಮನು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ಹತ್ತಿದನು. "ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಡು
ತ್ತಿದ್ದ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿನಿಯಾದ ವೈದೇಹಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು
ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿದನು. ಸುಗ್ರೀವ ವಿಭೀಷಣರನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ
ಬೀಳ್ಕೊಡಲುಬಿಟ್ಟನಾದನು. ಸೀತಾವೇದಿಯ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತ ವಾಣ
ರಾಕ್ಷಸರ ಮುಖಂಡರು ನಾವೂ ಅಯೋಧ್ಯಾ ನಗರ ದರ್ಶನಮಾಡಿ ನಿನ್ನ
ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗುವವೆಂದರು. ಸೀತೆ
ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸೀತಾಪತಿಯು ಆಗಬಹುದು, ಬೇಗ ಹತ್ತಿ
ಎಂದ. ಎಲ್ಲರೂ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದರು.

ವಿಮಾನವು ಅಯೋಧ್ಯಾಭಿಮುಖವಾಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತೆ
ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ, ವಿವರಿಸುತ್ತ, ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಬಗ್ಗೆ
ಬಂದ. ಜಾನಕಿಯು ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾನಗರವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಪ್ರಣಯದಿಂದ
ಸಂಕೋಚ ಪಡುತ್ತಲೇ ಮೆಲ್ಲುಡಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು
"ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ಈ ವಾನರೇಂದ್ರರ ಪತ್ನಿಯರೂ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬರುವ
ದಲ್ಲವೆ? ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅಯೋಧ್ಯಾ
ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಆಸೆಯಾಗಿದೆ" ಎಂದಳು. "ಆಗಬಹುದು"

ಎಂದ." ಸುಗ್ರೀವನತ್ತ ನೋಡಿದ. ಎಲ್ಲಾ ವಾನರಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಲಂಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತವಾದರು. ಆರ್ಯರ, ವಾನರರ, ರಾಕ್ಷಸರ ಮೇಳ ವಾಯಿತು. ಪಂಪಾ ಸರೋವರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, "ಜಾನಕಿ, ಈ ಪಂಪಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಿರಹತಾಪದಿಂದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಅತ್ತೆನೋ ! ಏನೇನು ಹಲುಬಿ ದೇನೋ ?" ಎಂದು, ಶಬರಿಯ ಪರ್ಣಶಾಲೆ, ವಾಲಿಯ ವಧಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಪಂಚವಟಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ. ಲೋಕಕಂಟಕನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಜಟಾಯು ವನ್ನೂ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಅಗಸ್ತ್ಯರ, ಸುತೀಕ್ಷ್ಣರ, ಶರಭಂಗರ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ "ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಅತ್ರಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯನೋ ಅಗ್ನಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಎಷ್ಟು ತೇಜಸ್ವಿಗಳು ಅವರು ? ಸೀತೆ, ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ವೃದ್ಧತಾಪಸಿಯನ್ನು ನೀನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗ ನೆನಪಿದೆಯೆ ?" ಎಂದನು. ಜಾನಕಿಯು ಪುಳಕಿತಳಾಗಿ ಹೃದಯ ದೊಳಗೇ ವಂದಿಸಿದಳು. ಯಮುನಾ-ಗಂಗಾ ದರ್ಶನವಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ವೈದೇಹಿಗೆ ಬದುಕಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸೆಂದ. ತದೇಕಕಾಲದಲ್ಲೇ ವೈದೇಹಿಯು ಹರ್ಷಪುಳಕಿತಳಾಗಿ ನಮ್ರಳಾಗಿ ತಲೆಬಾಗಿರುವುದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದ.

ಭರದ್ವಾಜಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ತಂಗಿದ್ದ ಋಷಿಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ನಂದಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಕೈಕೇಯಿಯ ಆನಂದವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುತ್ತ ಭರತನು ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಶಿರದೊಳಾಂತು ಸುಸ್ವಾಗತವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಸೀತೆ ಅತ್ತೆಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಿವಂದನೆಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಸುವರ್ಣಮೃಗವನ್ನೂ ಅದರ ಚರ್ಮವನ್ನೂ ಕೌಸಲ್ಯೆಗೂ ಭರತನಿಗೋ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. "ಶುಭಹೃದಯರಾದ ದಶರಥನ ಅಂತಃಪುರಸ್ತ್ರೀಯ ರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಜಾನಕಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರ ವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅಭರಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಮನೋಹರವಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿದರು." ಅವಳ ತಂಗಿಯರೂ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಹರ್ಷಾಶ್ರುಗಳನ್ನು ಹರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಯಿತು. ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು, ಶ್ರೀರಾಮನು ಪಾತ್ರವರಿತು ವಾನರರಿಗೆ, ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪಾರಿತೋಷಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಸೀತೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯ

ವಾದ ಮುಕ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಅವನ್ನು ವೈಥಿಲಿಯು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ವಾಸರರತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತ ರಘುವೀರನು ಹನುಮನ ಗುಣವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಅವನ ಇಂಗಿತವನ್ನೂ ಅರಿತು ಹನುಮನಿಗೆ ಆ ಹಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

ರಾಮರಾಜ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಪ್ರಜಾಕೋಟಿ ಸುಖವಾಗಿತ್ತು. ರಾಮರಾಜ್ಯವಾದರೂ ಪರನಿಂದಾಪರರು ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಜಾನಕಿಯ ಮೇಲೆ ದೋಷಾರೋಪಣೆಮಾಡಿ ಓಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ರಘುವೀರನಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತು. ಸೀತೆ ಆಗ ತುಂಬುಗರ್ಭಿಣಿ. ಸ್ತ್ರೀಸಹಜವಾದ ಬಯಕೆಯೂ ಇತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ಈ ಕಲುಷಿತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಅವರ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಕಷ್ಟಕರವೆಂದರಿತಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾತೆಯೇ ದೇವತೆಯಾಗಿ, ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಗುರುವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಅವಳ ಆದ್ಯಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡಿಸಲು ಆಶ್ರಮ, ಗುರುಕುಲಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೇನೆ ಜಾನಕಿಯು ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸದ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಕೆಯ ನೆಪಹೊಡಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಕುಶಲವರನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಸತತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಕ್ಕೆ ಕುಶಲವರು ಸಕಲವಿದ್ಯಾಪೂರಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಸೀತಾಸಮೇತ ಬಂದ. ಯಜ್ಞ ಪೂರೈಸಿತು. ತಾಯಿ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದುಗೂಡಿದರು. ಹಲವು ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು.

ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮರು ವೃದ್ಧರಾಗುತ್ತಾ ಬಂದರು. ನಾಲ್ವರ ಮಕ್ಕಳೂ ರಾಜ್ಯವಾಳುವ ಯೋಗ್ಯರಾದರು. ಕುಶನಿಗೆ ಕೋಸಲ ರಾಜ್ಯದ ಮತ್ತು ಲವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೋಸಲ ರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿದರು. ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಭಕ್ತರೊಡಗೂಡಿ ಪತ್ನೀಸಮೇತರಾಗಿ ದಾಶರಥಿಗಳು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸರಯೂ ನದಿಯ ದಡವನ್ನುನುಸರಿಸಿ ಯಾತ್ರೆಹೊರಟರು.

* 'ಸೀತಾದರ್ಶನ'ವನ್ನು ಓದಿ.

ಸೀತಾಸಂಹಿತೆ

ಬಾಲಕಾಂಡ

(೧) “ಆ (ಶ್ರೀರಾಮ) ಧೀರನು ಸೀತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಸೀತೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಮನೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ತಂದೆಯು ಗೋತ್ತುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಮಡದಿಯೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ. ಆ ಪ್ರೀತಿಯು ಸೀತೆಯ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾಹೋಯಿತು. ಸೀತೆಗೆ ಗಂಡನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮವು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದಿನದಿನವೂ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿತ್ತು (೨೯). ಜನಕತನಯಳಾದ ಆ ಮೈಥಿಲಿಯು ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಪುನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಪ್ಸರೆಯಂತೆಯೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಂತೆಯೂ ಸುಂದರಿಯಾದ ಸೀತೆಯು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದಳು (೩೦). ಹೀಗೆ ರಾಜಪುತ್ರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರನು ತನ್ನನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಪ್ರೇಮಿಸುವ ಜೆಲುವೆಯಾದ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯೊಡನೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮೇತನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಂತೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು (೩೧).”

ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ

ಶ್ರೀರಾಮನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ತಾಯಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನೂ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಸೀತೆಯ ಭವನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ರಾಮನು

ಒಳಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಸೀತೆಯು ಎದ್ದುನಿಂತಳು. ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ
ನಡುಗಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಶೋಕವು ಆವರಿಸಿತು. ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ
ಗಳು ಬಸವಳಿದವು (೬). ಏಕೆಂದರೆ, ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಂಡಮೇಲೆ ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮ
ನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶೋಕವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರಕಟ
ವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಅವನ ಮುಖದ ಬಣ್ಣ ಕಂದಿತು, ದೇಹವು ಬೆವರಿತು.
ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆಹೋದನು (೭-೮). ಸೀತೆಯು ತತ್ತಳಿಸುತ್ತ
ಮಾತನಾಡಿಸಿದಳು : “ನನ್ನೊಡೆಯ, ಇದೇನಿದು ? ಇಂದು ಮಂಗಳಕರವಾದ
ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರವಲ್ಲವೆ ? ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತತಿಧೇವತಾಕವೆಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆ ವಿಷಣ್ಣನಾಗಿದ್ದೀಯೆ ? ನೊರೆಯಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ
ಶತಶಲಾಕಾವೃತವಾದ ಛತ್ರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸುಂದರವದನವು ಶೋಭಿಸು
ತ್ತಿಲ್ಲವೇಕೆ ? ತಾವರೆಯಂತೆ ಚಂದವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿರುವ ನಿನ್ನ ಮುಖದ
ಇಕ್ಕೆಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಹಸದಂತೆ ಕಾಣುವ ಉತ್ತಮ ಚಾಮರಗಳನ್ನು
ಬೀಸುತ್ತಿಲ್ಲವೇಕೆ ? (೧೦-೧೧). ವಾಗ್ಮಿಗಳಾದ ವಂದಿಸೂತಮಾಗಧರು
ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಮಂಗಳಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಗಳುವುದೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿನಗೆ ಶಿರಸ್ಸಾನಮಾಡಿಸಿ, ಜೇನು,
ಮೊಸರು ಮುಂತಾದ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ
ಇನ್ನೂ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಲ್ಲ (೧೨-೧೩). ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ರಾಜಸಭಾಸದರೂ
ಪ್ರಜೆಗಳೂ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಭೂಷಿತರಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ
ಇನ್ನೂ ಹೊರಟಿಲ್ಲವೇಕೆ ? ಸ್ವರ್ಣಾಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಗೆ
ಶಾಲಿಗಳಾದ ನಾಲ್ಕು ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಡಿದ ಪುಷ್ಯರಥವೆಂಬ ರಾಜರಥವು
ನಿನ್ನೆದುರಿಗೆ ಏಕೆ ಹೊರಟಿಲ್ಲ ? (೧೪-೧೫). ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ನೀಲಮೇಘ
ದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತ ಪರ್ವತದಂತೆ ಉನ್ನತವಾಗಿ ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತವಾದ ನಮ್ಮ
ಪಟ್ಟದಾನೆಯು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟಿರುವುದೂ ಕಾಣಿಸುವ
ದಿಲ್ಲ. ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು
ವೀರಭಟರೆದುರಿಗೆ ಹೊತ್ತುತರುವ ಪುರುಷನೂ ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ
(೧೬-೧೭). ನಿನಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ ಇದೇನಿದು ?

ಈಗ ? ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಕಾಂತಿಹೀನತೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಹರ್ಷವು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು (೧೮).

ಶ್ರೀರಾಮನು ವನವಾಸದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, “ಸೀತೆ, ಅರಮನೆ ಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ನೋವಾಗದಂತೆ ಧರ್ಮಪರಿ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರು” ಎಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದನು.

ವೈದೇಹಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಮನೊಡನೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾತ ನಾಡುತ್ತ ಅವನಿಂದ ಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾತನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ದಿನ ರಾಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಅವಳು ಪ್ರಣಯದಿಂದಲೇ ಕುಪಿತಳಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದಳು (೧): “ರಾಜಪುತ್ರ, ನೀನು ಇಂಥ ಹಗುರವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡಬಹುದೆ ? ಇದು ಹಾಸ್ಯಕರವಾದ ಮಾತು. ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮಗ ಸೊಸೆ—ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಪಾಪ ಗಳನ್ನು ತಾವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ (೨-೩). ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳೇ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾದ ಫಲವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೂ ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಾಗಲಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಾಗಲಿ ಹೆಗಸರಿಗೆ ಗಂಡನೊಬ್ಬನೇ ಗತಿ. ತಂದೆಯೂ ಅಲ್ಲ ; ಮಗನೂ ಅಲ್ಲ ; ತಾಯಿ, ಗೆಳತಿ ಒಬ್ಬರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ (೪-೫). ರಾಘವ, ನೀನು ಈಗಲೇ ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದಾದರೆ, ನಾನು ನಿನಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಹೊರಟು ಮುಳ್ಳುಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ತುಳಿದು ನಿನಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ಹೋಗುವೆನು. ನನ್ನಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಈರ್ಷೆಯಿದ್ದರೆ, ಕೋಪವಿದ್ದರೆ—ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ನೀರನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿಬಿಡುವಂತೆ— ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಾನು ಯಾವ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ (೬-೭). ಉಪ್ಪರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಕಾಶಯಾನಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪತಿಯ ಪಾದದ ನೆರಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವುದೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ (೮). ನನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ತಂದೆಯೂ ಪತಿ ಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸೇವಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಯಾರೂ

ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ (೯). ನಾನು ದುರ್ಗಮವಾದ ನಿರ್ಜನಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾಡುಮೃಗಗಳಿರಲಿ, ಹುಲಿಗಳಿರಲಿ, ತೋಳ ಗಳಿರಲಿ, ತವರುಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸುಖವಾಗಿ ಆಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮರೆತಿರುತ್ತೇನೆ. ಪತಿಭೇದವೆಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಗಮನಿಸತಕ್ಕವಳು (೧೦-೧೧). ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಸದಾ ನಿಯಮದಿಂದ ವ್ರತನಿಷ್ಠಳಾಗಿರುವೆನು; ಮಕರಂದಸುಗಂಧಿಯಾದ ವನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುವೆನು. ವನದಲ್ಲಿ ನೀನು ಇತರ ಜನಸಮೂಹವನ್ನೇ ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನು. ಪ್ರಾಣಿಕಾಂತ, ನನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನು ಪಾಲಿಸ ಲಾರೆಯಾ? (೧೨-೧೩). ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಈಗ ಕಾಡಿಗೆ ಬರುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಣು ಹಣ್ಣು, ಗೆಡ್ಡೆಗಳೆಸುಗಳನ್ನೂ ತಿಂದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು (೧೪-೧೫). ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ತಿರುಗಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಆಹಾರವು ದೊರಕಿದಾಗಲೇ ನಾನು ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನದಿಗಳನ್ನೂ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೂ ಕೊಳಗಳನ್ನೂ ವನಾಂತರಗಳನ್ನೂ ನೋಡ ಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಆಸೆ ಇದೆ (೧೬). ಧೀಮಂತನಾದ ನೀನು ನನಗೆ ನಾಥ ನಾಗಿರುವಾಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಹೊಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ತಾವರೆಯ ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಸ, ನೀರುಕೋಳಿಗಳು ಸಂಚರಿಸುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಿಸಬೇಕು—ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನೀನಿರಬೇಕು—ಎಂದು ನನ್ನ ಆಸೆ. ಆ ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರತನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವೆನು (೧೭-೧೮). ಪರಮಾನಂದಭರಿತಳಾಗಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುವೆನು. ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳನ್ನಾದರೂ ಕಳೆಯಬಲ್ಲೆ. ಅಷ್ಟು ವರ್ಷ ಕಳೆದುಹೋದರೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನಿಲ್ಲದ ಸ್ವರ್ಗವೂ ನನಗೆ ಬೇಡ. ಶ್ರೀರಾಮ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡದರೂ ನಾನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ (೧೯-೨೦). ಕಾಡುಮೃಗಗಳೂ ಕಪಿಗಳೂ ಆನೆಗಳೂ ಇರತಕ್ಕ ಗೊಂದಾರಣ್ಯಕ್ಕಾದರೂ ನಾನು ಹೋಗು ತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ

ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಂಯಮದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಯಾವ ಅಭಿಲಾಷೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆ ನಾನು ಸಾಯುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನಡೆಸು. ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೆ ಭಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು (೨೧-೨೨). ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸೀತೆಯು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಧರ್ಮವತ್ಸಲನಾದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವನವಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ಸೀತೆಯು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತಾನೂ ಕಾಡಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಅಳುತ್ತಾ ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು :

“ಶ್ರೀರಾಮ, ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಗುಣಗಳಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತವೆಯೆಂದು ತಿಳಿ (೧-೨). ಸಿಂಹ, ಆನೆ, ಹುಲಿ, ಶರಭ, ಚಮರೀ ಮೃಗ, ಕಡವ ಮುಂತಾದ ಕಾಡುಮೃಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎಂದೂ ಕಾಣದ ನಿನ್ನ ಮನುಷ್ಯರೂಪವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಭಯದ ಕಾರಣವಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ (೩-೪). ಗುರುಜನರು ನಿನಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನೂ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವಾಗ ನನಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ. ದೇವೇಶ್ವರನಾದ ಇಂದ್ರನಿಗೂ ನನಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ (೫-೬) ಗಂಡ ನನ್ನಗಲಿದ ಹೆಂಗಸು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಧರಿಸಿರಲಾರಳು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನೀನೇ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಮಹಾ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ನಿನಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯದೆ? ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ನಾನು ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳಿದ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆನು. ನನಗೆ ವನವಾಸದ ಯೋಗವಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದರು (೭-೮). ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ವನವಾಸವು ಯಾವಾಗ ಸಂಭವಿಸುವದೆಂದು ನಾನು ಉತಾ ಹರ್ಷಣಗಳಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ವನವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬ ದೈವಸಂಕಲ್ಪವು ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಪ್ರಾಣಕಾಂತ, ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಬೇರೆ ದಾಂ ಇಲ್ಲ (೯-೧೦). ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬಂದು ದೈವಸಂಕಲ್ಪವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯವಿಗ ಪೂಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗಲಿ! ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಾನಾಬಗೆಯ ಕಷ್ಟಗಳು ಬರುತ್ತವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾನೂ ಬಲ್ಲೆನು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲದ ಹೇಡಿಗಳ ಮಾತು (೧೧-೧೨). ನಾನು ಕನ್ಯೆಯಾಗಿ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬಂದು ಸಲ ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು. ಆಗ ಸಾಧುಸ್ವಭಾವದ ಒಬ್ಬ ತಾಪಸಿಯು ನನಗೆ ವನವಾಸದ ಯೋಗವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ (೧೩). ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನಿನ್ನೊಡನೆ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ವಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಬರೋಣವೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆಗಲೆಂದು ನೀನೂ ಒಪ್ಪಿದ್ದೀಯೆ! ನಾಥ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ವನವಾಸ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದದ್ದೇ ಸರಿ (೧೪). ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ನನಗೆ ಒಂದು ಉತ್ಸವ. ಶ್ರೀರಾಮ, ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವಾಗ ಶೂರನಾದ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ (೧೫). ನಿನ್ನ ಆತ್ಮ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಪ್ರೇಮಭಾವದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಪತಿಯೇ ನನ್ನ ದೇವರು. ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗಮ ನನಗಾಗಲಿ! ಅದೇ ನನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ತರುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ವೇದವಾಕ್ಯ ಇದೆ (೧೬-೧೭). 'ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಜಲಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾವ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಯಾವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುವರೋ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳಿಗೆ ಆ ಪುರುಷನೇ ಪತಿಯಾಗುವನು' ಎಂದು ವೇದವು ಹೇಳುತ್ತದೆ (೧೮). ಹೀಗೆ ಇರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ನಿರ್ದೋಷಳನ್ನಾಗಿ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿ ಇರುವ ನನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ? ನಿನಗೆ ಏಕೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ? ಶ್ರೀರಾಮ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಪತಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿದ್ದೇನೆ; ನೀನಾಗಿದ್ದೇನೆ; ನಿನ್ನ ಸುಖದುಃಖಗಳಿ

ಸಮಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು (೧೯-೨೦). ಇಷ್ಟು ದುಃಖಿತಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆ ನನಗೆ ಮರಣವೇ ಗತಿ. ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದೊ, ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದೊ, ನೀರಿಗೆ ಧುಮುಕಿಯೊ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದಳು (೨೧).

ವೈದೇಹಿಯು ವೃಥೆಪಡುತ್ತ ಕುಪಿತಳಾದರೂ ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳು ಪತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ಸಲಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಅವನನ್ನು ನಂದಿಸಿ ನುಡಿದಳು :

"ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರನು ನೀನೊಬ್ಬ ಗಂಡುವೇಷದ ಹೆಣ್ಣು ಅಳಿಯನಾದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನೇ ? ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯೆಂದು ಜನರಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಸುಳ್ಳು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಜನರು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ (೩-೪). ನಿನ್ನನ್ನೇ ಸಂಬಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲ, ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿನಗೆ ವಿಷಾದ ? ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿನಗೆ ಭಯ ? ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ದ್ಯುಮತ್ಸೇನನ ಮಗನಾದ ಸತ್ಯವಂತನನ್ನು ಸೇವೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾವಿತ್ರಿಯಂತೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಧೀನಳಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತ ಇರತಕ್ಕವಳೆಂದು ತಿಳಿ (೫-೬). ಶ್ರೀರಾಮ, ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಿಟ್ಟಿ ಹೆಸರನ್ನು ತರಬಾರದೆಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀ ಆದರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುವಳು (೭). ಕುಮಾರಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದು ನಿನ್ನ ಸತಿಯಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಬಾಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವ ನಟನಂತೆ ಕಂಡವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀಯಾ ? (೮). ಯಾವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸದಾ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯೋ, ಯಾವ ಧರ್ಮದ ಪಾಲನೆಗೆ ನೀನು ಇಂಥ ದಂಡನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೀಯೋ, ಆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನೀನು ಅಧೀನನಾಗಿರು. ಆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊ (೯).

ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸೋ ಅರಣ್ಯವೋ ಸ್ವರ್ಗವೋ—ಯಾವುದಾದರೂ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತ

ವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದಂತೆಯೂ ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ (೧೦-೧೧). ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಇದ್ದರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ದರ್ಭೆ ನೋದೆ ಪೊದೆ ಮುಳ್ಳುಮರಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಹತ್ತಿಯಂತೆ, ಚರ್ಮದಂತೆ ಮೃದುವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಕಾಂತ, ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ತೂರಿಬಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಎರಗುವ ಧೂಳಿಯನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಚಂದನಚೂರ್ಣದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ (೧೨-೧೩). ಅರಣ್ಯದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಂಜಿಯನ್ನು ಹಾಸಿದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದರೆ ನನಗೆ ಸುಖವಾದೀತೆ ? ಸೊಪ್ಪು ಗೆಡ್ಡೆ ಹಣ್ಣುಗಳು ಸ್ವಲ್ಪವಿರಲಿ-ಬೇಕಾದಷ್ಟಿರಲಿ, ನೀನು ಕೈಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದೇ ನನಗೆ ಅಮೃತರಸದಂತಾಗುತ್ತವೆ (೧೪-೧೫).

ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವಾಗ ನನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಮನೆ ಒಂದನ್ನೂ ನಾನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಮುಡಿದು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ವನದಲ್ಲಿರುವಾಗ ನೀನು ನನಗೋಸ್ಕರ ಯಾವ ಕಷ್ಟವನ್ನೂ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೆಂದಿಗೂ ನಿನಗೆ ಹೊರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ (೧೬-೧೭). ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗ. ನಿನ್ನನ್ನು ಆಗಲಿರುವುದೇ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ನರಕ. ಶ್ರೀರಾಮ, ನನ್ನ ಈ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು (೧೮). ವನವಾಸಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿರ್ಭೀತಳಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯದಿದ್ದರೆ, ಈ ದಿನವೇ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ಆಗದವರ ವಶಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಿಗಲಾರೆ. 'ನಾಥ, ನೀನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆ ಕಡೆಗಾದರೂ ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಸಂಕಟದಿಂದ ನಾನು ಸಾಯುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಈಗಲೇ ನಿನ್ನೆದುರಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವುದು ಉತ್ತಮ (೧೯-೨೦). ನಿನ್ನ ವಿರಹಶೋಕವನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲವೂ ನಾನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಹತ್ತು ವರ್ಷ, ಆಮೇಲೆ ಎರಡು ವರ್ಷ, ಅದರಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ! ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಈ ಶೋಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ?' ಎಂದಳು.

ಸೀತೆಯ ಹೃದಯಾಂತರಾಳವನ್ನು ಅರಿತ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನೊಡನೆ ಬಂದು ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿರು ಎಂದ. ಕೀರ್ತಿಮಂತಳೂ ಧೀರೆಯೂ ಆದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಪತಿಯ ಸಮ್ಮತಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ತನ್ನ ಧನಕನಕವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು.

ದಶರಥನ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಸೀತೆಯರು ಕೌಸಲ್ಯಾ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಕೌಸಲ್ಯೆ ಸೀತೆಗೆ ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ವನವಾಸಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಡವೆಂದಳು. ಸೀತೆ ವಿನೀತಳಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು.

“ಹೇವಿ, ನೀನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು (೨೭-೨೮). ಪತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಗುರುಹಿರಿಯರು ನನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮುಷ್ಕಸ್ತ್ರೀಯ ರೊಂದಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೋಲಿಸಬಾರದು (೨೯). ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ಹೇಗೆ ಚಂದ್ರ ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರದೂ ಹಾಗೆ ನಾನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ತಂತಿಯಿಲ್ಲದೆ ವೀಣೆಯು ನುಡಿಯದು. ಚಕ್ರವಿಲ್ಲದೆ ರಥವು ನಡೆಯದು. ಹಾಗೆ ನೂರು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾದರೂ ಪತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸೌಖ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯಾಗಲಿ ತಾಯಿಯಾಗಲಿ ಮಗನಾಗಲಿ, ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯುಂಟು. ಆದರೆ ಪತಿಯು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಪತಿ ಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಗೌರವಿಸದವರಂತೆ ? ನಾನು ಹಿರಿಯರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ, ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಈ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ (೩೦-೩೧). ಅಮ್ಮ, ನಾನು ಪತಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಅಲಕ್ಷಿಸುವೆನೆ ? ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಪತಿಯೇ ದೇವರಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದಳು.

ಸೀತೆ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ರಥವನ್ನು ತಾನೇ ಮೊದಲು ಏರಿದಳು. ಗಂಗಾಯಮನೆಗಳಿಗೆ ಹರಕೆಹೊತ್ತು ದಾಟಿ ಭರದ್ವಾಜ-ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಆಶ್ರಮ ಗಳ ದರ್ಶನಪಡೆದು ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಪರ್ಣಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಕಾಲವಿದ್ದು ಭರತನ ಭ್ರಾತೃ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಪ್ರಲೋಭನಕ್ಕೆ ಮಣಿಯದೆ, ಆ ಮಹಾದ್ರಶ್ಯ ವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳಸಿ ಅತ್ರಿಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನಸೂಯೆಯ ದರ್ಶನಪಡೆದಳು. ಅನಸೂಯೆ “ಪತಿ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿ, ಎಂಥವನೇ ಆಗಿರಲಿ ಸತಿಯು ಪತಿಯನ್ನು ದೈವವೆಂದೇ

ಭಾವಿಸಿ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನೀನು ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಪತಿವ್ರತೆ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ" ಎಂದಳು.

ಅನಸೂಯಾದೇವಿಯು ಈ ಹಿತವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಗುಣಗ್ರಾಹಿಣಿಯಾದ ವೈದೇಹಿಯು ಆ ತಾಪಸಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಮೃದುವಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದಳು (೧) : "ಆರ್ಯ, ಪೂಜ್ಯಳಾದ ನೀನು ನನಗೆ ಹಿಗ್ಗುಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಯು ಪೂಜ್ಯನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಪತಿಯು ಒಂದುವೇಳೆ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಹೀನನಾಗಿದ್ದರೂ ಎರಡೇಳೆಸದೆ ಆತನನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು (೨-೩). ಆದರೆ ನನ್ನ ಪತಿಯಾದರೂ ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನನೂ ದಯಾಳುವೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ತಾಯಿಯಂತೆ-ತಂದೆಯಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ (೪). ಆ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯು ತನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ನಡೆಯುವನೋ ಹಾಗೆ ಮಹಾರಾಜನ ಎಲ್ಲ ಅಂತಃಪುರಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಒಂದು ಸಲ ಕಣ್ಣೆಚ್ಚು ನೋಡಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಪಿತೃಭಕ್ತನೂ ಧರ್ಮಜ್ಞನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮಾತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ (೫-೬). ಭೀಕರವಾದ ಈ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೊರಟುಬರುವಾಗ, ನನ್ನ ಅತ್ತೆಯೂ ನನಗೆ ನಿನ್ನಂತೆ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಆ ವಿಷಯವು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿನಿಂತಿದೆ (೭). ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಅಗ್ನಿಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿದಳೋ ಅದು ಕೂಡ ನನಗೆ ನೆನಪಿದೆ (೮). ಹೇ ತಪಸ್ವಿನಿ, ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳಿಂದ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದು ಆಯಿತು. ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಪತಿ ಶೂಶ್ರೂಷೆಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ಇನ್ನೊಂದು ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಸಾವಿತ್ರಿದೇವಿಯು ಪತಿಸೇವೆಯನ್ನಾಚರಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಪತಿಶೂಶ್ರೂಷೆಯ ಬಲದಿಂದ ನೀನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೇ (ಸರಿ ೯-೧೦). ಸರ್ವನಾರಿಯರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠಳೆನಿಸಿ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪ

ಳಾದ ರೋಹಿಣಿಯು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಅಗಲುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ (೧೧). ಹೀಗೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪುತಿವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸತಕ್ಕ ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದ ಬಲದಿಂದ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನ್ಯರಾಗಿ ನಿರಾಜಿತವರು" ಎಂದು ಸೀತೆಯು ನುಡಿದಳು (೧೨).

ಅನಸೂಯೆಯು ಸೀತೆಯ ವಚನಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಳಾಗಿ, ನಿನಗೆ ಏನು ವರ ಬೇಕೆಂದಳು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತೆಯು ಬೆರಗಾಗಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ "ದೇವಿ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಆ ತಪಸ್ವಿನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು (೧೩).

ಅನಸೂಯೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ತೃಪ್ತಳಾಗಿ ಸೀತೆಗೆ ದಿವ್ಯಾಭರಣವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇವುಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಶ್ರೀರಾಮನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಒಂದು ಶೋಭಾವಿಶೇಷ ಉಂಟಾಗುವುದು ಎಂದಳು. ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ವಿವಾಹವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು.

ಆಗ ಸೀತೆಯು ಆ ಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ "ತಾಯಿ, ಕೇಳೋಣ ವಾಗಲಿ" ಎಂದು ನುಡಿದು, ಆ ಕಥಾವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದಳು (೨೩): "ಮಿಥಿಲಾಸಗರಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಜನಕನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಮಹಾವೀರ, ಧರ್ಮಜ್ಞ. ಅವನು ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ (೨೩). ಅವನು ಒಂದು ಸಲ ಯಾಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೇಗಿಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೆಲವನ್ನು ಉಳುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಆಗ ನಾನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಬಂದೆನಂತೆ. ಅದರಿಂದ ನಾನು ಜನಕರಾಜನಿಗೆ ಮಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡೆನು (೨೪). ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಓಷಧಿಮುಷ್ಕಗಳನ್ನು ಎರಚುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡನು. ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಧೂಳಿ ಕವಿದಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಜನಕನಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತಂತೆ (೨೫). ಆತನಿಗೆ ಆಗ ಸಂತತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು "ಇವಳು ನನ್ನ ಮಗಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಲಾಲಿಸಿದನು. ಆಗ ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ 'ಜನಕರಾಜ, ನೀನು

ಹೇಳಿದುವೇ ಸರಿ. ಧರ್ಮವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವಳು ನನ್ನ ಮಗಳು'' ಎಂಬುದಾಗಿ ದೇವವಾಣಿಯಾಯಿತಂತೆ (೨೦-೨೧). ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ತಂದೆ ಅನಂದದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿದನು. ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಆ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪತಿಗೆ ನಾನು ದೊರಕಿದ್ದರಿಂದ ವಿಪುಲವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವೇ ಲಭಿಸಿದಂತಾಯಿತು (೨೨). ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪತ್ನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಾಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಆಕೆಯು ಹಡೆದ ತಾಯಿಯಂತೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದಳು (೨೩). ಮುಂದೆ ನನಗೆ ವಿವಾಹಯೋಗ್ಯವಾದ ವಯಸ್ಸು ಆಗಲು ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಚಿಂತೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಬಡವನಂತೆ ಅವನು ದೀನನಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸಿದನು (೨೪). ಪೂಜ್ಯಳಿ, ಕನ್ಯಾಪಿತನು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿದ್ದರೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ತನಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಜನರಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕೆಳಮಟ್ಟದವರಿಂದಲೂ ಕನ್ಯೆಯ ತಂದೆಗೆ ಅವಮಾನ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ (೨೫). ಹಾಗೆ ಅವಮಾನಪಡಬೇಕಾದ ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗಣಿಸುತ್ತ ಜನಕಮಹಾರಾಜನು ಚಿಂತಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಉಪಾಯ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ದೋಣಿ ಇಲ್ಲದವನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತಾಯಿತು (೨೬). ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಮನುಷ್ಯಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸದೆ ಅಯೋನಿಜೆಯಾಗಿದ್ದೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಸದೃಶನೂ ಅನುರೂಪನೂ ಆದ ವರನು ಯಾರೆಂದು ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಚಿಂತೆ ಆವರಿಸಿತು. ಎಷ್ಟು ಆಲೋಚಿಸಿದರೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ (೨೭). ಹೀಗೆ ಸಂತತವೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಒಂದು ಆಲೋಚನೆ ಹುಟ್ಟಿತು. 'ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವೆನು' ಎಂದು ಆ ಮೇಧಾವಿಯು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಒಂದು ಮಹಾಯಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ವರೂಣನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ (ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜನಾದ ದೇವರಾತ್ರನಿಗೆ) ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಅಕ್ಷಯಬಾಣಗಳಿರುವ ಎರಡು ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದವು (೨೮-೨೯). ಆ ಧನುಸ್ಸು ಬಹಳ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ರಾಜರಿಗೂ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ

ಬಗ್ಗಿಸಲು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ (೪೦). ಅನಂತರ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ನರೇಂದ್ರರನ್ನೂ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಒಂದು ಸಭೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದನು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತರಿಸಿಟ್ಟು ಸತ್ಯಸಂಧನಾದ ನನ್ನ ತಂದೆ “ಎಲೈ ನರೇಂದ್ರರೆ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವಾತನು ಈ ಧನುಸ್ಸನ್ನೆತ್ತಿ ಹೆದರಿರುವನೋ ಆತನಿಗೆ ನನ್ನ ಮಗಳು ಪತ್ನಿಯಾಗುವಳು, ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಸಾರಿದನು (೪೧-೪೨). ಪರ್ವತಾಕಾರವಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಹಾ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ ಸಕಲನೃಪಾಲರೂ ಅದರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ (೪೩). ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಈ ರಾಘವನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಗಳೊಡನೆ ಮಿಥಿಲೆಗೆ ಬಂದನು. ಇವರ ಆಗಮನ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ! ಸತ್ಯಸಂಧನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ತಮ್ಮ ನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆಗ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಆದರಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು (೪೪-೪೫). ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು “ರಾಜ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ದಶರಥರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ; ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಎಂದು ಇವರ ಹೆಸರು. ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಧನುಸ್ಸನ್ನು ನೋಡುವ ತವಕದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರಾಜ ಪುತ್ರನಾದ ರಾಮನಿಗೆ ಆ ದಿವ್ಯಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೋರಿಸು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆ ಎಷ್ಟೋತ್ತಮರ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತರಿಸಿದನು (೪೬-೪೭). ಈ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯು ಕಣ್ಣುಮಿಟುಕಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಧನುಸ್ಸನ್ನೆತ್ತಿ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಹೆದೆಯನ್ನೆಳೆದು ಕಟ್ಟಿ ಮೀಟಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಧನುಸ್ಸು ದಢಾರದೆ ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿ ನಡುವೆ ಮುರಿದುಹೋಯಿತು. ಸಿಡಿಲು ಎರಗಿದಂತೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಸದ್ದಾಯಿತು (೪೮-೪೯). ಅನಂತರ ಸತ್ಯವಾದಿಯಾದ ನನ್ನ ತಂದೆ ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದುಕೊಂಡು ಪುದಾಗಿ ಜಲಕುಂಭವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಆದರೆ ಈ ರಘುಕುಲೋತ್ಪನ್ನನು ಆಗಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ! ಆಯೋಧ್ಯಾ ಪತಿಯಾದ ತನ್ನ ತಂದೆ ದಶರಥರಾಜನು ತನಗೆ ಪ್ರಭುವೆಂದೂ ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ರಿಯದೆ ವಿವಾಹವು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು! (೫೦-

೫೧). ಆಮೇಲೆ ನನ್ನ ತಂದೆ ವೃದ್ಧನಾದ ದಶರಥಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಆಗ ನನ್ನ ಮಾವನು ಬಂದು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ, ಈ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು (೫೨). ತಾಯಿ, ನನಗೆ ಊರ್ಮಿಯೆಂಬ ಒಬ್ಬ ತಂಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಬಹಳ ಸಾಧ್ವಿ ಸುಂದರಿ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಅವಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದನು (೫೩). ಹೀಗೆ ಆ ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೈಸೇರಿದೆನು. ಪೂಜ್ಯಳೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ವೀರಾಗ್ರೇಸರನಾದ ನನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರೀತಿಯಿಂದ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು (೫೪).

ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಅನಸೂಯೆ ಕರುಣಿಸಿದ ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಕುಟೀರದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಅತ್ರಿ ಅನಸೂಯಾಶ್ರಮ ದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಅಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ದಂಡಕಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಮೇಘಮಂಡಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯನುಗ್ಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ದಂಡಕಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ

ದಂಡಕಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಋಷಿಗಳ ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಭಯಂಕರಾಕೃತಿಯುಳ್ಳ ವಿರಾಧ ರಾಕ್ಷಸನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಸೇಡೊಯ್ದು, ಈ ಸುಂದರಿಯಾದ ತರುಣಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವಳೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದ. ಸೀತೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊರಟ. ಸೀತೆ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಗೋಳು :

"ಅಯ್ಯೋ ! ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡುಹೋಗುತ್ತಿರುವನಲ್ಲಾ ! ಈ ದಶರಥಪುತ್ರನು ಸತ್ಯಸಂಧ ; ಶೀಲವಂತ ; ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಶುಚಿಯಾದವನು. ಘೋರಾಕಾರದ ಈ ರಾಕ್ಷಸನು ಈತನನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ಹಿಡಿದೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವನಲ್ಲ ! (೧-೨). ಇನ್ನು

ನನ್ನನ್ನು ತೋಳಗಳೊ, ಹುಲಿಗಳೊ, ಚಿರತೆಗಳೊ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ! ಓ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮ, ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನೇ ಒಯ್ಯು ಕೊಂದು ಬಿಡು. ಇಗೋ, ನಿನಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತೇನೆ!" ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದಳು.

ವಿರಾಧನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಶರಭಂಗ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕಂಡು, ಶ್ರೀರಾಮನ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ದೃಢ ವಾಗಿರಲೆಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಶರಭಂಗರ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಅವರ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಶ್ರೀರಾಮನು ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಬಯಕೆಯನ್ನರಿತು ಆಗಬಹುದೆಂದು ಅಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಆಗ ಸೀತಾವೇವಿಯು ಬತ್ತಳಿಕೆ, ಧನುಸ್ಸು ಮತ್ತು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಆ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಪಡಿಸಿದಳು. ಪ್ರಯಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೀತಾವೇವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮಧುರವಾಗಿ ನುಡಿದಳು :

“ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ನೀನು ಮಹತ್ತರವಾದ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದೀಯೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕಾಮಜನ್ಯವಾದ ವ್ಯಸನವನ್ನು ತೊರೆದವನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬಲ್ಲ (೧). ಕಾಮಜನ್ಯವಾದ ವ್ಯಸನ ಗಳು ಮೂರು : ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದು, ಪರಸ್ತ್ರೀವ್ಯಸನ ಮತ್ತು ವೈರಕಾರಣ ವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ ಪರಹಂಸೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳಿಗಿಂತ ಉಳಿದ ಎರಡು ವ್ಯಸನಗಳು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡವು. ಶ್ರೀರಾಮ, ರಘುಕುಲೋತ್ಪನ್ನನಾದ ನೀನು ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳಾಡಿದವನಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಆಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ (೨-೪). ಧರ್ಮಹಾನಿಕರವಾದ ಪರಸ್ತ್ರೀವ್ಯಸನವು ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಾದರೂ ಸುಳಿದೀತೆ ? ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅದು ಎಂದಿಗೂ ತಲೆದೋರದು. ಹಿಂದೆ ಇರಲೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದವನಲ್ಲ. ರಾಜಪುತ್ರ, ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯೋರ್ವಳನ್ನೇ ಪ್ರೇಮಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ (೫-೬). ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸತ್ಯಸಂಧನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ

ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿವೆ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಗಿ
ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
ನೀನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ (೭-೮). ಆದರೆ...
ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಪರಹಿಸೆಮಾಡುವುದೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಸನ ಉಂಟಷ್ಟೆ?
ಅದು ಭಯಂಕರವಾದದ್ದು. ಅದು ಅವಿಚಾರದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ
ಮೂರನೆಯ ವ್ಯಸನ ಈಗ ನಿನಗೆ ಒದಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.
ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಋಷಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ
(೯-೧೦). ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಮ್ಮನೊಡನೆ ಈ
ದಂಡಕಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಹೀಗೆ ನೀನು ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು
ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯು ಆವರಿಸಿದೆ. ನಿನಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು
ಆಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿದೆ (೧೧-೧೨). ಶ್ರೀರಾಮ,
ನೀನು ಈ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿದು ಹೋಗುವುದು ನನಗೆ
ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು : ನೀನಾದರೂ
ತಮ್ಮನೊಡನೆ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ. ಇಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸುವ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನೀನು ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ
ಸಂದರ್ಭವು ಬರಬಹುದು (೧೩-೧೪). ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಬಳಿ ಧನುಸ್ಸಿರುವುದು
ಬೆಂಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸೌದೆ ಇರುವುದು, ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಅವು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ
ರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಬೆಂಕಿಗಳ ತೇಜೋಬಲಗಳನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತವೆ.
ಶ್ರೀರಾಮ, ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಋಷಿಯೊಬ್ಬನಿದ್ದನಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ
ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ತಪಸ್ವಿಯು ಸತ್ಯಸಂಧನಾಗಿ ಶುಷ್ಕ
ಯಾಗಿದ್ದನು (೧೫-೧೬). ಶಚೀಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನು ಆ ಋಷಿಯ
ತಪಸ್ಸಿಗೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಒಬ್ಬ ಭಟನ ವೇಷದಲ್ಲಿ
ಖಡ್ಗ ಪಾಣಿಯಾಗಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ
ಋಷಿಗೆ ತನ್ನ ಹರಿತವಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ
ನ್ಯಾಸವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದನು (೧೭-೧೮). ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಭಟನು ಇಟ್ಟ ವಿಶ್ವಾಸ
ವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆ ತಪಸ್ವಿಯು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಜೋಪಾನ

ವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದರೆ—ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದನು (೧೯-೨೦). ಹೀಗೆ ಆ ತಪಸ್ವಿಯು ಸದಾ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ರಜೋಗುಣವು ಮನೆ ಮಾಡಿತು. ಕಡೆಗೆ ಅವನು ವಿವೇಕಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಹಿಂಸಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು. ಅಧರ್ಮವು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಜಗ್ಗಿತು. ಮುನಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರದ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋದನಂತೆ! (೨೧-೨೨). ಹೀಗೆ ಆಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದದ್ದು ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಪುರಾತನ ಕಥೆಯುಂಟು. ಆಯುಧಗಳ ಸಹವಾಸ, ಭೀಂಕಿಯೊಡನೆ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡಿದಂತೆ, ಅನರ್ಥಹೇತುವೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸಲಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದನ್ನೇ ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ. ವಿನಾ ಹೊಸದಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ (೨೩-೨೪). ನೀನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ನಮಗೆ ತಪ್ಪುಮಾಡದೆ ಇರತಕ್ಕವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ (೨೫). ವನವಾಸಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು, ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮವನ್ನವಲಂಭಿಸಿದ ವೀರರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅದು ಅವರ ಧನುಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ. (ಈಗ ನಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾದರೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ) (೨೬) ಶಸ್ತ್ರವೆಲ್ಲಿ! ಆರಣ್ಯವೆಲ್ಲಿ! ಕ್ಷತ್ರಿಯಧರ್ಮವೆಲ್ಲಿ! ತಪಸ್ಸೆಲ್ಲಿ! ಇವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದುವು. ನಾವಿರುವುದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ. ಈಗ ಅರಣ್ಯ-ಧರ್ಮವಾದ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಾವು ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು (೨೭). ಆದ್ದರಿಂದ ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ಈಗ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಕೆಡುವುದು. ಮುಂದೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬಹುದು. ನೀನು ರಾಜ್ಯದ ಚಿಂತೆಯನ್ನೇ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ, ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಮುನಿಯಾಗಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನಿಂಗೆ ಬಹಳ

ಅನಂದವೇ ಆಗುವುದು (೨೮-೨೯). ಏಕೆಂದರೆ, ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಅರ್ಥ; ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಸುಖ. ಸಕಲ ಅಭೀಷ್ಟವೂ ಧರ್ಮದಿಂದ ಕೈಗೊಂಡುತ್ಪದ. ಈ ಜಗತ್ತು ಧರ್ಮದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. . ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಚಾರ ಶೀಲರು ನಾನಾ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ದೇಹಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಂಡಿಸಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಮಪಡದೆ ಸುಖದಿಂದ ಸುಖ ದೊರೆಯದು (೩೦-೩೧). ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನೆಲಸು. ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸದಾ ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯ ಏನಿದೆ ? ಮೂರು ಲೋಕದ ತಿರುಳನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲವನು (೩೨). ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆನು ! ನಿನಗೆ ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಲು ಯಾರಿಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟು ? ನಿನ್ನ ತಮ್ಮ ನೊಡನೆ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ನಡೆಸು" ಎಂದಳು (೩೩).

ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೇ ಧರ್ಮವೆಂದು ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ ಸೀತೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದಳು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಪ್ಸರಸರೋವರ ಜತೆಗೂಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯ ನೃತ್ಯಗಳ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದರ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿದನು. ಧರ್ಮಭೃತನು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು :

“ಮಾಂಡರ್ಕೇ ಎಂಬ ಮುನಿಯು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸುತ್ತ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ.” ದೇವತೆಗಳು ಈತನ ತಪೋಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಸಂಚುಹೊಡೆದರು. ಪಂಚ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಮಂಡರ್ಕೇಯ ತಪೋಭಂಗ ಮಾಡಿರೆಂದು ನಿರ್ದೇಶವಿತ್ತರು. ಮುನಿ ಮನ್ಮಥನ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸರೋವರದ ಕೆಳಗೆ ಭವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅಹರ್ನಿಶಿ ಕಾಮಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ, ಎಂದು ಕೇಳಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಅನೇಕ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪರ್ಣಕುಟೀರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಮಪ್ರಚೋದನಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮರು ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ ಬದ್ಧಚರ್ಮವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿ, ಸುತೀಕ್ಷ್ಣರು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ
ತಮಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿದರು.
ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾ ತಪಸ್ಸನ್ನು ದಾಂಪತ್ಯ
ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಗಸ್ತ್ಯರ
ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಶೀರ್ವದಿಸಿದರು.
ಅದರಂತೆ ಸೀತಾರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರ
ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವರು ಕರುಣಿಸಿದ ವೈಷ್ಣವ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ,
ಅಕ್ಷಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿರುವ ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ, ಖಡ್ಗವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
ಮಹದರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಅವರ ಅಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಮುಂದೆ
ನಡೆದು ಜಟಾಯುವಿನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಗಳಿಸಿ, ಘಂಚವಟಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ
ಪರ್ಣಕುಟೀರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಉಳಿದ ವನವಾಸಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಾವಣನ ತಂಗಿಯಾದ ಶೂರ್ಪಣಖಿಯು ದಾಶರಥಿಗಳನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ
ಭಗ್ನಮನೋರಥಳಾಗಿ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ನುಂಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ
ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅವಳನ್ನು ವಿಹಾರಗೊಳಿಸಿದ. ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಣ್ಣಂದಿರಾದ
ಖರದೂಷಣರನ್ನು ರೇಗಿಸಿದಳು. ರಾವಣರಾಜ್ಯದ ಹದ್ದುಬಿಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ
ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರಾಕ್ಷಸಸೇನಾಸಮೇತರಾಗಿ ಪಂಚವಟಿಯ ಮೇಲೆ
ನುಗ್ಗಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ಸೀತೆಯನ್ನೂ ಮರೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ
ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯಮಪುರಿಗೆ ನೂಕಿದನು. ಅಪಮಾನಗೊಂಡ
ಶೂರ್ಪಣಖಿಯು ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕೊಂದವನಾದ ರಾಮ
ನನ್ನು ತೇಜೋವಧೆ ಮಾಡಿ ಸುರಸುಂದರಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನಪಹರಿಸೆಂದು
ಪ್ರಚೋದಿಸಿದಳು.

ಹೆಣ್ಣುರುಳಿನಾದ ದಶಕಂಠನು, ಶ್ರೀರಾಮನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕೇಳಿ
ತನ್ನ ಸೇನೆಗಾದ ಪರಾಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಟಿಲೋಪಾಯದಿಂದಲೇ ವೈದೇಹಿ
ಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮಾವನಾದ, ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಾಣದ
ರಸದುಣಿಸನ್ನುಂಡು ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾರೀಚನನ್ನು, ಅವನ ಹಿತವಚನ
ಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸು

ವಂತೆ ಬಲವಂತಪಡಿಸಿದನು. ಮಾರೀಚನು ಬಹುಸಂದರವಾದ ಮಾಯಾ ಮೃಗವಾದನು.

ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗಲೇ ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಂತೆ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಹೂವನ್ನು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾವಣನು ಇಷ್ಟು ಅವಮಾನಿತ ನಾಗಿದ್ದರೂ ನೇರವಾಗಿ ಕೇವಲ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೇ ಇರುವವರ ಮೇಲೆ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮಾಯಾಮೋಸದಿಂದ ತನಗಾದ ಅಪಮಾನದ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಸ್ವಧರ್ಮವೇನೆಂದೂ, ಸಹಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಕರ್ಮಕೌಶಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಖಳನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೃಹತ್ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲದ ಮಾಯಾಮೃಗವನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಧೈಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಹರ್ಷಿತಳಾದಳು. ಪತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಮೃಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಜೀವಸಹಿತವಾಗಿಯೋ ಜೀವರಹಿತವಾಗಿಯೋ ತಂದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಏನಂತಿಸಿಕೊಂಡಳು. ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದುದು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಭಯಂಕರವಾದದ್ದೆಂದೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನಿಡಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮೀನು, ಮಾರೀಚನೇ ಈ ಮೃಗ, ಇವನು ನರಭಕ್ಷಕ, ಮೋಹಗೊಳ್ಳಬೇಡವೆಂದು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಬಂದು ಸ್ತ್ರೀಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಳು.

“ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ಈ ಮೃಗವು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಾವು ಇದರೊಡನೆ ಆಟವಾಡ ಬಹುದು (೮-೯) ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದ ಬಳಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಎಷ್ಟೋ ಮೃಗ ಗಳಿವೆ. ಚಮರ, ಸೃಯರ, ಕರಡಿಜಿಂಕೆಗಳು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಕಪಿಗಳೂ ಕಿನ್ನರಮೃಗಗಳೂ ಇವೆ. ನೋಡಲು ಅಂದವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೃಗಗಳಿದ್ದರೂ ಇಂಥ ಮೃಗವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರ ಬಣ್ಣ, ಇದರ ಸೌಮ್ಯತೆ, ಈ ಮೃಗೋತ್ತಮದ ಕಾಂತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮೃಗಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ (೧೦-೧೨). ನಾನಾ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಇದರ ದೇಹವು ಎಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ ವಾಗಿದೆ! ಮೈಮೇಲೆ ರತ್ನದ ಕಣಗಳು ಹರಡಿದಂತಿವೆ! ಚಂದ್ರನಂತೆ

ಈ ವನವನ್ನೇ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿದೆ ! (೧೩). ಅಬ್ಬಾ ! ಇದರ ರೂಪವೇ ! ಇದರ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ! ಇದರ ಧ್ವನಿಯು ಎಷ್ಟು ಇಂಪಾಗಿದೆ ! ಚಿತ್ರದೇಹದ ಈ ಮೃಗವು ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ ! ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ! (೧೪). ಈ ಜಿಂಕೆಯು ಬದುಕಿರುವಂತೆಯೇ ನಿನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಇದೊಂದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಮೃಗವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವರಿಗೂ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಾವು ವನವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪುನಃ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋದಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಈ ಮೃಗವು ಒಂದು ಅಲಂಕಾರ ವಾಗಿರುವುದು (೧೫-೧೬). ನಾಥ, ನನ್ನ ಮೈದುನನಾದ ಭರತನಿಗೂ ನನ್ನ ಅತ್ತೆಯರಿಗೂ ಈ ಮೃಗದ ರೂಪವು ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೋ ! ಇದು ಬದುಕಿರುವಂತೆಯೇ ನಿನಗೆ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮನೋಹರವಾದ ಇದರ ಚರ್ಮವಾದರೂ ನನಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ! (೧೭-೧೮). (ಒಂದುವೇಳೆ) ಇದನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಒಂದರೆ ಸುವರ್ಣ ಮಯವಾದ ಚರ್ಮ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹುಲ್ಲಿನ ಜಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹಾಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ (ನಿನ್ನೊಡನೆ) ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಆಸೆ ! ನಾನು ಹೀಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಹಟಮಾಡುವುದು ಕ್ರೂರತನವೇನೋ ಹೌದು ; ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಪ್ರಾಣಿಯ ಸುಂದರ ಅಕೃತಿ ನನ್ನ ಕೌತುಕವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದೆ (೧೯-೨೦). ಚಿನ್ನದ ರೋಮಗಳು, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಕೊಂಬುಗಳು, ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಹೊಂಬಣ್ಣ, ತಾರಾ ಪುಂಜದಂತಿರುವ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಚುಕ್ಕೆಗಳು-ಇವುಗಳಿಂದ ಈ ಮೃಗವು ನನಗೆ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು (೨೧).

ಹೀಗೆ ಸೀತೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ಆ ಮೃಗವನ್ನು ತಾನೇ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ ರಾಘವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿತು. ಮೃಗದ ರೂಪವು ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಸೀತೆಯೂ ಪ್ರೇರಿಸಿದಳು. ತಮ್ಮ ನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದನು : "ಕಾರ್ಯದಕ್ಷನಾದ ಜಟಾಯುವು ನಿನಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಬಲಶಾಲಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಪ್ರತಿನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಯಾವ ಭಯ ಸಂಭವಿಸುವುದೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸುತ್ತ ಮೈಥಿಲಿಯನ್ನು ಚೋಪಾನವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರು" ಎಂದು ಮೃಗವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೊರಟೇಹೋದ,

ಮಾರೀಚನು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಬಹುದೂರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪಬಂದು ರಾಮ ಬಾಣಬಿಟ್ಟ. ಆಗ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರೀಚ "ಹಾ ಸೀತಾ, ಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ !" ಎಂದು ರಾಮಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಂಡ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಧ್ವನಿಯಂತೆಯೇ ಇದ್ದ ಅರ್ತಸ್ವರವನ್ನು ಸೀತೆ ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದಳು :

"ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಹೊರಡು. ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಏನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿ (೧). ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ನನ್ನ ಜೀವ ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಹಾಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅರ್ತಶಬ್ದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆರವಿಗಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು (೨-೩). ಅವನು ಬಹುಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ. ಸಿಂಹಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವೃಷಭದಂತಾಗಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅಚಲವಾಗೇ ನಿಂತಿದ್ದ. ಸೀತೆಗೆ ಕೋಪ ಉಕ್ಕಿತು. "ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನೀನು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಮಿತ್ರನಂತೆ ನಟಿಸುವ ಶತ್ರು. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನು ಇಂಥ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವಾಗಲೂ ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ನೀನು ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಾಯಲೆಂಬುದೇ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ! ನನಗೋಸ್ಕರ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ! (೫-೬). ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಸೆಯಿಂದಲೇ ನೀನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಹೋಗಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು ! ಅವನಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೆ ನೀನು ಪ್ರಿಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ನೇಹ ಎಲ್ಲ (೭). ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೀಯೆ. ಆ ತೇಜಸ್ವಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ನೀನು ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಪ್ರಾಣಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಈಡಾದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಜೀವಿಸಿದ್ದು ಆಗಬೇಕಾದ್ದೇನು ? ನೀನು ಬೇರೆ ನನ್ನನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾದ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ" ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಶೋಕದಿಂದ ಹಲುವಿದಳು (೮-೯).

"ತ್ರಿಲೋಕ ವೀರನಾದನನ್ನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಯಾರೂ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಲಾರರು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ ; ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಬರುವನೆಂದನು." ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಾದುವು. ಕಠೋರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಡಿದಳು :

“ಎಲಾ ಅಯೋಗ್ಯ, ಕರುಣೆಯು ಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದ ಘಾತಕಿ ನೀನು ! ಕುಲಗೇಡಿ ! (೨೦-೨೧). ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಬಂದ ಘೋರವಾದ ವಿಪತ್ತು ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದೇ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನು ಸವತಿಯ ಮಗನಾದ ದಾಯಾದಿಯಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನಂಥ ಘಾತಕರೂ ಮೋಸಗಾರರೂ ಆದವರಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದರೆ ಅಶ್ವರ್ಯವೇನಲ್ಲ (೨೨-೨೩). ಮಹಾ ದುಷ್ಟ ನೀನು ! ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಸಹಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನೀನು ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ. ನನಗೋಸ್ಕರ ಕಪಟತನದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ. ಅಥವಾ ಭರತನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೋ ಏನೋ ! (೨೪). ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವೂ ನಡೆಯದು ! ಭರತನದೂ ನಡೆಯದು ! ಇಂದೀವರಶ್ಯಾಮಲಾಂಗನೂ ಪದ್ಮದಳಾಯತಾಕ್ಷನೂ ಆದ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ನಂಬಿರುವ ನಾನು ನಿನ್ನಂಥ ಅಲ್ಪನನ್ನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಬಯಸಿಯೇನೆ? ಲಕ್ಷ್ಮಣ, (ನೋಡುತ್ತಿರು) ನಿನ್ನೆದುರಿಗೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಇದು ನಿಶ್ಚಯ (೨೫-೨೬). ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನಗಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನಾನು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರಲಾರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

“ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿದು ಅಣ್ಣನ ಆಣತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಶಂಕಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೊರಟ.

ಅವಳು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಕಠೋರವಾಗಿ ನುಡಿದಳು : “ಶ್ರೀರಾಮನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುವೆನು ; ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವೆನು ; ಕೊರಕಲು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಾದರೂ ಬಿದ್ದು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು ; ಘೋರವಿಷವನ್ನಾದರೂ ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲವೆ, ಬೆಂಕಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ ! (೨೭-೨೮). ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡಸನ್ನು (ಎಡ)ಗಾಲಿನಿಂದಲೂ ಮುಟ್ಟಲಾರೆ !” ಎಂದು ದುಃಖಾವೇಶ ದಿಂದ ಕೂಗಿದಳು. ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸುತ್ತ ಶೋಕೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬಡಿದುಕೊಂಡಳು (೨೯).

ಅನುಯೋಜಿಸಿದ್ದಂತೆ ರಾವಣನಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸಂನ್ಯಾಸಿ

ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ಕುಟೀರದ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತ. ಆಗ ಸೀತೆ ಕಂಬನಿಗರೆಯುತ್ತ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. "ಹೇ, ವಿಲಾಸಿನಿ, ನಿನ್ನ ಹುಸಿನಗೆಯ ಸೊಗಸೇನೆಂದು" ರಸಿಕನ ನುಡಿಗಳಿಂದ ದಾಳಿಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಸೀತೆಯು ಗಮನಿಸಿದಳು. ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗಲೇ ಶ್ರೀರಾಮನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದಂತೆ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನಿತ್ತು ರಾವಣನನ್ನು ಆದರಿಸಿದಳು. ಪೀಠವನ್ನಿತ್ತು ಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು ನೀರನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಿದಳು. ಪಾಕವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಎಂದಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

"ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇದು ಆಸನ ; ಕುಳಿತುಕೊ. ಇದು ಪಾದ್ಯ ; ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಉತ್ತಮವಾದ ಕಂದಮೂಲಾದಿ ವನ್ಯಾಹಾರವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಭಕ್ಷಿಸು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು (೩೫). ಹೀಗೆ ಮೃಥಿಲಿಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿರಲು, ರಾವಣನು ಅವಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಅಪಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು ! ತನ್ನ ವಧೆಗೆ ತಾನೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದನು (೩೬). ಸೀತೆಯಾದರೋ (ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ), ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಸುಂದರಾಕಾರನಾದ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ಬಂದಾನೇ ಎಂದು ಬರವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಅವರು ಹೋದ ದಿಕ್ಕನ್ನು ತಿರುತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಕಂಡದ್ದು ವಿಶಾಲವಾದ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ ! ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ! (೩೭).

ರಾವಣನು ಅವಳ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಇವಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಾನು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಹೀಗೆಂದಳು :

"ಜನಕರಾಜನೆಂಬ ಮಹಾತ್ಮನು ಮಿಥಿಲೆಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಅವನ ಮಗಳು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸೀತೆ. ಅಯ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ! ನಾನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿ (೩). ಶ್ರೀರಾಮನ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ನಾನು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುರಾಜರ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆರಡು ವರ್ಷಗಳ

ಕಾಲ ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದೆ. ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು ಇತರ
ಮಾನುಷದರ್ಲಭವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ (೪).
ಹೀಗಿರಲು ಹದಿಮೂರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ
ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ. ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲು
ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ರಘುನಂದನನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಭಾರಗಳು ಸಿದ್ಧ
ವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಕೈಕೇಯಿಯೆಂಬ ನನ್ನ ಅತ್ತೆಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಪತಿ
ಯೊಡನೆ ವರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದಳು (೫-೬). ಕೈಕೇಯಿಯು
ನನ್ನ ಮಾವನೊಡನೆ ಹಟಹಿಡಿದಳು. ನನ್ನ ಸುಕೃತ ಹಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಪತಿಯು
ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗ
ಬೇಕೆಂದೂ ಏರಡು ವರಗಳನ್ನು ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು (೭)
ಆ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದರೋ ಸತ್ಯಸಂಧ. “ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ
ಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಊಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ; ಮಲಗುವುದಿಲ್ಲ ; ನೀರನ್ನೂ
ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬದುಕು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು” ಎಂದು ಕೈಕೇಯಿ
ಹಟ ಹಿಡಿದಳು (೮-೯). ನನ್ನ ಮಾವನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕೆನಿಸಿದ ಇತರ ಯಾವ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ
ಗಳನ್ನಾದರೂ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ
ಕೈಕೇಯಿಯು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪತಿ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ. ಇಷ್ಟತ್ತೈದು
ವಯಸ್ಸಿನ ತರುಣ (೧೦). ಆಗ ನನಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು.
ಶ್ರೀರಾಮನೆಂಬ ಹೆಸರು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಗುಣವಂತ,
ಸತ್ಯಸಂಧ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತ. ಆತನು ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ, ಆಜಾನುಬಾಹು, ಸಕಲ
ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಹಿತವನ್ನು ಕೋರತಕ್ಕವನು. ಅವನ ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥ
ಮಹಾರಾಜನು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದರೂ ಕಾಮಾರ್ತನಾಗಿದ್ದನು (೧೧-೧೨).
ಕೈಕೇಯಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಲೆಂದು ಅವನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ
ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಭಿಷೇಕದ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ
ಹೋದಾಗ, ಕೈಕೇಯಿಯು ದೃಢನಿರ್ಧಾರದ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದಳು :
ಏನೆಂದರೆ, “ರಾಘವ, ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ, ಅದನ್ನು ಕೇಳು
(೧೩-೧೪) : ಭರತನಿಗೆ ಈ ಕೋಸಲ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ

ಬಿಡಬೇಕು. ನೀನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅದ್ದರಿಂದ, ಕಾಕುತ್ಸ್ಥ, ನೀನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗು. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸುಳ್ಳಿನ ಬುಧ್ಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನು ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ "ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ" ಎಂದು ಕೈಕೇಯಿಗೆ ಹೇಳಿದನು (೧೫-೧೬). ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು. ನನ್ನ ಗಂಡನು ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಢನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವನು. ಅವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಕೊಡುವನೇ ಹೊರತು, ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುವನೇ ಹೊರತು ಸುಳ್ಳು ಅವನ ಬಳಿ ಸುಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ (೧೭). ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇದು ಶ್ರೀರಾಮನು ಹಿಡಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರತ. ಅವನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂಬ ವೀರನಾದ ತಮ್ಮನೊಬ್ಬ ನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಗ. ಆ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡ ಬಲ್ಲನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂಬ ಆ ಸೋದರನು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ; ದೃಢವ್ರತ (೧೮-೧೯). ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟುಬಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ ನನ್ನಂತೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯು ಜಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ತಾಪಸನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೂ ತಮ್ಮನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಈ ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ (೨೦). ಅವನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕೈಕೇಯಿಯಿಂದ ನಾವು ಮೂವರು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ, ಈ ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ತೇಜೋಬಲದಿಂದ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಮಿಸು. ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ತಂಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ (೨೧-೨೨). ನನ್ನ ಪತಿಯು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ವನ್ಯಾಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವನು. ಜಿಂಕೆ, ಗೋಧೆ, ವರಾಹ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ಷಣಯೋಗ್ಯವಾದ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ತರುವನು (೨೩). ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ಗೋತ್ರ ಯಾವುದು? ವಂಶ ಯಾವುದು? ದಿಟವಾಗಿ ಹೇಳು. ಈ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಏಕೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?" ಎಂದಳು.

ಸೀತೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ತನ್ನ ವೃಂತ್ತಾಂತವನ್ನು ರಾವಣನು ಹೇಳಿ

ಕೊಂಡನು : “ಸೀತೆ, ನೀನು ನನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯಾದರೆ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತೆಯರಾದ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ದಾಸಿಯರು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೈಯುವರು” ಎಂದ. ಜಾನಕಿ ಕುಪಿತಳಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದಳು :

“ನನ್ನ ಪತಿಯು ಮಹಾಪರ್ವತದಂತೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲು ಅಶಕ್ಯನೂ ಮಹಾಸಾಗರದಂತೆ ದುರ್ಧರ್ಷನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ದೇವೇಂದ್ರಸಮಾನನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ (೩೨-೩೩), ಸಮಸ್ತಶುಭಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನನೂ ನ್ಯಗ್ರೋಧಪರಿಮಂಡಲನೂ ಸತ್ಯಸಂಧನೂ ಮಹಾಪುರುಷನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಆಜಾನಬಾಹುವೂ ವಿಶಾಲ ವಕ್ಷನೂ ಸಿಂಹಗಂಭೀರಗಾಮಿಯೂ ಸಿಂಹದಂತೆ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ (೩೪-೩೫). ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಾನನನೂ ಆನಂದದಾಯಿಯೂ ರಾಜಕುಮಾರನೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಮಹಾಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯೂ ಮಹಾತ್ಮನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ (೩೬). ಎಲಾ ರಾಕ್ಷಸ, ನೀನು ಒಂದಾ ಗುಳ್ಳೆನರಿ ! ಸಿಂಹ ಪತ್ನಿಯಾದ ಈ ಸಿಂಹಣಿಯನ್ನು ನೀನು ಬಯಸುವೆಯಾ ? ಸರ್ವಥಾ ನಿನಗೆ ನಾನು ದುರ್ಲಭಳು. ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಾದೀತೆ ? ಹಾಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ (೩೭). ಎಲಾ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ, ರಾಘವನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಯಸುವೆಯಾ ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿನಗೆ ಚಿನ್ನದ ಮರಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಮುಕ್ಕುವ ಹಸಿದ ಸಿಂಹದ ಬಾಯಿಂದ, ಘೋರಸರ್ಪದ ಬಾಯಿಂದ ಆದರ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕೀಳಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ. ರಾಘವನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಯಸುವ ನೀನು ಕಣ್ಣನ್ನು ಸೂಜಿಯಿಂದ ತಿವಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ! ಕತ್ತಿಯ ಆಲಗನ್ನು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ! (೪೦-೪೧) ಕೊರಳಿಗೆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಈಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದೀಯೆ. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಕೀಳಲು ಹೊರಟಿದ್ದೀಯೆ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವ ನೀನು, ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಹೊರಟಿದ್ದೀಯೆ ! (೪೨-೪೩).

ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಚ್ಚರಿತೆಯಾದ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು, ಅವನಿಗೆ ಅನುರೂಪಳಾದ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು, ಅಪಹರಿಸಲು ಬಯಸುವೆಯಾ ? ಜೊಪಾದ ಉಕ್ಕಿನ ಶೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಲು ಬಯಸುವೆಯಾ ? (೪೪). ವನದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಠೀರವ-ಜಂಬುಕಗಳಿಗೆ, ಸಮುದ್ರ-ಹಳ್ಳಗಳಿಗೆ, ಅಮೃತ-ಗಂಜಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯೋ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೂ ನಿನಗೂ ಅಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ (೪೫). ಅಪರಂಜಿ-ಸೀಸಗಳಿಗೆ, ಶ್ರೀಗಂಧ-ನೀರಿನ ತಳದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಸರುಗಳಿಗೆ, ಆನೆ-ಬೆಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆಯೋ ಆ ದಶರಥಪುತ್ರನಿಗೂ ನಿನಗೂ ಅಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ (೪೬). ಗರುಡ-ವಾಯುಗಳಿಗೆ, ನವಿಲು-ನೀರುಹುಳಿಗಳಿಗೆ, ಹಂಸ-ಹದ್ದುಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಭೇದವಿದೆಯೋ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೂ ನಿನಗೂ ಅಷ್ಟು ಭೇದವಿದೆ (೪೭). ದೇವೇಂದ್ರಸಮಾನವೀರ್ಯನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೆಡಿದು ನಿಂತಿರಲಾಗಿ, ಎಲಾ ರಾವಣ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕಡ್ಡಿಯ್ದರೂ ನಿನಗೆ ದಕ್ಕಲಾರೆ. ನೋಣವು ವಜ್ರವನ್ನು ನುಗ್ಗಿದಂತಾದೀತು" ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸಿದಳು (೪೮). ಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತಳಾದ ಆ ಪನಿತೆಯು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ನಿಶಾಚರನಿಗೆ ಗಡುಸಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಾಳೆಯ ಗಿಡದಂತೆ, ಆ ತನ್ವಿಯು ಭಯದಿಂದ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಳು (೪೯). ಸೀತೆಯು ದಿಕ್ಕುಗೆಟ್ಟು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದು ವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆ ಉಗ್ರನಾದ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಕುಲಜರಿಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಸೀತೆಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆದರಲಿಂಬುದೇ ಅವನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು (೫೦).

ರಾವಣನು ತನ್ನ ಆತ್ಮಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಿದನು. ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ವೀರವನಿತೆ ಕಠೋರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು :

"ಎಲೈ ರಾವಣ, ಕುಬೇರನು ಸರ್ವಜನವಂದ್ಯನಾದ ದೇವತಾಪುರುಷ. ಅವನನ್ನು ಅಣ್ಣನೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಅವನಿಗೆ ಕೇಡನ್ನು ಹೇಗಿತ್ತು ಬಯಸಿದೆ ? ಕರ್ಕಶನೂ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೂ ಅಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆದ ನೀನು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ರಾಜನೆಂದಮೇಲೆ, ರಾವಣ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಾಶ ಹೊಂದುವರು (೨೧-೨೨). ಇಂದ್ರನ ಭಾರ್ಯೆಯಾದ ಶಚೀದೇವಿಯನ್ನು

ಅಪಹರಿಸಿದರೂ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು, ಆದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಭಾರ್ಯೆಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಜೀವ ಉಳಿಯದು (೨೩). ಅಸಾಧಾರಣ ರೂಪವತಿಯಾದ ಶಚಿಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವವನು, ವಜ್ರಧಾರಿಯಾದ ಇಂದ್ರನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಿದರೂ ಬದುಕಬಹುದು. ಆದರೆ, ರಾಕ್ಷಸ, ನನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದರೆ, ನೀನು ಅಮೃತವನ್ನೇ ಕುಡಿದಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು (೨೪).

ರಾವಣನು ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಪದ್ಮನೇತ್ರೆಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ತುಡುಕಿದನು. ಅವಳ ಕೇಶಪಾಶವನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದನು. ಬಲಗೈಯಿಂದ ಅವಳ ತೊಡೆಗಳ ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ರಥದೊಳಗೆ ಹೇರಿದನು. ಸೀತೆ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಹಲುಬಿದಳು.

“ಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ! ಮಹಾಬಾಹು ! ಅಣ್ಣನ ಅಭಿಮತದಂತೆ ನಡೆದು ಕೊಂಡೆ ನೀನು ! (೨೩-೨೪). ಈ ರಾಕ್ಷಸನು ವೈರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ? ರಾಘವ, ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಧನ, ಸುಖ, ಜೀವಿತಗಳನ್ನೇ ಮುಡಿಪಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದವನು ನೀನು. ಇಷ್ಟು ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯುವುದು ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸದೆ ? ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ನೀನು ದುಷ್ಟರನ್ನು ದಂಡಿಸಿ ತಿದ್ದತಕ್ಕವನಲ್ಲವೆ ? (೨೫-೨೬). ಇಂಥ ಪಾಪಿಯಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಇದ್ದೀಯೆ ? ಕೆಟ್ಟ ಜನರ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವು ಕೂಡಲೇ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ! ಫಲ ದೊರೆಯಲು ಕಾಲವೂ ಒದಗಿಬರಬೇಕು. ಸಸಿಯು ಪೈರು ಕೊಡಲು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬೇಕು. ಎಲೇ ರಾಕ್ಷಸ, ನಿನಗೆ ಕೆಡುಗಾಲ ಬಂದುನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬಡಿದದ್ದರಿಂದ ಈ ದುಷ್ಟತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ ! (೨೭-೨೮). ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಣಾಂತಕವಾದ ಘೋರವಿಪತ್ತು ಬರಲಿ ! ಅಯ್ಯೋ ! ಈಗ ಕೈಕೇಯಿ ನನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಸಂದಿತೆಂದು ಬಂಧುಬಳಗದೊಡನೆ ನಲಿದಾಳು ! ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯಾದವನು ಶ್ರೀರಾಮ. ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನೂ ಇವನು ಎಳೆದೊಯ್ಯುವಂತಾಯಿತಲ್ಲ ! ಜನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಪುಷ್ಟಿ ತರ್ಕಣಿಕಾರವೃಕ್ಷಗಳೇ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ (೨೯-೩೦) : ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಬೇಗ ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಲಂಕೇಶ್ವರ, ಭೂವರಚಿವದತ್ತಾದಿ

ಪ್ರಸ್ತವಣಗಿರಿಯನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಗಿರಿರಾಜ, ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು
 ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಬೇಗ ಹೇಳು ! ಹಂಸಕಾರಂಡವ ಪಕ್ಷಿ
 ಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಗೋದಾವರೀ ನದಿಯೇ, ನಿನಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತೇನೆ
 (೩೧-೩೨). ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ
 ಬೇಗ ಹೇಳು ! ಈ ವನದ ವಿವಿಧ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ದೇವತೆಗಳಿಲ್ಲ
 ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯನೆಂದು ನೀವು ನನ್ನ ಪತಿಗೆ
 ಹೇಳಿ ! (೩೩-೩೪). ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ-ವೃಗಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ
 ಶರಣಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
 ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ರಾವಣನು ಅಪಹರಿಸಿದನೆಂದು ನನ್ನ ಪತಿಗೆ
 ಹೇಳಿ ! ಪರಾಧೀನಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿದನೆಂದು
 ಹೇಳಿ ! (೩೫-೩೬). ನಾನು ಲೋಕಾಂತರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಸುಂದಿ
 ತಿಳಿದರೆ, ಮಹಾಬಲನಾದ ಆ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ
 ಕೊಂಡು ಬರುವನು. ಯಮನು ನನ್ನನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ದರೂ ಶ್ರೀರಾಮನು
 ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತರುವನು" ಎಂದು ಹಲವು
 ದಳು. ಅತಿದುಃಖದಿಂದ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ
 ಹಂಬಲಿಸಿದಳು (೩೭). ರಾವಣನ ವಶದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಗೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮರದ
 ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಒಂದು ಗೃಧ್ರವು ಕಾಣಿಸಿತು. ಆ ಸುಂದರಿಯು ಕಣ್ಣುಗಳಿ
 ಅದನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ "ಅಪ್ಪಾ ಜಟಾಯು, ನನ್ನ
 ಕಡೆ ನೋಡು ! ಈ ಪಾಪಿಯು ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಿಂದ ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ
 ಕ್ರೂರಾತ್ಮನನ್ನು ತಡೆಯಲು ನಿನ್ನಿಂದಾಗಲಾರದು (೪೦). ಈ ದುಷ್ಟನು
 ಬಲಾಢ್ಯ ; ವಿಜಯಶಾಲಿ ; ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಜಟಾಯು, ನನ್ನ
 ಅಪಹಾರದ ಸುದ್ದಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸು. ಈ ವೃತ್ತಾಂತ
 ವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೂ ತಿಳಿಸು" ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದಳು (೪೧).

ಜಟಾಯುವು ರಾವಣನಿಗೆ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದನು.
 ಅವನು ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜಟಾಯುವು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು.
 ಖಾಡಾಖಾಡಿ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಸೀತೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ರಾವಣ
 ಜಟಾಯುವಿನ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನೂ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

ಸೀತೆಯು ಜಟಾಯುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅತನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಳತೊಡಗಿದಳು.

"ಹಾ ! ಜನರಿಗೆ, ಸುಖದುಃಖಗಳ ಕಾಲ ಬದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಸ್ವಪ್ನ, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕೂಗು ಇವೆಲ್ಲ ಅದರ ಚಿಹ್ನೆಗಳು (೪). ಶ್ರೀರಾಮ, ನಿನಗೆ ಬಂದಿರುವ ಮಹಾಕಷ್ಟದ ಅರಿವು ನಿನಗಾಗದೆ ? ನನ್ನ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಅಶುಭವನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳು ಓಡುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲವೆ ? ಈ ಪಕ್ಷಿರಾಜನು ಕೃಪೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದನು. ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದನು (೫-೬). ಶ್ರೀರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು !" ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

"ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತೆಯ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಳೆವನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾವಣನ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿಯಿತು." ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ದೀನಳಾದ ಸೀತೆಯ ಮುಡಿಗೆ ರಾವಣನು ಕೈಹಾಕಿವನೆಂಬುದನ್ನು ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು 'ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಸಿತು!' ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದನು. ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಎಂದು ಗೋಳಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು. "ದೃಢಚಿತ್ತಳಾದ ಆ ಪತಿವ್ರತೆಯನ್ನು ದಶಗ್ರೀವನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದನು." ಅವಳ ರೋಷರೋದನಗಳು ಗಗನವನ್ನೇ ಗಬ್ಬರಿಸಿದುವು. ರಾವಣನನ್ನು ಪೌರುಷವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ತೇಜೋವಧೆ ಮಾಡಿದಳು.

"ಎಲಾ ನೀಚ ರಾವಣ, ನಾನು ಒಟಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂದರಿತು ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ, ಈ ಹೇಡಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ ? (೨-೩). ದುರಾತ್ಮ, ಹೇಡಿಯಾದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಹೊಂಚುಹಾಕಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನೇ ಮಾರಾಯಾ ಮೃಗವನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಮೋಸದಿಂದ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ದೂರದದರಗೆ ಒಯ್ದರ ಬೇಕು (೪). ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಬಂದ ವೃದ್ಧನಾದ ಈ ಗೃಧ್ರ-ರಾಜನನ್ನೂ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಈತನು ನನ್ನ ಮಾವನ ಮಿತ್ರ, ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ ಅಸದೃಶವಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ ! ಧೂ ಅಧಮ ! ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ

ನಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಘೋಷಿಸಿ ಹೊಡೆದಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಗೆದ್ದು ತರಲಿಲ್ಲ
 (೫-೬). ಇಂಥ ನೀಚಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆ ?
 ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲದೆ ಏಕಾಕಿನಿಯಾದವಳನ್ನು ಕದಿಯ
 ಬಹುದೆ ? ಶೂರನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ನೀನು ಎಷ್ಟು ಕ್ರೂರವಾದ,
 ಎಷ್ಟು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ತುಚ್ಛಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ! ಇವನ್ನು
 ಜನರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವರು (೭-೮). ದೊಡ್ಡದಾಗಿ
 ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡೆಯಲ್ಲ, ಥೂ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವೇ !
 ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ ! ನಿನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ತಂದ ನಿನ್ನ ನಡತೆಗೆ
 ಬೆಂಕಿಹಾಕಲಿ ! ಹೀಗೆ ವೇಗದಿಂದ ಓಡಿಹೋದರೆ ಏನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ?
 ಒಂದು ಅರಗಳಿಗೆಯಾದರೂ ತಡೆದರೆ, ನೀನು ಜೀವಸಹಿತ ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ
 ಇಡಲಾರೆ (೯-೧೦). ನೀನು ಆ ರಾಜಪುತ್ರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಸಾಕು,
 ಸೇನಾಸಮೇತನಾಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ಅರಗಳಿಗೆ ಬದುಕಲಾರೆ. ಅವರೀರ್ವರ
 ಬಾಣದ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿನಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
 ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನ ಜ್ವಾಲೆಯ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಹಕ್ಕಿಯು ತಡೆದುಕೊಂಡಿತೆ ?
 (೧೧-೧೨). ರಾವಣ, ನನ್ನನ್ನು ಬೇಗನೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಇದೇ ನಿನಗೆ
 ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ತಿಳಿ. ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ
 ಪತಿಯು ಕುಪಿತನಾಗುವನು. ತನ್ನ ತಮ್ಮನೊಡನೆ ಒಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ವಧಿಸು
 ವನು (೧೩). ಎಲಾ ನೀಚ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸು
 ವೆಯೋ ಅದು ಎಂದಿಗೂ ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ದೇವತೆಯಂತಿರುವ ನನ್ನ ಪತಿ
 ಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಶತ್ರುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ನಾನು ಪ್ರಾಣಸಹಿತ
 ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ (೧೪-೧೫). ನಿನಗೆ ಮುಂದಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೂ ಬೇಡವಾಗಿದೆ;
 ಈಗಿನ ಹಿತವೂ ಬೇಡವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಯುವ ಕಾಲ ಬಂದಾಗ
 ಅಪಘ್ಯವಾದ್ದನ್ನೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾಯುವವರಿಗೆ ಪಥ್ಯದ ಮಾತು ರುಚಿಕ್ಕದು
 ಮೃತ್ಯುಪಾಶವು ಬಂದು ನಿನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸುತ್ತಿರುವುದು ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.
 (೧೬-೧೭). ಇಂಥ ವಿಪತ್ತಿನ ಕಾಲ ನಿನಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿರುವೆ
 ಯಲ್ಲ ! ಚಿನ್ನದ ಮರಗಳು ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು ! ರಕ್ತಮಯವಾಗಿ
 ಹರಿಯುವ ಘೋರವಾದ ವೈತರಣೀ ನದಿಯು ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು !

(೧೮-೧೯). ಭೀಕರವಾದ ಅಸಪತ್ರವನವೆಂಬ ನರಕವು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗಿರಬೇಕು ! ಸುಡುವ ಚಿನ್ನದ ಹೂಗಳಿಂದಲೂ ವೈಡೂರ್ಯದ ಎಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಜೊಪಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಭೀಕರವಾದ ಶಾಲ್ಮಲೀವೃಕ್ಷವನ್ನು ನೀನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನೋಡುವೆ ! (೨೦).

ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಂಚಿಸಿ ನೀನು ಬದುಕಲಾರೆ. ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದವನು ಬದುಕುವನೆ ? ಕ್ರೂರಾತ್ಮ ರಾವಣ, ದುರ್ನಿವಾರವಾದ ಯಮಪಾಶವು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದಿದೆ (೨೧-೨೨). ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ವೈರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಮೇಲೆ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ತಾನೇ ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇಮವಾದೀತು ? ಆತನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಬಯಸದೆ ಒಬ್ಬನೇ ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕುಸಾವಿರಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಾಗ್ರಾಣಿಯಾದ ರಾಘವನು ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರಕುಶಲ; ಆತ್ಯಂತ ಬಲಶಾಲಿ (೨೩-೨೪). ಅವನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಡುವನೆ ?"

ಋಷ್ಯಮೂಕ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿಸಾಕಿದಳು. ಕಾಮಪರವಶನಾದ ಚಿತ್ತ, ಕೋಭೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದ ರಾವಣನಿಗೆ ಅದು ಗಮನಕ್ಕೇ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಲುಕೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ರಾವಣನು ತನ್ನ ವೈಭವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೀತೆಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. "ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸು, ನಾನು ನಿನ್ನ ದಾಸ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿಟ್ಟನು.

ರಾವಣನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಶೋಕಾವಿಷ್ಟಳಾದ ವೈದೇಹಿಯು ನಡುವೆ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯನ್ನಿಟ್ಟಳು. ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ರಾವಣನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು (೧) : "ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಸೇತುವಿನಂತೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೆಲೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಸೀಮಾಪುರುಷ. ಪರ್ವತದಂತೆ ಸ್ಥಿರಸ್ವಭಾವದವನು. ಸತ್ಯ ಸಂಧನೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ರಘುವಂಶತಿಲಕನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಆತನ ಪುತ್ರ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನೆಂದು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆಜಾನುಬಾಹುವೂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ನನ್ನ ದೇವತೆ, ನನ್ನ ಪತಿ (೨-೩). ಆತನು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು.

ಸಿಂಹದಂತಹ ಭುಜಕಟ್ಟುಳ್ಳ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ. ಅವನು ತಮ್ಮನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೀರುವನು ! ಅವನೆದುರಿಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆದಿದ್ದರೆ, ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಖರನಿಗಾದ ಗತಿ ನಿನಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು (೪-೫). ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ರಾಕ್ಷಸರು ಘೋರರೂಪಿಗಳೆಂದೂ ಬಲಾಢ್ಯರೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆಯಲ್ಲ, ರಾಘವನದುರಿಗೆ ಅವರ ಕೊಬ್ಬು ನಡೆಯದು. ಗರುಡನ ಎದುರಿಗೆ ಹಾವುಗಳಂತೆ ಅವರು ನಿರ್ವಿಷರಾಗುವರು. ಚಿನ್ನದ ಹಿಡಿಗಳುಳ್ಳ ಆತನ ಬಾಣಗಳು ಧನುಸ್ಸಿನ ಹೆದೆಯಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿದವೆಂದರೆ, ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಸಿದು ಹಾಕುವುವು. ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿಬರುವ ಆಲೆಗಳು ದಡವನ್ನು ಕೊರೆಯುವಂತೆ ಕೊರೆಯುವುವು (೬-೭). ರಾವಣ, ದೈತ್ಯರಿಗೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನೀನು ಅವಧ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನೊಡನೆ ಮಹಾವೈರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಮೇಲೆ ನೀನು ಜೀವಸಹಿತ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ವೀರಾಗ್ರಾಣಿಯಾದ ರಾಘವನು ಉಳಿದಿರುವ ನಿನ್ನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡುವನು. ಯೂಪಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪಶುವಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನು ಬದುಕುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ (೮-೯). ಶ್ರೀರಾಮನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಿಂಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಎಲೇ ರಾಕ್ಷಸ, ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಮನ್ಮಥನು ಸುಟ್ಟು ಹೋದಂತೆ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ ! ಯಾವಾತನು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಆಕಾಶದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿಸಬಲ್ಲನೋ, ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ ಚಂದ್ರನನ್ನೇ ನಾಶಗೊಳಿಸಬಲ್ಲನೋ, ಯಾವಾತನು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಒಣಗಿಸಬಲ್ಲನೋ, ಆ ವೀರ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಈ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಲ್ಲ ! (೧೦-೧೧). ನಿನ್ನ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿಯಿತು ! ನಿನ್ನ ವೈಭವ ಗತಿಸಿತು ! ನಿನ್ನ ಬಲ ಕುಗ್ಗಿತು ! ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ವಿಪರೀತವಾಯಿತು ! ನಿನ್ನ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಲಂಕೆ ವಿಧವೆಯಾಗುವಳು. ಲಂಕೆಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ (೧೨). ಪತಿಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಆಗಲಿಸಿದೆಯಲ್ಲ. ಈ ಪಾಪಕೃತ್ಯವು ನಿನಗೆ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಖಕರವಾಗದು. ನನ್ನ ಪತಿಯು ನನ್ನ ಮೈದುನನೊಡನೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆ ವೀರನು ಶೂನ್ಯಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

(೧೩-೧೪). ಆತನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಶರವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ, ನನ್ನ ದರ್ಪವನ್ನೂ ಬಲಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಈ ಕೊಬ್ಬನ್ನೂ ಮೈಯಿಂದ ಕರಗಿಸುವನು ! ಜನರಿಗೆ ಕಾಲಾವಕಾಶದಿಂದ ಸರ್ವನಾಶವು ಒದಗಿಬಂದರೆ, ಅವರು ಕಾಲಾಧೀನರಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಗೆಡುವರು ; ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆ ಜಾರುವರು (೧೫-೧೬). ಎಲೇ ನೀಚರಾಕ್ಷಸ, ನನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ಅಂಥಸರ್ವನಾಶದ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ನೀನು, ನನ್ನ ರಾಕ್ಷಸರು, ನನ್ನ ಅಂತಃಪುರದವರು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾಶಕಾಲ ಬಂದಿದೆ (೧೭). ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುಕ್ ಮುಂತಾದ ಯಜ್ಞಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ, ದ್ವಿಜರ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಚಂಡಾಲನು ಮುಟ್ಟಲು ಯೋಗ್ಯವೇ ? ಶಕ್ಯವೇ ? (೧೮). ಹಾಗೆ ಧರ್ಮಪರಾಯಣನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯೂ ಪತಿವ್ರತೆಯೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು, ಎಲಾ ರಾಕ್ಷಸಾಧಾಮ, ನೀನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ (೧೯). ತಾವರೆಗಳ ವನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ರಾಜಹಂಸದೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುವ ರಾಜಹಂಸಿಯು, ಹುಲ್ಲಿನ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರು-ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದಾದರೂ ನೋಡೀತೆ ? ಈ ಶರೀರ ಜಡವಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಬಂಧಿಸು ; ತಿನ್ನುವುದಾದರೂ ತಿಂದುಬಿಡು. ಈ ದೇಹವನ್ನು ಪೋಷಿಸದೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ನನಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ (೨೦-೨೧). ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರನ್ನು ತಂದು ಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ವೈದೇಹಿಯು ಕಟುವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ರಾಕ್ಷಸಿಯರನ್ನು ಕಾವಲಿಟ್ಟು, ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ವರಿಸದಿದ್ದರೆ ಬೆಳಗಿನ ಉಪಾಹಾರಕ್ಕೆ ಅವಳ ಶರೀರವು ಆಹುತಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ.

ಸುಂದರಕಾಂಡ

ರಾವಣನು ಅಶೋಕವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೀತೆಗೆ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಆಸೆ-ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿದ: "ನಾನು ಅಧರ್ಮಿಯಲ್ಲ. ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನವೂ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ತರುವುದೂ ರಾಕ್ಷಸರಾದ ನಮಗೆ ಕುಲಧರ್ಮ.

ಆದರೂ ಕೂಡ ನೀನು ಬಯಸದೆ ಒಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಬಲಪರಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಐಶ್ವರ್ಯ ತೇಜಸ್ಸು ಕೀರ್ತಿಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ರಾಮನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನನಗೆ ಸಮಾನನಲ್ಲ.' ತನ್ನನ್ನು ಕೂಡೆಂದ.

ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತೆಯು ಬಹುದುಃಖಿತೆಯಾಗಿ ದೀನ ಸ್ವರದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. ಆ ಮಹಾಪತಿ-ವ್ರತೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ತಡೆಯಲಾರದ ದುಃಖದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಡುವೆ ಒಂದು ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ, ರಾವಣನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು : "ರಾವಣ, ಈ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ನಿನ್ನವರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ತೋರಿಸು. ಪಾಪಿಯು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವುದೂ ಒಂದೇ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸುವುದೂ ಒಂದೇ. ಪತಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿರುವ ನಾನು ಇಂತಹ ಹೀನ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಮನಸ್ಸುಕೊಡಲಾರೆ (೩-೪). ಉತ್ತಮಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಉತ್ತಮಕುಲವನ್ನು ಸೇರಿದವಳು ನಾನು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಧಿಕ್ಕಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಳು; "ನಾನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯಾದ್ದರಿಂದ : ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯಳಲ್ಲ (೫-೬). ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸು. ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆ. ರಾಕ್ಷಸ! ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯರ ಮರ್ಮಾದೆಯನ್ನು ನೀನು ಕಾಪಾಡುವಂತೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಮರ್ಮಾದೆಯನ್ನೂ ನೀನು ಕಾಪಾಡಬೇಡವೆ ? ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಇತರರೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರು. ಇಂದ್ರಿಯ ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕಣಕುವ ಬುದ್ಧಿ ಹೀನನಿಗೆ ಕೇಡು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕ ಸಜ್ಜನರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೋ ? ಇದ್ದರೂ ಅವರ ಮಾತನ್ನೂ ನೀನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ? (೭-೯). ಸದಾಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ. ಸಜ್ಜನರು ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ ಈ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನ್ನಾಗುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಹೇಗೆ ? ರಾಜನು ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದರೆ, ರಾಜ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ನಿನ್ನೊಬ್ಬನ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಈ ಲಂಕಾನಗರವೇ ನಾಶವಾದೀತು (೧೦-೧೨). ರಾವಣ ! ತನ್ನ

ತಪ್ಪಿನಿಂದಲೇ ಹಾಳಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮಸ್ತರೂ ಸಂತೋಷಪಡು
ತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಪಾಪಿಗಾಗಿ ಯಾರೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ
ಪೀಡಿತರಾದ ಜನರು ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ 'ಈ ಕ್ರೂರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ
ವಿಪತ್ತು ಬಂದಿದೆ. ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ
ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಮರುಳಾಗತಕ್ಕವಳಲ್ಲ (೧೩-೧೫). ಸೂರನಿಂದ ಅವನ
ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಶಕ್ಯವೇ? ಹಾಗೆ ರಾಘವನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು
ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಲೋಕನಾಥನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಭುಜದ
ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು, ಕ್ಷುದ್ರನಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ
ಭುಜವನ್ನು ಎದಿಗಾದರೂ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇನೆಯೇ? (೧೬-೧೭). ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ
ಮಾಡಿ ಸ್ನಾತಕನಾದ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಇರುವಂತೆ, ನಾನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ
ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ರಾವಣ! ನಾನು ಬೆಹಳ ದುಃಖಿತೆಯಾಗಿ
ದ್ದೇನೆ. ಹೆಣ್ಣಾನೆಯನ್ನು ಗಂಡಾನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಸೇರಿಸುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು
ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಂಗಡ ಸೇರಿಸಿಬಿಡು. ಲುಕೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಇನ್ನೂ
ಕೆಲವು ಕಾಲ ಜೀವಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ ನಿನಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ, ನೀನು 'ಶ್ರೀರಾಮ
ನೊಡನೆ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸು. ಅವನು ಧರ್ಮಜ್ಞ. ಶರಣಾಗತರನ್ನು
ಕೈಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ (೧೮-೨೦). ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅವನ ಕ್ಷಮೆ
ಯನ್ನು ಕೇಳು. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಉಂಟು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ
ವಧೆಯಾಗುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಒಂದುವೇಳೆ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದಲಾದರೂ
ನೀನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಯಮನಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
ಶ್ರೀರಾಮನು ಕ್ರುದ್ಧನಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಉಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
(೨೧-೨೩). ದೇವೇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಘೋಷದಂತೆ ಕಠೋರವಾದ,
ಶ್ರೀರಾಮನ ಧನುಷ್ಪಂಚಾರವನ್ನು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ಕೇಳಬೇಕಾದೀತು.
ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣನಾಮಾಂಕಿತವಾದ ಘೋರವಾದ ಬಾಣಗಳು ಸರ್ಪಗಳಂತೆ
ಬೆರೆಯನ್ನು ಗುಳುತ್ತು, ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುತ್ತ, ಈ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ
ನುಗ್ಗಿಬರುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀರಾಮನೆಂಬ ಗರುತ್ಮಂತನು ರಾಕ್ಷಸರೆಂಬ ಸರ್ಪಗಳನ್ನು
ಎಳೆದಳೆದು ಕೊಂದುಹಾಕುವನು, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ನನ್ನ ಗಂಡನು
ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ (೨೪-೨೮). ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನು

ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರ ವಶವಾಗಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಜನ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿರೂ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಲು, ಕೈಲಾಗದ ನೀನು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ಅಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಅಥವಾ! ಪುರುಷಸಿಂಹರಾದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ವನಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದು ತಂದೆಯಲ್ಲವೆ (೨೯-೩೧). ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಸುಳಿವು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೆಯಾ? ಹುಲಿಗಳ ವಾಸನೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಾಯಿ ಬಂದೀತೇ? ಅವರು ಕಂಡಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವೆ? ಇಂದ್ರನು ವೃತ್ರಾಸುರನ ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದಂತೆ ನಿನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಪತಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ಬಂದು, ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಕಿಣ್ವಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹೀರುವಂತೆ, ತನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೀರಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ (೩೨-೩೩). ನೀನು ಕುಬೇರನ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದರೂ ವರುಣನ ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ರಾಮಬಾಣಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಆಯುಸ್ಸು ತೀರಿದ ಷರವು ಸಿಡಿಲಿನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದಮೇಲೆ ಉಳಿದೀತೆ?" ಎಂದಳು (೩೨-೩೪).

ರಾವಣನು ಕೃದ್ಧಗೊಂಡು ಎರಡು ತಿಂಗಳು ವಾಯಿದೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸೀತೆ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇರಲಿಕ್ಕೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಡಿಗಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ಊಟವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕುತ್ತಾರೆ, ಎಂದು ಹೆದರಿಸಿದ. ಸೀತೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಬಲವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ.

“ರಾವಣ! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸಿ ಹಿತೋಪದೇಶಮಾಡತಕ್ಕವರು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಹೀನ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆಳಸಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ತಡೆಯತಕ್ಕವರೇ ಇಲ್ಲವೆ? (೧೨-೧೩). ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಶಚಿಯಂತೆ, ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ರಾಮನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದರೂ ಬಯಸುವವನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ! ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪತ್ನಿಗೆ ಇಂತಹ ತುಚ್ಛವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡಿದೆಯಾ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅವನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೀಯೆ?”

ಶ್ರೀರಾಮನೆಂದರೆ ಮದಿಸಿದ ಒಂದು ಮಹಾಗಜ. ಅವನೆದುರಿಗೆ ನೀನು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮೊಲ! (೧೪-೧೬). ಇಂತಹ ನೀನು ಆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುನಾಥನನ್ನು ನಂದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ನೀನು ಇನ್ನೂ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಯೋಗ್ಯ! ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಈ ವಿಚಾರವಾದ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳು ಸಿಡಿದು ಬಿದ್ದು ಹೋಗಬಾರದೆ? ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ, ದಶರಥಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸೊಸೆಯಾದ ನನಗೆ ಇಂತಹ ಮಾತನ್ನಾಡುವೆಯಾ? ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಸೀಳಿಹೋಗಬಾರದೆ? (೧೭-೧೯). ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕಪಟಶಕ್ತಿಯು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದೆಂದೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೇನೆ. ಧೀಮಂತನಾದ ರಾಮನನ್ನು ಮೆಚಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ನಿನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ನಿನ್ನ ವಧೆಗೋಸ್ಕರ ದೈವವೇ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಒಂದು ಏರ್ಪಾಡು ಇದು. ನಾನು ಕುಬೇರನ ತಮ್ಮನೆಂದೂ ಮಹಾಶೂರನೆಂದೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಲಸಂಪತ್ತಿದೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆಯಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಮೆಚಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ತಂದದ್ದೇಕೆ?" ಎಂದಳು.

ಕೆರಳಿದ ದುರುಳನು ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಳೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಧಾನ್ಯಮಾಲಿನಿ ಎಂಬ ರಾವಣನ ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳು ರಾವಣನನ್ನು ಸುತ್ತಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಕಾವಲುರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಮನಸ್ಸು ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಚತುರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಕಾವಲುರಾಕ್ಷಸಿಯರು ದಶಕಂಠನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ರಾಮನನ್ನು ಹಳಿದು ಆ ಸೀತೆ ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾದ ಸೌಖ್ಯದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದರು. ಅವರ ಹಿತೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನಿತ್ತಳು:

“ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಲೋಕನಿಂದಿತವಾದ ಇಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಿರಲ್ಲ; ನಿಮ್ಮ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ (೫-೬). ಮನುಷ್ಯಳು ಎಂದಿಗೂ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಭಾರ್ಯೆಯಾಗಲಾರಳು. ಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡಿರಿ; ಎಂದಿಗೂ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವವಳಲ್ಲ.

ನನ್ನ ಪತಿಯು ದೀನನಾಗಿರಲಿ, ರಾಜ್ಯಹೀನನಾಗಿರಲಿ—ಅವನೇ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯನು. ಸುವರ್ಚಲೆಯು ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ನಂಬಿರುವಂತೆ, ನಾನು ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ (೮-೯). ಶಚಿದೇವಿಯು ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನೂ ಅರುಂಧತಿಯು ವಸಿಷ್ಠನನ್ನೂ ರೋಹಿಣಿಯು ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಸುಕನ್ಯೆಯು ಚ್ಯವನನ್ನೂ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಸತ್ಯವಂತನನ್ನೂ ಶ್ರೀಮತಿಯು ಕಪಿಲನನ್ನೂ ಮದಯಂತಿಯು ಸೌದಾಸನನ್ನೂ ಕೇಶಿನಿಯು ಸಗರನನ್ನೂ ಭೀಮಪುತ್ರಿಯಾದ ದಮಯಂತಿಯು ನಳನನ್ನೂ ಅನುವರ್ತಿಸುವಂತೆ ನಾನು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುನಾಥನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೇ ಅನುವರ್ತಿಸಿ ನಡೆಯತಕ್ಕವಳು" ಎಂದಳು (೧೦-೧೨).

“ಹಾ ರಾಮ ! ಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ! ಅಮ್ಮ ಕೌಸಲ್ಯೇ ! ಹಾ ಸುಮಿತ್ರೇ ! (೧೦-೧೧). ‘ಹೆಗ್ಗಸಾಗಲಿ, ಗಂಡಸಾಗಲಿ ಕಾಲವು ಒದಗಿಬುದ ಹೊರತು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಹಿರಿಯರ ಹೇಳಿಕೆ ಸತ್ಯವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಘೋರ ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಹಿಂಸೆಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನಗಲಿಯೂ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಬದುಕಿರುವೆನಲ್ಲ ! (೧೨-೧೩). ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಡಗಿನಂತೆ, ಮಂದಭಾಗ್ಯಳಾದ ನಾನು ದೀನಳಾಗಿ ಅನಾಥಳಂತೆ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವಾಗಿಹೋಗುವೆನು. ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು, ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಪ್ರವಾಹವೇಗಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ದಡದಂತೆ ಕುಸಿದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ (೧೪-೧೫). ಪದ್ಮದಳದಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿರುವ, ಸಿಂಹದಂತೆ ಧೀರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣನಾಥನನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕವರೇ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಅಗಲಿದ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಥಾ ನಾನು ಜೀವಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಘೋರವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದವರು ಜೀವಿಸುವುದುಂಟೆ ? (೧೬-೧೭). ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂತಹ ಪಾಪ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನೋ ? ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದಾರುಣವಾದ ಯಾಶೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾವಲಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀರಾಮನ ದರ್ಶನವು ನನಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ (೧೮-೧೯). ಆದರೆ ಇವರು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಕಾದಿರುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟುಬಂದಂತೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ

ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ ! ಈ ಪರಾಧೀನತೆಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ !” ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದಳು (೨೦).

ಜಾನಕಿಯು ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಭೂತಾವಿಷ್ಟಳಂತೆಯೂ, ಬುದ್ಧಿಸ್ವಾಧೀನವಿಲ್ಲದವಳಂತೆಯೂ, ಹುಚ್ಚಳಂತೆಯೂ, ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಹೆಣ್ಣುಗುದುರೆಯಂತೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊರಣಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಪ್ರಮಾದವಶದಿಂದ ಅಗಲಿದಾಗ, ಕಾಮರೂಪಿಯಾದ ರಾವಣನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಂದುಬಿಟ್ಟಿರುವನು. ರಾಕ್ಷಸಿಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರೂರಹಿಂಸೆಗೆ ಒಳಗಾದಮೇಲೆ ಎದಿಗೂ ನಾನು ಬದುಕಿರಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ (೩-೪). ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಅಗಲಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ನನಗೆ ಅಗಬೇಕಾದ್ದೇನು ? ಧನದಾದೇನು ? ಒಡವೆಗಳಿಂದೇನು ? ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಎದೆಯು ಕಲ್ಲಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಜಗ್ಗದೆ ಮರಣರಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಒಪ್ಪದುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ (೫-೬). ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನಗಲಿಯೂ ಬದುಕಿರುವ ನಾನು ಪಾಪಿಷ್ಠಳು ; ಅಯ್ಯೋಗ್ಯಳು ; ಕೆಟ್ಟವಳು. ನನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ ! ಲೋಕ ನಾಥನೂ ಪ್ರಿಯವದನೂ ಆದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನಿಲ್ಲದಮೇಲೆ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಏಕೆ ? ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಏಕೆ ? (೭-೮). ನನ್ನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಲಿ, ತಿಂದು ಹಾಕಲಿ ; ನನಗೆ ಈ ದೇಹ ಬೇಡವಾಗಿದೆ. ಈ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆ. ಆ ರಾಕ್ಷಸರಾವಣನನ್ನು ಎಡೆಗಾಲಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ಮುಟ್ಟಲಾರೆ. ಆ ಪಾಪಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವೆನೆ ? (೯-೧೦). ಆ ಕ್ರೂರನು ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸುವನೇ ಹೊರತು ನನ್ನ ಧಿಕ್ಕಾರದ ಮಾತನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ಕುಲದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಎಲೈ ರಾಕ್ಷಸಿಯರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿರಿ, ಸೀಳಿಹಾಕಿರಿ, ಚೂರುಚೂರು ಮಾಡಿರಿ, ಕೊನೆಗೆ ಬೆಸೆಯಲಾದರೂ ಎಸೆಯಿರಿ, ನಾನು ರಾವಣನನ್ನು ಸೇರತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ನೀವು ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತು ಬೊಗೆಗಳಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ (೧೦-೧೨). ರಾಘವನು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದವನು, ಪ್ರಾಜ್ಞ, ಕೃತಜ್ಞ, ಕರುಣಾಮಯ, ಸತ್ಪುರುಷ. ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಅವನೂ ನಿಷ್ಕರುಣನಾಗಿಬಿಟ್ಟನೆ ? ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದವನು

ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಏಕೆ ಬರೆದೆ ಇರಬಹುದು ? (೧೩-೧೪). ಈ ಅಲ್ಪ
 ಶಕ್ತಿಯ ರಾಕ್ಷಸನು ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಲು
 ನನ್ನ ಗಂಡನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸಮರ್ಥ. ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸ
 ವೀರನಾದ ವಿರಾಧನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳ
 ಲಾರನೆ ? (೧೫-೧೬). ಲಂಕೆಯು ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ
 ದುರ್ಗಮವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಾಣ
 ಗಳನ್ನು ತಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯನ್ನು
 ರಾಕ್ಷಸನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ
 ಬರೆದೆ ಇರಬಹುದು ? (೧೭-೧೮). ನಾನು ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಅವನಿಗೆ
 ತಿಳಿದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಆ ತೇಜಸ್ವಿಯು ರಾವಣನ
 ಪುಂಡ್ರಾಟವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೆ ? ರಾವಣನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು
 ರಾಘವನಿಗೆ ಜಟಾಯು ಒಬ್ಬ ತಿಳಿಸಲು ಸುಧೃವಿತ್ತು. ಆ ಜಟಾಯುವನ್ನು
 ರಾವಣನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ (೧೯-೨೦). ಜಟಾಯು ವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ
 ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾವಣನೊಡನೆ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತು ಬಹು
 ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮಾಡಿದನು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ
 ಗೊತ್ತಾದರೆ, ಅವನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಕ್ಷಸರೊಡನೆ
 ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ (೨೧-೨೨). ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಲಂಕಾ
 ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಧೂಳಿಬಿಡುವುದು. ರಾವಣನ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಅಳಿಸಿ
 ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವುದು. ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ಕಳೆದು
 ಕೊಂಡು ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಅಳಬೇಕಾಗುವುದು.
 ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ (೨೩-೨೪). ಶ್ರೀರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ
 ಈ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಹುಡುಕದೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ
 ಯಾವ ಶತ್ರುವೂ ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ಬದುಕಲಾರನು. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ
 ಇಲ್ಲಿಯ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತಾಧೂಮವು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಹದ್ದುಗಳು
 ಗುಂಪುಕಟ್ಟಿ ಈ ಲಂಕೆಯು ಸ್ಮಶಾನವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ (೨೫-೨೬). ಈ ಸಮ
 ಕೋರಿಕೆಯು ಸ್ವಲ್ಪದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಗೊಂಡುತ್ತದೆ. ರಾಕ್ಷಸಿಯರೆ, ನಿಮ್ಮ
 ದುರಾಚಾರದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅನರ್ಥ ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿರುವ

ದುಶ್ಯಕುನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಲಂಕೆಯು ಕಾಂತಿಗುಂದಿ
 ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು (೨೭-೨೮). ಅಥವಾನಾದ ಈ ಪಾಪಿ
 ರಾವಣನು ಸತ್ತುಹೋದರೆ, ಗಂಡ ಸತ್ತ ಹೆಗಸಿನಂತೆ ಈ ಲಂಕೆಯು ಕ್ಷೀಣ
 ವಾಗುವುದು. ಈಗ ಮಂಗಳೋತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ರಾವಣನು ಸತ್ತ
 ಮೇಲೆ, ಕೇವಲ ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಲಂಕೆ, ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದು
 ಕೊಂಡ ಹೆಗಸಿನಂತೆ ಆಗಿಬಿಡುವುದು (೨೯-೩೦). ದುಃಖಾರ್ತರಾದ
 ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರೀಯರು ಮನಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಳಾಡುವುದನ್ನು ಸದ್ಯ
 ದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ರಾವಣನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದ್ದೇನೆಂದು
 ರಾಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಸಾಕು, ಈ ಲಂಕೆಯು ರಾಮಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸುಟ್ಟು
 ಹೋಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ಸತ್ತು, ಕಳೆಗುಂದಿ; ಕತ್ತಲೆಯು
 ತುಂಬಿಹೋಗುವುದು (೩೧-೩೩). ಕ್ರೂರನಾದ ರಾವಣನು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು
 ಮಾಡಿದ ಕಾಲಾವಧಿಯು ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಈ ದುಷ್ಕನು
 ನನಗೆ ಮರಣವನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾಕ್ಷಸರಾಗರೋ ಯಾವುದನ್ನು
 ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಯದ ಪಾಪಿಗಳು (೩೪-೩೫). ಇವರ ಅಧರ್ಮ
 ದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಅನರ್ಥವೇ ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಇವರಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನ
 ವಿಲ್ಲ. ಈ ರಾವಣನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಆಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸು
 ವನು. ಸುಂದರಾಕಾರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಅಗಲಿ ದುಃಖಿತೆಯಾದ
 ನಾನು ಈಗ ಏನು ಮಾಡಲಿ ? (೩೬-೩೭). ಯಾರಾದರೂ ವಿಷವನ್ನು
 ಕುಡುಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಯಮಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನು. ರಾಮ
 ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ
 ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕದೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ (೩೮-೪೦). ಒಂದುವೇಳೆ ಶ್ರೀರಾಮನು
 ನನ್ನ ವಿರಹದುಃಖದಿಂದಲೇ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದರೂ
 ಇರಬಹುದು. ಪದ್ಮನೇತ್ರನಾದ ನನ್ನ ರಾಮನನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೋಡು
 ತಿರುವ ದೇವತೆಗಳೂ ಗಂಧರ್ವರೂ ಸಿದ್ಧರೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಎಷ್ಟು
 ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ! ಅಥವಾ ರಾಮನು ಧರ್ಮಪರಾಯಣನೂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನೂ
 ಆದ ರಾಜರ್ಷಿಯಾಗಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯಾದ ನನ್ನಿಂದ ಆಗಬೇಕಾ
 ದ್ದೇನು ? (೪೧-೪೨). ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನಾದರೂ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡು

ತ್ತಿದ್ದರೆ ಪ್ರೀತಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುವು ಕಣ್ಮರೆಯಾದಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯು ತಗ್ಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ! ಆದರೆ ರಾಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಕೃತಘ್ನರು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಮನು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ತಪ್ಪುಗಳೇ ಬಹುದೆ ? ಅಥವಾ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ಕ್ಷಯಿಸಿಹೋಯಿತೆ ? (೪೩-೪೪). ಪರಿಣದ್ಭವಾದ ನಡತೆಯುಳ್ಳವನೂ ಶೂರನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಬದುಕಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವುದೇ ಉತ್ತಮ. ಅಥವಾ ಆ ಆಣ್ವ ತಮ್ಮಂದಿರು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣದೆ ವಿರಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಯುಧ ಎಸೆದು ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟರೂ ? ಇಲ್ಲವೆ, ಈ ದುರಾತ್ಮನಾದ ರಾವಣನು ಮೋಸದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಘಾತಿಸಿರಬಹುದೋ ? ಸರ್ವಥಾ ನನಗೆ ಮರಣವೇ ಲೇಸು (೪೫-೪೬). ಇಂತಹ ಮಹಾದುಃಖ ಒದಗಿದರೂ ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ದ್ವೇಷಗಳಿರಡನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿರುವ ಋಷಿಗಳೇ ಧನ್ಯರು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಸ್ತುವನ್ನು ಅಗಲಿದರೂ ದುಃಖವಿಲ್ಲ, ಅಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಸಂಭವಿಸಿದರೂ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ವಸ್ತುಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಆದರೆ ನನಗಾದರೋ ರಾಮನು ಪರಮಪ್ರಿಯನು. ಅವನನ್ನು ಅಗಲಿ ಈ ಪಾಪಿಯಾದ ರಾವಣನ ವಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವೆನು. ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು" ಎಂದು ರೋದಿಸಿದಳು (೪೯-೫೧).

ವಿಭೀಷಣನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ತ್ರಿಜಟಿಯು ತಾನು ಕಂಡ ಸ್ವಪ್ನವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕಾವಲುರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಜಯಿಯಾಗುವನು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೃಷ್ಯಳಾಗಿ, "ಈ ಮಾತು ನಿಜವಾದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ನುಡಿದಳು. ರಾವಣನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಿನಿಂದ ಹಲವು ವಿಧವಾಗಿ ವೈದೇಹಿ ಹಲುಬುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು.

"ಆಯ್ಯೋ ! ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಇಷ್ಟು ಗೋಳಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪುಣ್ಯಹೀನೆಯಾದ ನನಗೆ ಮರಣವೇ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲ ಬರದೆ

ಮರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುವುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ವಜ್ರದ
 ಪೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪರ್ವತಶಿಖರದಂತೆ ಈ ದುಃಖಿಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆಯು
 ಸಾವಿರ ಜೊರುಗಳಾಗಿ ಸೀಳಿಹೋಗಬೇಡವೆ? ನನ್ನ ಎದೆ ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿ
 ಯಾದದ್ದು (೨-೪). ನಾನು ಅತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಹೇಗೂ
 ರಾವಣನ ಕೈಯಿಂದ ಸಾಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ದ್ವಿಜನು ರಹಸ್ಯವಾದ ವೇದ
 ಮಂತ್ರವನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾರನೋ ಹಾಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ಅಂತ
 ರಂಗವನ್ನು ರಾವಣನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾರೆ. ಲೋಕನಾಥನಾದ ರಾಮನು ಇಲ್ಲಿಗೆ
 ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಗರ್ಭಾಸ್ಥ ಶಿಶುವನ್ನು ಶಸ್ತ್ರವೈದ್ಯನು ತುಂಡರಿಸುವಂತೆ, ಈ
 ದುಷ್ಟನು ನನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕುವನು (೫-೬). ಎರಡು ತಿಂಗಳ
 ಅವಧಿಯೂ ಮುಗಿದುಹೋಗುವುದು. ರಾಜದ್ರೋಹಿಯಾದ ಕಳ್ಳನನ್ನು
 ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಬೆಳಗಾದರೆ ಶೂಲಕ್ಕೇರಿಸುವಂತೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಆಯಿತಲ್ಲ! ಹಾ
 ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಹಾ ಸುಮಿತ್ರೇ, ಹಾ ಕೌಸಲ್ಯೇ, ಅಮ್ಮಾ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ
 ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಡಗಿನಂತೆ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ (೭-೮).
 ಮಾಯಾಮೃಗದ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದ ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ, ನನ್ನ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಆ
 ರಾಜಕುಮಾರರು ಸಿಡಿಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಪತರಾಗಿರಬೇಕು. ಮೃತ್ಯುವೇ
 ಜುಕೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಭಾಗ್ಯಹೀನಳಾದ ನನಗೆ ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿ
 ಸಿರಬೇಕು. ಮೂಢೆಯಾದ ನಾನು ರಾಮನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ
 ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನು (೯-೧೦). ಹಾ ರಾಮ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಾನನ,
 ಈ ರಾಕ್ಷಸರ ಕೈಯಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಪತಿಯನ್ನೇ
 ದೇವರೆಂದು ನಂಬಿ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ
 ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದದ್ದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ
 ಹೋಯಿತೆ? ಕೃತಘ್ನರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತೆ?
 (೧೧-೧೨). ನಾನು ಆಚರಿಸಿದ ಧರ್ಮವೂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೂ ಫಲವನ್ನು
 ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ರಾಮನೊಡನೆ ಸಮಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ
 ನಿರಾಶಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹಾ ರಾಮ, ನೀನು ಪಿತೃವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿ,
 ಅರಣ್ಯವಾಸದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ, ಸುಂದರಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸ
 ಬಹುದು! (೧೩-೧೪). ನಾನಾದರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಾಗವನ್ನಿಟ್ಟು,

ತಪೋನಿಯಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು. ಮಂದಭಾಗ್ಯಳಾದ ನನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ ! ನಾನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಲೇಸು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನಾಗಲಿ, ಶಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಲಿ ನನಗೆ ಕೊಡುವವರು ಯಾರು ?" (೧೫-೧೬). ಹೀಗೆ ಸೀತಾದೇವಿಯು ರಾಮನನ್ನೇ ನೆನೆದು ರೋದಿಸುತ್ತ ಬಾಯೊಣಗಿ, ಪುಷ್ಟಿತವಾದ ಆ ಶಿಶುಪಾಲವೃಕ್ಷದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳು ನಾನಾವಿಧದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ನೀಳವಾದ ವೇಣಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಹಿಡಿದು "ಇದರಿಂದ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಶಿಫ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಯಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು" ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದಳು (೧೭-೧೮).

ಆ ಕೋಮಲಾಂಗಿಯು ಶಿಶುಪಾಲವೃಕ್ಷದ ಕೊಂಬೆಯೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನೂ ತನ್ನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕುಲವನ್ನೂ ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸಮಸ್ತ ಆಪತ್ತುಗಳೂ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಅನೇಕ ಶುಭನಿಮಿತ್ತಗಳುಂಟಾದುವು. ಶುಭ ಶಕುನಗಳಿಂದ ಹರ್ಷಗೊಂಡಳು.

ಹನುಮಂತನು ಶಿಶುಪಾಲವೃಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ಮಾರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶ್ರೀರಾಮಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಂಪಾಗಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. ಕಾವಲುರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಗೆ ಗಾಢನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತು.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಹೇಳಿದ್ದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡನು. ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸೀತಾದೇವಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಹರ್ಷಗೊಂಡಳು. ವಾಯುಪುತ್ರನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಳು. ಕಾಮಿಯ ಕಾಮರೂಪವೆಂದು ಭಯಚಕಿತಳಾದಳು. ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡಳು :

"ನಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಕಾರರೂಪದ ಕೋತಿಯನ್ನು ಕಂಡೆನು ! ಇದು ದುಃಸ್ವಪ್ನವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರೂ ನನ್ನ ತಂದೆ ಜನಕರಾಜನಿಗೂ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಅಥವಾ ಇದು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ದುಃಖದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ ಮುಖವುಳ್ಳ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಅಗಲಿದಮೇಲೆ ನನಗೆ

ಸಂತೋಷವೆಲ್ಲಿದೆ ? (೯-೧೦). ಯಾವಾಗಲೂ 'ರಾಮ ರಾಮ' ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ರಾಮನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ, ಅವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರಾಮನ ಕಥೆಯೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ! ರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಕೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ! ಮನ್ಮಥಪೀಡಿತಳಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಘಟ್ಟಿಹೋಗಿವೆ. ಅವನನ್ನೇ ಸದಾ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ (೧೧-೧೨). ಇದೆಲ್ಲವೂ ಮನೋರಾಜ್ಯವೇ ಸರಿ. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಇದು ಭ್ರಾಂತಿಯೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಇದು ಮನೋರಾಜ್ಯವೇ ಆದರೆ, ಎದುರಿಗೆ ಕಪಿಯ ರೂಪ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲ ! ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಿ ! ದೇವೇಂದ್ರ ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ! ಅಗ್ನಿದೇವ ! ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೂ ಅಷ್ಟ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಾನರನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲಾ ಸತ್ಯವಾಗಲಿ ! ಎದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗದಿರಲಿ !" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು (೧೩-೧೪).

ಸುಸಮಯವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಕ್ತವರೇಣ್ಯನಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ದೇವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ದೈನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಬಳಿಗೆ ಇಳಿದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಧುರವಚನದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು. ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಮುನ್ನ ಕೇಳಿ ರಾವಣನು ಜನಸ್ಥಾನದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿತಂದ ಸೀತೆಯೇ ನೀನು ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ದೇವಿ, ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ, ಎಂದ. ಉತ್ತರಿಸಿದಳು ಸೀತೆ :

"ನಾನು ಶತ್ರುಸಂಹಾರಕನಾದ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನ ಸೊಸೆ ; ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಜನಕಮಹಾರಾಜನ ಮಗಳು (೧೫-೧೬). ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸೀತೆ ; ನಾನು ಧೀಮಂತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪತ್ನಿ. ದಶರಥಮಹಾರಾಜನ ಆರಮಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಲಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಾನು ಸುಖವಾಗಿದ್ದೆನು. ಹದಿಮೂರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ನನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪುರೋಹಿತನಾದ ವಸಿಷ್ಠರೊಡನೆ ಕಲಿತು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದನು (೧೭-೧೮). ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ದಶರಥರಾಜನ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲೊಬ್ಬಳಾದ ಕೈಕೆಯಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡು 'ಮಹಾರಾಜ, ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ನಾನು

ಅನ್ನಪಾನಗಳನ್ನೇ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೆ ನನ್ನ ಜೀವಿತವು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ತಿಳಿ. ಹಿಂದೆ ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಬಾರದೆಂದಿದ್ದರೆ, ರಾಮನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲಿ' ಎಂದಳು (೨೦-೨೧).

ಸತ್ಯಸಂಧನಾದ ಮಹಾರಾಜನು ಕೈಕೇಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವರವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ರೂರವಾದ ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಮೂರ್ಛ ಹೊಂದಿದನು. ವೃದ್ಧನಾದ ದಶರಥರಾಜನು ಸತ್ಯಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಎದೂ ತಪ್ಪಿನಡೆದವನಲ್ಲ. ಅವನು ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರನಾದ ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದು ತಾನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನಗೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಳುತ್ತ ಬೇಡಿ ಕೊಂಡನು. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪಿತೃವಾಕ್ಯಪಾಲನೆಯೇ ಪರಮಪ್ರಿಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು (೨೨-೨೪).

ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಡುವವನೇ ಹೊರತು ತಾನು ಕೈನೀಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾತನ್ನು ಆಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಒದಗಿದರೂ ತಪ್ಪಿನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕೀರ್ತಿವಂತನು ಕೊಡಲೇ ರಾಜಯೋಗ್ಯವಾದ ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದನು (೨೫-೨೬). ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಯಸದೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ಬಳಿ ಇರುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ನಾನು ಅವನಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟೆನು (೨೭). ರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದರೂ ನನಗೆ ರುಚಿಸದು. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಕೂಡ ಅಣ್ಣನಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ, ನಾರುಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು (೨೮-೨೯). ಹೀಗೆ ನಾವು ಮೂವರೂ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ದೃಢನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನೋಡದಿದ್ದ ಭಯಂಕರವಾದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆವು. ಮಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪತ್ನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ರಾವಣನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕದ್ದು ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಅವಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡು ತಿಂಗಳಾದಮೇಲೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು" ಎಂದಳು (೩೦-೩೧).

ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಕುಶಲವಾಗಿ
 ಧಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮನೇ ನಿನಗೆ ಕುಶಲವನ್ನು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದ ಹನುಮ.
 ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಸೀತೆಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉಬ್ಬಿಹೋದಳು.
 "ಆಹಾ, ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಯದೆ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ
 ಸುಖದ ದಿನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ"
 ಎಂದಳು. ಹನುಮನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸೀತೆಗೆ ಭಯವಾ
 ಯಿತು. ಭಯದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹನುಮಂತನು ಮತ್ತೆ
 ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಸೀತೆಯಾದರೂ ಭಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ
 ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹನುಮಂತನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರಲು, ಜಾನಕಿಯು
 ದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು "ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಪ್ತಾಪ ಕರ್ಮದೇ ! ಇವ
 ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಅದೇ ರಾವಣನೇ ಈ ವೇಷದಿಂದ
 ಬಂದಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೆಲದ ಮೇಲೆ
 ಕುಸಿದುಹೋದಳು. ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡದೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು.

"ರಾವಣ ! ನೀನು ತಿರುಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಯೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ
 ನನ್ನನ್ನು ಪಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದೆಯಾ ? ಇದು ನಿನಗೆ ತರವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನಿಜ
 ರೂಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಪಟಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷದಿಂದ ಜನಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ
 ರಾವಣನೇ ನೀನು ! (೧೨-೧೫). ರಾಕ್ಷಸ ! ಉಪವಾಸದಿಂದ ಕೈಶಲಾಗಿ
 ಕೊರಗುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಸಂಕಟಪಡಿಸುವುದು ನಿನಗೆ
 ತರವಲ್ಲ" ಎಂದಳು. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಭಯಪಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ
 ದರ್ಶನದಿಂದ ನನಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಹ್ಲಾದವಾಗಿದೆ. ನೀನು
 ರಾಮದೂತನೇ ಆದರೆ, ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ ! (೧೬-೧೮). ಎಲೈ ಕಪಿ
 ಶ್ರೇಷ್ಠನೆ, ರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೇಳು. ನನಗೆ ಅದು ಬಹುಪ್ರಿಯ
 ವಾದದ್ದು. ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸು. ಸೌಮ್ಯ, ಪ್ರವಾಹ
 ವೇಗವು ನದಿಯ ದಡವನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುವಂತೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆ
 ಯುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಆಹಾ ! ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸುಖ ! ರಾಮನು ಕಪಿಯನ್ನು
 ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ ! ಆ ದೂತನನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ !
 (೧೯-೨೦). ಈ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಾದರೂ ನನಗೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಕಾಣಬಾರದೆ !

ಸ್ವಪ್ನಕ್ಕೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರಾಗದು ! ಅಥವಾ ಇದು ಸ್ವಪ್ನವಲ್ಲ. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಪಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಗಿದೆ ! (ರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ.) ಇದೇನು ಚಿತ್ತಭ್ರಮೆಯೋ ? ಭೂತಬಾಧೆಯೋ ? (೨೧-೨೩). ಉನ್ಮಾದವೋ ? ಅಥವಾ ಬರಿಯ ಬಿಸಿಲು ಕುದುರೆಯೋ ? ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ಇದು ಚಿತ್ತಭ್ರಮೆಯಲ್ಲ. ಉನ್ಮಾದವೂ ಅಲ್ಲ (೨೪). ನಾನು ಬುದ್ಧಿಗಟ್ಟಿಲ್ಲವೇಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಕಪಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಯಾವುದು ಸತ್ಯವೆಂದು ತೂಕಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು.

ರಾಕ್ಷಸರು ಕಾಮರೂಪಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಆ ವಾನರನು ರಾವಣನೇ ಸರಿ ಎಂದು ಕೊನೆಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಜಾನಕಿಯು ಹನುಮಂತನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡದೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು (೨೫-೨೬).

ಅವನು ರಾವಣನೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಆದರೆ ಅರ್ಥವನ್ನರಿತ ವಾಯುಸುತ ಇಂಪಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಹೊಗಳಿದನು. ತಾನು ರಾಮದೂತನೆಂದು ನಂಬು. ವಾನರರಾಜನಾದ ಸುಗ್ರೀವನ ಸಖ್ಯವಾಗಿದೆ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ. ಸುಗ್ರೀವನ ಮಂತ್ರಿ ತಾನು. ಕೋಟಿವಾನರಸೇನಾ ಸಮೇತ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಖಂಡಿತವೆಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಸೀತೆ ಶಾಂತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮ-ಸುಗ್ರೀವಸಖ್ಯೆ, ಅವನ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಹನುಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಿಶ್ವಾಸವಿಡಲು ಅವಳಿಗೆ ಅದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿತ್ತು.

ಅಂಜನೇಯನು ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಸಕಲವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಸುಗ್ರೀವ ಸಖ್ಯವನ್ನೂ ತನ್ನ ಜನನವನ್ನೂ ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, ಶ್ರೀರಾಮನು ಗುರ್ತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಉಗುರವನ್ನು ಸೀತೆಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಕುಶಲವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟಳಾದ ಸೀತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಪಡುತ್ತ ಅಂಜನೇಯನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡತೊಡಗಿದಳು.

“ವಾಸರೋತ್ತಮ, ನೀನು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ತರಗೊಳಿಸ

ಚೇಕು. ವರ್ಷ ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಈ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹತ್ತನೆಯ ತಿಂಗಳು. ಪಾಪಿ ರಾವಣನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ ಅವಧಿಗೆ ಇನ್ನು ಎರಡೇ ತಿಂಗಳು ಉಳಿದಿವೆ (೭-೮). ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಭೀಷಣನು ನನ್ನನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ರಾವಣನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು ರಾವಣನಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನು ಕಾಲವಶನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವು ಅವನಿಗಾಗಿ ಕಾದಿದೆ (೯-೧೦). ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಅನಲೆ ಎಂಬ ಹಿರಿಯ ಮಗಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠ, ಶಿಫುಧಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಪತಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಅಂತರಾತ್ಮವು ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಆತ್ಮಂತ ಗುಣಶಾಲಿ (೧೧-೧೨). ಉತ್ಸಾಹ, ಪೌರುಷ, ಬಲ, ಕರುಣೆ, ಕೃತಜ್ಞತೆ, ಪರಾಕ್ರಮ, ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರದ ಮಹಿಮೆ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ರಾಘವ ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿವೆ. ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬಯಸದೆ ಏಕಾಕಿ ಯಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದ ಆ ಧೀರನಿಗೆ ಯಾವ ಶತ್ರುವು ತಾನೆ ಹೆದರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ? (೧೩-೧೪). ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಅವನು ಜಗ್ಗ ತಕ್ಕವ ನಲ್ಲ. ಅವನ ಮಹಿಮೆ ಎಂತಹದೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ! ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಹಿಮೆ ಶಚೀದೇವಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ರಾಮನೆಂಬ ಭಾಸ್ಕರನು ಅಸ್ತ್ರಜಾಲಗಳೆಂಬ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಈ ರಾಕ್ಷಸರೆಂಬ ನೀರನ್ನು ಒಣಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು (೧೫-೧೬). ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಂಜನೇಯ, "ವಾನರೋತ್ತಮ, ನೀನೇ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ, ನೀನೇ ಸಮರ್ಥ, ನೀನೇ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಈ ರಾಕ್ಷಸರ ಆವಾಸಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಯಾರನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ. ಮೊಸಳೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವ ನೂರು ಯೋಜನ ದಗಲದ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಗೋವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಕುಳಿಯನ್ನು ದಾಟುವಂತೆ ದಾಟಿ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ (೭-೮). ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠ, ನೀನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಪಿಯಲ್ಲ, ನಿನಗೆ ರಾವಣನಿಂದ ಭಯವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಗಾಬರಿಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳೆಸಿದಮೇಲೆ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡ

ಬಹುದು(೯-೧೦). ಅಜೇಯನಾದ ರಾಮನು ದೂತರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡದೆ. ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಕಳಿಸಲಾರನು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಕಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ರಾಮನೂ ಸುಮಿತ್ರಾ ತನಯನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವುದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ (೧೧-೧೨). ಶ್ರೀರಾಮನು ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಇದ್ದ ಮೇಲೆ, ಅವನಿಗೆ ಕೋಪವೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ? ಪ್ರಳಯಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದೇಕೆ ? ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲವರು. ಆದರೆ ನನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿಯುವ ಕಾಲ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ (೧೩-೧೪). ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ. ರಾಮನು ನನಗೋಸ್ಕರ ವ್ಯಥೆಗೊಂಡು ಸದಾ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನಷ್ಟೆ ? ಆ ರಾಜಪುತ್ರನು ದೈನ್ಯ ಗಾಬರಿಗಳಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನಷ್ಟೆ ? (೧೫-೧೬). ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಸಾಮ, ದಾನ, ಬೇಡ, ದಂಡ ಎಂಬ ಉಪಾಯಗಳು ಎರಡು ವಿಧ. ಸಾಮದಾನಗಳು ಸೌಖ್ಯ, ಭೇದದಂಡಗಳು ಉಗ್ರ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಇವುಗಳನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವನೇ ? ಸ್ನೇಹಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವನ ಮಿತ್ರರು ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಗಳೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೃದಯದವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆಯೇ ? (೧೭). ಮಿತ್ರರನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೇ ? ಅವರು ಇವನ ಬಳಿಗೆ ಸಹಾಯಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವರೆ ? ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ಇವನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ? (೧೮). ಶ್ರೀರಾಮನು ದೇವತಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನಷ್ಟೆ ? ದೈವ-ಪೌರುಷಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿರುವನಷ್ಟೆ ? ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಅಗಲಿದರೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವು ತಪ್ಪಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ವಾಸರೋತ್ತಮ, ನನ್ನನ್ನು ಈ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಲು ಶ್ರೀರಾಮನು ಬರುವುದು ನಿಜವೇ ? (೧೯-೨೦). ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ದುಃಖವನ್ನೇ ಕಾಣದೆ ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದವನು. ಈಗ ಈ ಮಹಾದುಃಖ ಬಂದೊದಗಿತು. ಇದರಿಂದ ದೇವದಲ್ಲಿ ಕೈ ಶರಣಾಗಿಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೇ ?

ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿ, ಸುಮಿತ್ರಾದೇವಿ, ಭರತ-ಇವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವೇನಾದರೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆಯೆ ? (೨೧-೨೪). ರಾಘವನು ನನಗೋಸ್ಕರ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವನೆ ? ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆ ? ನನ್ನನ್ನು ಅವನು ಪಾರು ಮಾಡಬಹುದೆ ? ಭರತನು ಸೋದರವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟು ಮುತ್ತಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ಮಹಾಸೈನ್ಯವನ್ನು ನನಗೋಸ್ಕರ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಕಳಿಸಿಕೊಡಬಹುದೆ (೨೩-೨೭). ವಾಸರೇಶ್ವರನಾದ ಸುಗ್ರೀವನು ದಂತನಖಗಳಿಂದಲೇ ಹೋರಾಡುವ ಕಪಿವೀರರೊಡನೆ ಸೇರಿ ನನಗೋಸ್ಕರ ಬರಬಹುದೆ ? ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾದ ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶರಜಾಲಗಳಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಬಹುದಲ್ಲವೆ ? ರಾಮನ ರೌದ್ರಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ಮಿತ್ರಸಮೇತನಾಗಿ ಸತ್ತುಬೀಳುವುದನ್ನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿನಾನು ನೋಡುವೆನೆ ? (೨೫-೨೭). ವಾಸರೋತ್ತಮ, ಆ ರಾಮನ ಮುಖವು ಚಿನ್ನದಂತೆ ಮಿನುಗುವುದು, ಪದ್ಮದಂತೆ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಬೀರುವುದು. ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಬಿಲಿಸಿನಿಂದ ತಾವರೆಯ ಹೂವು ಬಾಡಿಹೋಗುವಂತೆ, ಅದು ನಾನಿಲ್ಲದೆ ಶೋಕದಿಂದ ಬಾಡಿಹೋಗದೆ ಇದ್ದೀತೆ ? (೨೮). ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದಾಗಲೂ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದಾಗಲೂ ಅವನು ಚಿಂತೆ, ಭಯ, ಶೋಕಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಧೀರನಾಗಿದ್ದನು. ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಆಗಲಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? (೨೯). ಅಪ್ಪಾ ರಾಮ ದೂತ, ರಾಮನಿಗೆ ತಾಯಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ತಂದೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಬೇರೆ ಯಾವ ಬಂಧುವಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ನನ್ನ ಮೇಲಿರುವಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ಇರಲಾರದು ! ನನ್ನ ಪುತ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಇದುವರೆಗೂ ಜೀವಿಸಿದ್ದೇನೆ" (೩೦). ಹೀಗೆ ಸೀತಾ ದೇವಿಯು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿಯೂ ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಮಾತನಾಡಿ, ಹುಸುಮಂತನು ಹೇಳುವ ಆನಂದಕರವಾದ ರಾಮನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳೋಣವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾದಳು (೩೧).

ಅಂಜನೇಯನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಕನಸುಮನಸಿನಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಆಗಿದ್ದೀಯೆ, ನೀನಿರುವ ಸ್ಥಳವು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ಈಗಲೂ ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು

ಭರವನೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಸೀತೆ ಪತಿಯಂತೆ ಶೋಕತಪ್ತಳಾದಳು. ಆಶಾ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ಬೆಳಗಿತು. ಆಮೇಲೆ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದಳು :

“ಎಲೈ ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ಶ್ರೀರಾಮನು ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸದೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನೆಂದೂ, ನನಗಾಗಿ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿರುವನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ. ಇದು ವಿಷಮಿಶ್ರವಾದ ಅಮೃತ (೧-೨). ವಿಪುಲವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮಹಾದುಃಖದಲ್ಲಾಗಲಿ ವಿಧಾತನೇ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಿಗಿಮು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು (ಸುಖದುಃಖಗಳು ನಮ್ಮ ಅಧೀನವಲ್ಲ). ದೈವವನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನಾನು, ರಾಮ—ಈ ಮೂವರೂ ವ್ಯಸನಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದೆ ಇದ್ದೇವೆ (೩-೪). ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೋಣಿ ಮುಳುಗಿದವನು ಈಜುತ್ತ ಬಳಲಿಹೋಗುವಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಶೋಕಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಅದರ ಪಾರವನ್ನು ಕಾಣುವನೋ ! ಅವನು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ವಧಿಸಿ, ರಾವಣನನ್ನು ಸುಹಾರ ಮಾಡಿ, ಲಂಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ನೋಡುವನೋ ! (೫-೬). ವಾನರೋತ್ತಮ, ನೀನು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ತ್ವರೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ವರ್ಷ ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಈ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹತ್ತನೆಯ ತಿಂಗಳು. ಪಾಪಿ ರಾವಣನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ ಅವಧಿಗೆ ಇನ್ನು ಎರಡೇ ತಿಂಗಳು ಉಳಿದಿವೆ (೭-೮). ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಭೀಷಣನು ನನ್ನನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ರಾವಣನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒಪಿಸುವುದು ರಾವಣನಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನು ಕಾಲವಶನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವು ಅವನಿಗಾಗಿ ಕಾದಿದೆ (೯-೧೦). ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಅನಲೆ ಎಂಬ ಹಿರಿಯ ಮಗಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠ, ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಪತಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದೇ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ನನ ಅಂತರಾತ್ಮವು ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅವನು ಗುಣವಂತ (೧೧-೧೨).

ಉತ್ಸಾಹ, ಪೌರುಷ, ಬಲ, ಕರುಣೆ, ಕೃತಜ್ಞತೆ, ಪರಾಕ್ರಮ, ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರದ ಮಹಿಮೆ—ಇವೆಲ್ಲವೂ ರಾಘವನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿವೆ. ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬಯಸದೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೆದಿನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ರಾಕ್ಷರನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದ ಆ ಧೀರನಿಗೆ ಯಾವ ಶತ್ರುವು ತಾನೆ ಹೆದರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ? (೧೩-೧೪). ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಅವನು ಜಗ್ಗ ತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಅವನ ಮಹಿಮೆ ಎಂತಹದೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ! ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಹಿಮೆ ಶಚೀದೇವಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ರಾಮ ನಂಬ ಭಾಸ್ಕರನು ಅಸ್ತುಜಾಲಗಳೆಂಬ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಈ ರಾಕ್ಷಸರೆಂಬ ನೀರನ್ನು ಒಣಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು (೧೩-೧೬).

ಸೀತೆಯ ಅಂತಃಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನರಿತು, ನೀನು ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊ. ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಶ್ರೀರಾಮನ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದ. ಈ ಅದ್ಭುತವಾದ ಹನುಮನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತೆಯು ಆನಂದವಿಸ್ಮಯಗಳಿಂದ ರೋಮಾಂಚನೆಗೊಂಡಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರಿಸಿದಳು :

“ಹನುಮಂತ, ಅಷ್ಟು ದೂರದವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ ? ಇದಕ್ಕೇ ನನ್ನನ್ನು ಕಪಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ! ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಶರೀರ ನನ್ನದು. ನನ್ನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಗಂಡನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಸಬಲ್ಲೆಯಾ ?” ಎಂದಳು.

ಹನುಮಂತನು ತನ್ನ ಅದ್ಭುತಾಕಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದನು. ಆತನ ಮಹತ್ವ ಸೀತೆಗರಿವಾಯಿತು. ಮಾತನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು:

“ಮಹಾಕಪಿಯೆ, ನನ್ನ ಧೈರ್ಯವೂ ಪರಾಕ್ರಮವೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ದಿಟವಾಗಿಯೂ ವೇಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ವಾಯುವಿಗೆ ಸಮಾನ ; ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಅದ್ಭುತನಾದ ತೇಜಸ್ವಿ ! (೩೮-೪೦). ಸಾಮಾನ್ಯನಾದವನು ಊಹಾತೀತವಾದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಾನೆ ? ನನ್ನನ್ನು ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ನಿನಗೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮ ನಾದ ರಾಮನ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ(೪೧-೪೨). ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬರುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ನೀನು ಹೋಗುವಾಗ, ನನಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಬಹುದು. ಮಹಾಸಾಗರದ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ

ನಾನು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಡಬಹುದು (೪೩-೪೪). ಆಗ ತಿಮಿಂಗಿಲ, ಮೊಸಳೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಹಾರವಾದೇನು. ಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದೇಹ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಬರಲಾರೆ (೪೫-೪೬). ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಒಯ್ಯುವುದನ್ನು ಕಂಡು ದುರಾತ್ಮನಾದ ರಾವಣನು ಕಳಿಸಿದ ಘೋರ ರಾಕ್ಷಸರು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬಹುದು. ಶೂಲ ಮುದ್ದರ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಕ್ಷಸರು ಸುತ್ತಲು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನೀನು ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ (೪೭-೪೮). ಅವರಾದರೂ ಆಯುಧಧಾರಿಗಳಾದ ಬಹು ಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರು. ನೀನು ಆಕಾಶಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರಾಯುಧನಾಗಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತೀಯೆ, ಆಗ ನೀನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ? ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ ? (೪೯). ಕಪಿವೀರನೆ, ಆ ಕ್ರೂರಿಗಳೊಡನೆ ನೀನು ಹೋರಾಡುವಾಗ ನಾನು ಭಯದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಡಬಹುದು. ಆ ರಾಕ್ಷಸರು ಭಯಂಕರರೂ ಬಲಶಾಲಿಗಳೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದುವೇಳೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಬಿಟ್ಟಾರು. ನೀನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನನಾದಾಗ ನಾನು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದರೆ, ಆ ಪಾಪಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡಬಹುದು (೫೦-೫೧). ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಾಗಲಿ ಗೆಲುವಾಗಲಿ ನಿಶ್ಚಿತವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡುಹೋದರೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ, ಆ ರಾಕ್ಷಸರ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗಬಹುದು. ಹೇಗಾದರೂ ಸಾಹಸ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಆಗುತ್ತದೆ (೫೩-೫೪). ಸಮಸ್ತರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಲು ನೀನು ಸಮರ್ಥನೇ ಹೌದು. ಆದರೂ ನೀನು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕೊರತೆಯಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ವಾನರರಿಗಾಗಲಿ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗಾಗಲಿ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಈ ರಾಕ್ಷಸರು ನನ್ನನ್ನು ಗೊಡವಾಗಿ ಅಡಗಿಸಿ ಇಟ್ಟರೆ, ಆಗಲೂ ನೀನು ಇದುವರೆಗೂ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನೊಡನೆ ರಾಮನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗುಣವಿದೆ (೫೫-೫೬). ಹೇ ವೀರಗ್ರಾಣಿ ! ಶ್ರೀರಾಮ, ಅವನ ತಮ್ಮಂದಿರು.

ನನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ಸುಗ್ರೀವನ ಪರಿವಾರ—ಇವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರಾಣವೂ ಈಗ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಶೋಕದಿಂದ ಕೃಶರಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯಾದರೆ, ವಾನರಭಲ್ಲೂಕಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹನುಮಂತ, ಪತಿಭಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನೇ ಗೌರವಿಸಿರುವ ನಾನು ರಾಮನ ಹೊರತು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ದೇಹವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ (೫೮-೬೦).

ರಾವಣನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಂದಾಗ ಅವನ ದೇಹಸ್ಪರ್ಶವಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಅನಾಥಳೂ ಕೈಲಾಗ ದವಳೂ ಪರಾಧೀನಳೂ ಆಗಿದ್ದೆ. ರಾಮನೇ ಬಂದು ದಶಕಂಠನನ್ನು ಬಂಧು ಸಮೇತವಾಗಿ ವಧಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ, ರಾಮನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಾದೀತು (೬೦-೬೨). ರಣಧೀರನಾದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ; ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿಯೂ ಇದ್ದೇನೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವ, ಗಂಧರ್ವ, ಭುಜಂಗ, ರಾಕ್ಷಸರು ಯಾರೂ ರಾಮನಿಗೆ ಸಮರಲ್ಲ (೬೩). ದೇವೇಂದ್ರನಂತೆ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ ಯಾದ ರಾಮನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು, ವಾಯುವಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಸಹಿತನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತರೆ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸುವವನಾರು ? (೬೪). ಶತ್ರುಮರ್ದನನಾದ ರಘುನಾಥನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಮೇತನಾಗಿ, ಮದಿಸಿದ ದಿಗ್ಗಜದಂತೆ ನಿಂತು, ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಸೂರ್ಯ ನಂತೆ, ಕಿರಣಗಳಂತಿರುವ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರೆ—ಯಾವನು ತಡೆದು ಕೊಂಡಾನು ? (೬೫). ಕಪಿಪ್ರೇಷ್ಠ, ನನ್ನ ಪತಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಣಸುಗ್ರೀವ ಸಮೇತನಾಗಿ ಬೇಗನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡು. ಹನುಮಂತ, ಬಹುದಿನ ಗಳಿಂದಲೂ ದುಃಖದಿಂದ ಕುಂದಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು (೬೬).

ರಾವಣನ ಸಮೇತ ಲಂಕೆಯನ್ನೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಗುರುತನ್ನು ವಯಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದ ಹನುಮ. ಆಗ ಸೀತಾದೇವಿ ಗದ್ದದಸ್ವರದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು :

“ಹನುಮಂತ, ಇದೇ ದೊಡ್ಡ ಗುರುತು. ಇದನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನಿಗೆ

ಹೇಳು : 'ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಈಶಾನ್ಯದ ಕಡೆಗಿರುವ ಒಂದು ಉಪ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ, ಮಂದಾಕಿನಿ ನದಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಮವಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದವು. ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ, ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ನಾನಾವಿಧಪುಷ್ಪಗಳ ಗಂಧವನ್ನು ಬೀರುವ ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿ ಬೆವೆತು, ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು (೧೧-೧೪). ಆಗ ಒಂದು ಕಾಗೆಯು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕುಕ್ಕಿತೊಡಗಿತು. ನಾನು ಒಂದು ಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಓಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದೆನು. ಅದು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಕುಕ್ಕುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕಾಗೆಯು ಮಾಂಸಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಲೇ ಇಲ್ಲ (೧೫-೧೬). ನಾನು ಆ ಪಕ್ಷಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಂಚಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ನನ್ನ ಸೀರೆ ಸಡಿಲಿ ಹೋಯಿತು. ನನ್ನನ್ನುನೋಡಿ ನೀನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದೆ. ನನಗೆ ಇತ್ತ ಕೋಪ, ಇತ್ತ ನಾಚಿಕೆ. ಕಡೆಗೂ ಕಾಗೆಯನ್ನು ಓಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದೆ ಗಾಯಗೊಂಡು ಸಾಕು ಸಾಕಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತೆನು. ನಾನು ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೋಪಗೊಂಡಿರಲು, ನೀನು ನಗುತ್ತಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದೆ' ಎಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳು (೧೭-೨೦). ವಾನರೋತ್ತಮ, ಅನಂತರ ನಾನು ಆಯಾಸಗೊಂಡು ರಾಘವನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಲಗಿದ್ದೆನು. ನಾನು ಎದ್ದಮೇಲೆ ರಾಘವನು ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದನು. ಪುನಃ ಆ ಕಾಗೆಯು ಬಂದು ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಕುಕ್ಕಿತೊಡಗಿತು (೨೧-೨೩). ರಕ್ತದ ಹನಿಗಳು ರಾಮನ ಮೇಲೆ ಸುರಿದವು. ಹೀಗೆ ಬಾಧೆಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಬೇರೆ ಉಪಾಯ ಕಾಣದೆ ಸುಖನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದೆನು. ಆ ವೀರನು ಎದ್ದು ನನ್ನ ಎದೆಯ ಗಾಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ಪದಂತೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾದನು. 'ಸುಂದರಿ, ಯಾವನು ನಿನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದವನು ? ಐದು ಹೆಡೆಯ ಕ್ರುದ್ಧಸರ್ಪದೊಡನೆ ಸರಸವಾಡುವವನು ಯಾವನು ?' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ಆ ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕಂಡನು (೨೪-೨೬). ಅದು ನನಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಿತು. ಅದರ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಉಗುರುಗಳು

ರಕ್ತದಿಂದ ತೊಯ್ದಿದ್ದವು. ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಗನಾದ ಜಯಂತನೇ ವಾಯಸ
 ಪೇಷದಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನಂತೆ. ವೇಗದಲ್ಲಿ ಆ ವಾಯಸವು
 ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ರಾಘವನು ಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣನ್ನು
 ತಿರುಗಿಸುತ್ತ, ಆ ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಘೋರವಾದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು
 ತಳೆದನು. ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಚಾಪೆಯಿಂದ ಒಂದು ದರ್ಭೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದು
 ಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿದನು (೨೮-೩೦). ಆಗ
 ದರ್ಭೆಯು ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಜ್ವಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಲು, ಅದನ್ನು ವಾಯಸದ
 ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ವಾಯಸವು ದಿಕ್ಕುಗಟ್ಟು ಓಡಿತು. ದರ್ಭೆಯು
 ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿತು (೩೧-೩೨). ವಾಯಸವು ತನ್ನನ್ನು
 ಯಾರಾದರೂ ಉಳಿಸಿಯಾರೆಂದು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿತು. ಅದರ
 ತುದೆಯಾದ ಇಂದ್ರನೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಕೈಬಿಟ್ಟರು.
 ಕಾಗೆಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸುತ್ತಿ ಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೇ ಶರಣು
 ಬಂದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದಿತು. ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲವಾದ ರಾಮನು
 ಕೃಪೆದೋರಿ ವಧಾರ್ಹವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು. ಬಳಲಿ
 ಬೆಡಾಗಿ ಬಂದ ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು (೩೩-೩೫): 'ಎಲೈ,
 ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಎಂದಿಗೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಲಾರದು. ಇದು ಯಾವುದನ್ನು
 ನಾಶಮಾಡಲಿ? ಹೇಳು.' ಆಗ ಕಾಗೆಯು 'ನಿನ್ನ ಅಸ್ತ್ರವು ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣನ್ನು
 ನಾಶಮಾಡಲಿ' ಎನ್ನಲಾಗಿ, ಅಸ್ತ್ರವು ಅದರ ಬಲಗಣ್ಣನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿತು.
 ಹೀಗೆ ವಾಯಸವು ಬಲಗಣ್ಣನ್ನು ಬಲಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಸಹಿತ ಉಳಿದು
 ಕೊಂಡಿತು (೩೬-೩೭). ಆಮೇಲೆ ಆ ಜಯಂತನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೂ
 ದಶರಥಮಹಾರಾಜನಿಗೂ ವಂದಿಸಿ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ
 ಹೊರಟುಹೋದನು. (ಹನುಮಂತ, ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ
 ನಾನು ಹೇಳಿದನೆಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳು.) 'ನಾಥ, ನನಗೋಸ್ಕರ ಒಂದು
 ಕಾಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ
 ನನ್ನನ್ನು ಕಡ್ಡು ತಂದವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವುದಾದರು ಏಕೆ? (೩೮-೩೯). ಅತ್ಯಂತ
 ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಯಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸು. ನೀನೇ
 ನನಗಿಡುಕು. ಈಗ ದಿಕ್ಕಲ್ಲದವಳಂತೆ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ದಯೆಯಿಂಬುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ

ಧರ್ಮವೆಂದು ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ, ಬಲೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು (೪೦-೪೧). ನೀನು ಆಪಾರ ಮಹಿಮನೂ, ಅಜೇಯನೂ, ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಗಂಭೀರಸ್ವಭಾವದವನೂ ಪೃಥಿವೀಮಂಡಲವನ್ನೇ ಪೋಷಿಸಬಲ್ಲವನೂ, ದೇವೇಂದ್ರಸದೃಶನೂ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು. ಶ್ರೀರಾಮ, ಹೀಗೆ ಅಸ್ತವಿದರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೂ, ಸತ್ಯವಂತನೂ. ಬಲಾಢ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಈ ರಾಕ್ಷಸರ ಮೇಲೆ ನೀನು ಅಸ್ತವನ್ನೇಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ ?" ಎಂದು ರಘುನಾಥನಿಗೆ ತಿಳಿಸು (೪೨-೪೪). ಎಲೈ ಕಪಿವೀರನೆ, ನಾಗ, ಗಂಧರ್ವ, ಅಸುರ, ಮರುತ್ತುಗಳು ಯಾರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ವೇಗವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆ ವೀರನಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತವಕವಿದ್ದರೆ, ಈ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಉಗ್ರವಾದ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಏಕೆ ನಾಶ ಮಾಡಬಾರದು ? (೪೪-೪೫). ಬಲಾಢ್ಯನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾದರೂ ಅಣ್ಣನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ಉಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಬಹುದು ? ಅಗ್ನಿವಾಯುಗಳಂತೆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಆ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಜೇಯರಾಗಿರುವಾಗ, ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ? (೪೬-೪೭). ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಪಾಪ ಕರ್ಮ ದೊಡ್ಡದು. ಅದು ಅವರನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ" ಎಂದಳು (೪೮).

ಆಮೇಲೆ ವಾಯುಸುತನು ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೂ ಸುಗ್ರೀವ ವಾನರರಿಗೂ ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿಂದ. ಆಗ ಸೀತಾದೇವಿಯು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು :

"ಕೌಸಲ್ಯಾಮಾತೆಯು ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ಹಡೆದಿರುವಳೋ ಆತನಿಗೆ ಕುಶಲವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿಸು (೫೫-೫೬). ಸುಮಿತ್ರಾ ದೇವಿಯು ಸುಕುಮಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಅವನು ಹೂಮಾಲೆಗಳು, ರತ್ನಗಳು, ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ದೊರಕದಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು, ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ರಾಮನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು (೫೭-೫೮). ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ

ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಅವನಿಗೆ ಸಿಂಹದಂತಹ ಹೆಲು ;
 ಆಜಾನುಬಾಹು : ಧೀರ : ನೋಡಿದರೆ ಆನಂದವಾಗುವುದು. ರಾಮನನ್ನು
 ತಂದೆಯೆಂದೂ, ನನ್ನನ್ನು ತಾಯಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ (೫೯-೬೦).
 ರಾವಣನು ನನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದು ಆ ವಿವರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೇ ಹೋಯಿತು.
 ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸೇವಕ ; ಸಮರ್ಥ ; ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡತಕ್ಕ
 ವನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ ರಾಜಪುತ್ರ. ಆತನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಗ.
 ರಾಮನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕಪ್ರೀತಿ
 (೬೧-೬೨). ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದರೂ ನಡೆಸಬಲ್ಲ ದಕ್ಷ. ರಾಮನು
 ಅವನನ್ನು ಕಂಡು, ಮೃತನಾದ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು
 ದುಃಖಿಸದೆ ಇದ್ದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಮೃದುಸ್ವಭಾವವನು ; ಶುದ್ಧಾತ್ಮ ;
 ಕಾರ್ಯದಕ್ಷ. ಆತನ ಕುಶಲವನ್ನು ನಾನು ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳು
 (೬೩-೬೪). ವಾನರೋತ್ತಮ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಷ್ಟವು ಮುಗಿಯು
 ವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಭಾರ ನಿನಗೆ ಸೇರಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ
 ಶ್ರೀರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿವೆ. ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮತ್ತೆ
 ಮತ್ತೆ ಈ ವಾತನನ್ನು ಹೇಳು (೬೫-೬೬) : “ರಾಮ, ಇನ್ನು ಒಂದು
 ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಬದುಕಿರುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳಾವಮೇಲೆ ಸತ್ಯದ
 ಆಣೆಯಾಗಿಯೂ ನಾನು ಬದುಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಇಂದ್ರನ
 ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ತಂದಂತೆ, ಪಾಪಿಯಾದ
 ರಾವಣನ ಸೆರೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೀನೇ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು” (೬೭-೬೮).
 ಅನಂತರ ತನ್ನ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ದಿವ್ಯವಾದ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು
 “ಇದನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಕೊಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹನುಮಂತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ
 ಇಟ್ಟಳು. ಅಂಜನೇಯನು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಆ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು
 ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಬೆರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು.

ಅನಂತರ ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ
 ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಸೀತಾದೇವಿಯು ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು
 ಕೊಟ್ಟು ಹೀಗಿಂದಳು :

“ವಾನರೋತ್ತಮ, ಈ ಅಭಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಚೆನ್ನಾಗಿ

ಬಲ್ಲನು. ಈ ಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ, ನಾನು, ದಶರಥಮಹಾರಾಜ—ಈ ಮೂವರ ನೆನಪಾಗುವುದು (೧-೨). ಅವನು (ಮುಂದಿನ ರಾಜಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ) ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬಹುದು. ಅಂತರ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯವು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನನ್ನ ದುಃಖವು ನೀಗುವಂತೆ ಮಾಡು" ಎಂದಳು (೩-೪). ಆಗ ಅಂಜನೇಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಹೊತ್ತು ನಿಂತು ವಾಸರಸೇನಾಸಮೇತ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಸೆರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತಾದೇವಿ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಳು: "ಎಲೈ ವೀರನೇ, ನಿನಗೆ ಸಮೃತ್ತವಾದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಪಗಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಾಳೆ ಹೋಗಬಹುದು" (೧೨-೨೦). ನೀನು ಇದ್ದರೆ ಮಂದಭಾಗ್ಯಳಾದ ನನ್ನ ದುಃಖವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದರೂ ತಪ್ಪುವುದು. ವಾಸರಶ್ರೇಷ್ಠ, ನೀನು ಹೊರಟುಹೋದರೆ ಪುನಃ ಬರುವವರೆಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ (೨೧-೨೨). ನೀನು ಹೋದಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣದಿರುವ ದುಃಖವು ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಎಚ್ಚಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ಬರುವ ವಾಸರಭಲ್ಲೂಕಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಸಂಶಯ ಇನ್ನೂ ಇದೆ (೨೩-೨೪). ದುಸ್ತರರಾದ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಅವರಾಗಲಿ, ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ದಾಟುವರು ? ಈ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು ಗರಡ, ನೀನು, ವಾಯು—ಈ ಮೂವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ (೨೫-೨೬). ಇಂತಹ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಮಾಧಾನವೇನು ? ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ. ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ನೀನು ಒಬ್ಬನೇ ಬೇಕಾದರೂ (ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ) ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲೆ. ಬಲಶಾಲಿಯೆಂದು ನಿನಗೆ ಕೀರ್ತಿಬರುವುದು (೨೭-೨೮). ಆದರೆ ರಾಮನು ತನ್ನ ಸಮಗ್ರಬಲದಿಂದ ರಾವಣನನ್ನು ಗೆದ್ದು ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಾದರೆ, ನನಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ವೀರನು ತನ್ನ ಶರಗಳಿಂದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಶತ್ರುವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯರೆ, ಆಗ ಅದು ರಾಮನ

ಹೆಸರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಾಗುವುದು (೨೯-೩೦). ರಣಧೀರನಾದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ತನಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ ನೀನು ವಿರ್ಪಡಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು (೩೧).

ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವೂ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವೂ ಆದ ಸೀತೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹನುಮಂತನು ವಾನರಭಲ್ಲೂಕರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅವನ ಮಾತಿ ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಮನೊಡನೆ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದನು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ನನ್ನ ಹೆಗಲೇರಿ ಲಂಕೆಗೆ ಬರುವರೆಂದ. ತಾನು ಶ್ರೀರಾಮ ನನ್ನು ಸಂಧಿಸುವುದೇ ತಡ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಸಮಾಗಮವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ ಎಂದ. ಮತ್ತೆ ಸೀತೆ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ತಾನು ಬದುಕಿದ್ದು ಅವನ ಆಲಿಂಗನಕ್ಕೆ ಕಾತರಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ವಚನಗಳನ್ನಿತ್ತು ಹೀಗೆಂದಳು.

ಆಗ ದೇವಕನ್ಯೆಯಂತಿರುವ ಸೀತಾದೇವಿಯು ತನಗೆ ಹಿತಕರವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದಳು : "ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆ, ಸಸಿಗಳು ಅರ್ಥಬೇಕೆಂದು ನಿಂತಿರುವಾಗ ಒಣಗುತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿಗೆ ಮಳೆಯು ಬಂದರೆ ಉಲ್ಲಾಸವಾಗುವಂತೆ, ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಉಲ್ಲಾಸವಾಯಿತು (೧-೨). ವಿರಹ ಶೋಕದಿಂದ ಬಸವಳಿದ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಶ ಮಾಡಲು ಹಾತೂರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಆಸೆಯನ್ನು ದಯೆತೋರಿ ನೆರವೇ ರಿಸಿಕೊಡು. ನಾನು ಅಭಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಕೊಡು. ಅವನು ಕೋಪದಿಂದ ದರ್ಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಕಾಗೆಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳು (೩-೪). ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಗುರುತನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದನೆಂದು ತಿಳಿಸು. 'ಹೇ ಪ್ರಿಯ, ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ತಿಲಕವು ಆಳಿಸಿಹೋಗಿರಲು, ನೀನೇ ನನ್ನ ಕಪೋಲದ ಮೇಲೆ ಮಣಿ ಬಿಲೆಯಿಂದ ತಿಲಕವನ್ನಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲವೆ? ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡು. ಅಂತಹ ನೀನು ಮಹಾವೀರನಾಗಿದ್ದರೂ ಸೀತೆಯು ಅಪಹೃತಳಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ? (೫-೬). ಈ ಚೂಡಾಮಣಿ ಯನ್ನು ಬಹುಶ್ರಮದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ನನಗೆ ತಡೆಯಲಾರದಷ್ಟು ದುಃಖವಾದಾಗ, ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ನೋಡಿದಂತೆ ಸಂತೋಷಪಡು

ತ್ತಿದ್ದೆನು. ಈ ದಿವ್ಯಮಣಿಯನ್ನು ಈಗ ನಿನಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಇನ್ನು ಈ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬದುಕುವುದು ಕಷ್ಟ (೭-೮). ಈ ಘೋರರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಕೊಡುವ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಆಡುವ ಕರ್ಣಕಲೋರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಹೇಗಾದರೂ ಜೀವಿಸುವೆನು. ಅನಂತರ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ (೯-೧೦). ಈ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನು ಭಯಂಕರನು. ಅವನಿಗೆ ನನ್ನಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸೌಮ್ಯದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ತಡಮಾಡುವುದಾದರೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ನಾನು ಬದುಕಿರಲಾರೆ' (೧೧).

ಸತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಆಣೆ ಇಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಗುರುತಿದ್ದರೆ ಕೊಡೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿದ. ಆಗ ಸೀತೆ ಹೇಳಿದಳು :

“ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಭಿಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಶಿರೋಭೂಷಣವಾದ ಈ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ರಾಮನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟುವುದು.”

ಹನುಮನು ರಾಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲು ದೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದನು, ಮತ್ತೆ ಸೀತೆಗೆ ದುಃಖವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಪುನಃ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಳು.

“ಅಪ್ಪಾ ಹನುಮಂತ, ಸಿಂಹಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೂ, ಸುಗ್ರೀವನಿಗೂ, ಅವನ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಶಲವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳು. ನನ್ನನ್ನು ಈ ದುಃಖಸಮುದ್ರದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಪಾರುಮಾಡುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಭಾರ ನಿನಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ತಡೆಯಲಾಗದ ನನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನೂ ಈ ರಾಕ್ಷಸರು ಹೆದರಿಸುವದನ್ನೂ ರಾಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಯಾಣ ಸುಖವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ” ಎಂದಳು (೨೪).

ಸೀತೆಯ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಮದೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಅಶೋಕವನವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ರಾವಣ ಕಳಿಸಿದ ರಾಕ್ಷಸವೀರರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಹಾರಮಾಡಿ, ಇಂದ್ರಜಿತ್ತುವಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗಿ ರಾವಣನದರಿಗೆ ನಿಂತ.

ತಾನು ರಾಮದೂತನೆಂದು ತನ್ನ ಪ್ರವಾಸದ ಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ, ಸೀತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸೆಂದು ಹೇಳಿದ. “ರಾವಣ, ವಾಲಿಯು ಎಂತಹ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅಂತಹ ವಾಲಿಯನ್ನು ರಾಮನು ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸೀತೆಯು ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಈಗಲೇ ಅರ್ಧ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ. ರಾಮನ ಕೋಪದ ಅಗ್ನಿಯೂ ಸೇರಿದರೆ ರಾಕ್ಷಸಕುಲವೇ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು” ನುಡಿದನು. ರಾವಣನು ಕಪಿಯ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಹಾಗೇ ಮಾಡಿದರು ರಾಕ್ಷಸರು. ಈ ವಿಷಯ ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗ ಅವಳು ಶೋಕತಪ್ತಳಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ದೇವನನ್ನು ಹನುಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು.

“ಹೇ ಅಗ್ನಿದೇವ, ನಾನು ಪತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವಳಾಗಿದ್ದರೆ, ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದರೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವಿರುವುದಾದರೆ—ನೀನು ಹನುಮಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶೀತಲನಾಗು (೨೭-೨೮). ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಇದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಹನುಮಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶೀತಲನಾಗಬೇಕು. ನನ್ನ ನಡತೆಯು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ನಾನು ಶ್ರೀರಾಮನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವೆನೆಂದೂ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಆದರೆ, ಹನುಮಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶೀತಲನಾಗು (೨೯-೩೦). ಸತ್ಯಸಂಧನಾದ ಸುಗ್ರೀವನು ಈ ದುಃಖಸಮುದ್ರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ದಾಟಿಸುವುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಹನುಮಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶೀತಲನಾಗು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು (೩೧).

ಲಂಕಾದಹನವು ಹನುಮಂತನ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರೈಸಿತು. ಸೀತೆಯು ಗತಿ ಏನಾಯಿತೆಂದು ಕಳವಳಪಟ್ಟು, ಅಶೋಕವನಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಸ್ಪರ್ಶವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸೀತಾದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ. ಸೀತಾದೇವಿಯು ತನಗಿದ್ದ ಪತಿಪ್ರೇಮವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಳು.

“ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ನೀನೊಬ್ಬನೇ ನನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಬಲಶಾಲಿಯೆಂದು ನಿನಗೆ ಕೀರ್ತಿ

ಬರುವುದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಶರಗಳಿಂದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದರೆ, ಆಗ ಅದು ಅವನ ಹೆಸರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಾಗುತ್ತದೆ. ರಣಧೀರನಾದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ತನಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು" ಎಂದಳು (೫).

ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ಭರವಸೆಯನ್ನಿತ್ತು ಸಾಷ್ಟಾಂಗನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ.

ಯುದ್ಧ ಕಾಂಡ

ರಾಮದಂಡು ಲಂಕೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿತು. ರಾವಣನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಲವನ್ನರಿಯಲು ಶಾರ್ಙ್ಗಲನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಸೇನಾವ್ಯೂಹವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ. ವಾನರಸೇನೆಯು ರಾಕ್ಷಸಸೇನೆಗಿಂತ ಬಲಯುತವಾಗಿರುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದ. ಆಗ "ರಾವಣನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವುಂಟಾಯಿತು." ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆಸಿ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳಿಸಿ, ವಿದ್ಯುಜ್ವಿಹ್ವನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಆಶೋಕವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಾಯಾಶಲೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಸೀತೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕೊಂಡು ಅವನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ ಮಹಾಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ತಂದಿದ್ದೇನೆ, ಇನ್ನು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸುವುದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ ಉಳಿದಿದೆ ಎಂದನು. ಜಾನಕಿಯು ಪತಿಯ ನಿಜವಾದ ಶಿರಸ್ಸೆಂದೇ ಭ್ರಮಿಸಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು.

"ಓ ಕೈಕೇಯಿ, ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವು ನೆರವೇರಿತೆ ? ಈ ರಘುಕುಲನಂದನನು ಹತನಾದನು ! ಜಗಳಗಂಟಿಯಾದ ನೀನು ನಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನೇ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲ ! (೩-೪). ಆರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ನನ್ನ ಶ್ರೀರಾಮನು ನಿನಗೆ ಯಾವ ಕೆಡುಕನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು ? ಕೈಕೇಯಿ, ಇವನಿಗೆ ನಾರುಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ ?" ಎಂದು ಕೈಕೇಯಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದಳು (೫). ದೀನಕಾದ ಆ ಬಾಲೆಯು ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತ, ಬುಡಕಡಿದ ಬಾಳೆಯ ಗಿಡದಂತೆ ನೆಲದ ಮೇಲುರುಳಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ವೈದೇಹಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಬುದಿತು. ಆ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿಯು

ಮಾಯಿಕವಾದ ರಾಮಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿ ಅಘ್ರಾಣಿಸುತ್ತ
ಗೋಳಾಡತೊಡಗಿದಳು (೭-೭). "ಅಯ್ಯೋ, ನಾನು ಕೆಟ್ಟೆನು! ಓ
ಮಹಾಬಾಹು, ವೀರವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಧೀರನೆ, ನಿನ್ನ ಮರಣದಿಂದ ನೆನಗೆ
ಹೀನಾವಸ್ಥೆಯೊದಗಿತು. ವಿಧವೆಯಾದೆನು. ಪತಿಗೆ ಮೊದಲು ಮರಣವಾಗುವು
ದೆಂದರೆ, ಪತ್ನಿಗೆ ಅದೊಂದು ಕಳಂಕವೇ ಸರಿ. ಸಾಧ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡ
ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಸಜ್ಜಾರಿತ್ರನಾದ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮೃತನಾದೆಯಲ್ಲ! (ಅಥವಾ
ನನ್ನ ಯಾವುದೋ ದೋಷವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು.) (೮-೯).
ಓ ನನ್ನ ಕಾಂತ, ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನು ಜಾರುತ್ತ ಶೋಕಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದು ಮುಳುಗಿಹೋದೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಮೇಲೆತ್ತಲು ಬಂದು
ನೀನೂ ಹತನಾಗಿಹೋದೆಯಾ? ರಾಘವ, ನನ್ನ ಅತ್ತೆಯಾದ ಕೌಸಲ್ಯಾ
ವೇವಿಯು ಮುಂದೂ ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಕರುವಿಲ್ಲದ ಹಸುವಿನಂತೆ
ಆದಳು. ಪ್ರೇಮಮಯಿಯಾದ ಆ ತಾಯಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಶೋಕಿಸುವಳೋ
(೧೦-೧೧). ನೀನು ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗಿ ಬಾಳುವೆಯೆಂದು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯರು
ಹೇಳಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮ, ಅವರ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಯಿತು. ನೀನು ಅಲ್ಪಾಯು
ಆದ. ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ನಿನ್ನ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಗೂ ಹ್ರಾಸವುಂಟಾಯಿತೆ?
ಸಕಲಭೂತಗಳ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೂ ನಿಮಿತ್ತವಾದ ಕಾಲವೆಂಬುದು ಅಂತಹ
ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿತು (೧೨-೧೩). ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಊಹಾತೀತವಾದ
ಈ ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಗೆ ನೀನು ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದೆ? ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತ
ನಾದ ನೀನು ಸಕಲೋಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು. ಪ್ರಮಾದಗಳಾಗದಂತೆ
ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾದವನು. (ನಿದ್ರಿ
ಸುತ್ತ ಶತ್ರುವಶನಾಗುವಂತಹ ಪ್ರಮಾದವು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸಿತು?) (೧೪).

ಹಾ ಕಮಲಲೋಚನ, ನೀನು ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿಳಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದ ಕಾಳರಾತ್ರಿಯು ಎಷ್ಟು ಘೋರಳು! ಎಷ್ಟು ಕ್ರೂರಳು! ನಿನ್ನನ್ನು
ನನ್ನಿಂದ ಅಗಲಿಸಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕರೆದೊಯ್ದಳು! ಓ ಮಹಾಬಾಹು,
ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ನನ್ನನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಪೃಥಿವಿಯನ್ನಾಲಿಂಗಿಸಿ
ಮಲಗಿದೆಯಾ? ಇವಳು ನನಗಿಂತ ಪ್ರಿಯತಮಳಾದಳೆ? (೧೫-೧೬).
ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ಸತತವೂ ಗಂಧಮಾಲಗಳಿಂದ ನಾನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ

ಕೋದಂಡವೇ ಇದು. ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಸುವರ್ಣಭೂಷಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಧನುಸ್ಸು ಹೀಗಾಯಿತೆ? ಓ ರಾಘವ, ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆಯಾ? ನನ್ನ ಮಾವನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಕೊಂಡೆಯಾ? ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೊಡನೆ ಕೂಡಿಹೋದೆಯಾ? (೧೭-೧೮). ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ, ಪಾವನವಾದ ನಿನ್ನ ರಾಜರ್ಷಿವಂಶವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬಹುದೆ? ಮಹತ್ತರವಾದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವವರ ವಂಶವಲ್ಲವೆ ನಿನ್ನದು? ನಿನ್ನ ವಂಶವು ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದಲ್ಲವೆ? (೧೯). ರಾಜಕುಮಾರ, ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ? ನನ್ನೊಡನೇಕೆ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ? ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದುಬಂದ ಬಾಲೆಯಲ್ಲವೆ ನಾನು? ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾದ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲವೆ? (೨೦). ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯುವಾಗ, 'ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದನ್ನೂ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ನೀನು ಠೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊ. ಕಾಕುತ್ಸ್ಥ, ದುಃಖಿತಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡುಹೋಗು (೨೧). ಅನಾಥರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗತಿಯಾಗಿರುವ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿಹೋಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ದುಃಖಿತಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದೆ? (೨೨). ಸಕಲ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೂ ಭಾಜನವಾದ ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು—ನನ್ನಿಂದಲೇ ಆಲಿಂಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇಹವನ್ನು—ಅಯ್ಯೋ, ಈಗ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಳೆದಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು! (೨೩). ಮುಂದೆ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಅಗ್ನಿಷ್ವೋಮಾದಿ ಯಾಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದಮೇಲೆ, ವೈತಾನಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ನಿನಗೆ, ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಏಕೆ ದೊರೆಯದೆ ಹೋಯಿತು? ಕಾಡಿಗೆ ನಾವು ಮೂವರು ಹೊರಟುಬಂದೆವು. ಈಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಬ್ಬನೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೌಸಲ್ಯೆಯು ಶೋಕಸಂತಪ್ತಳಾಗಿ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಗತಿ ಏನಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳುವಳು (೨೪-೨೫). ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು, ಶ್ರೀರಾಮ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಬಲವನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದರೆಂದು ಸಕಲವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗುವುದು, ನಿದ್ರಿಸುವಾಗ ನೀನು ಠತನಾದೆಯೆಂಥೂ, ರಾಕ್ಷಸ

ವಾಸದಲ್ಲಿ ನಾನಿರುವೆನೆಂದೂ ಅತ್ತೆಯು ಕೇಳಿದರೆ, ರಾಘವ, ಎದೆಯೊಡೆದು
 ಅವಳು ಸತ್ತುಹೋಗುವಳು ! (೨೬-೨೭). (ಆಯೋ ಕಷ್ಟವೆ !) ದೋಷ
 ಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಣಾತ್ಮನಾದ ಈ ರಾಜಕುಮಾರನು ನೀಚಳಾದ ನನಗೋ
 ಸ್ವರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದ ಧೀರನು
 ಹಸುವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಷ್ಟಿರುವ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹರಣವನೊಪ್ಪಿಸಿದಂತಾಯಿತು !
 (೨೮). ನಾನು ಕುಲಘಾತಕಿಯೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ರಾಘವನು ನನ್ನನ್ನು
 ಮದುವೆಯಾದನು ! ಆರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಅವನ ಮಡದಿಯೇ
 ಮೃತ್ಯುವಾದಳು ! ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕನ್ಯಾದಾನವೇ ಮೊದಲಾದ
 ಯಾವದೋ ಉತ್ತಮ ದಾನವನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ
 ಸಲಿಗೂ ಅಭಯದಾನಮಾಡಬಲ್ಲ ಮಹಾಪುರುಷನ ಕೈಹಿಡಿದರೂ ನಾನು
 ಹೀಗೆ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ (೨೯-೩೦). ರಾವಣ, ಈಗಲಾದರೂ
 ನನ್ನನ್ನು ಕಡಿದು ಶ್ರೀರಾಮನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿಸಿಬಿಡು ! ಪತಿಪತ್ನಿ
 ಯರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು ! ನನ್ನ
 ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಶಿರಸ್ಸಿನೊಡನೆಯೂ ದೇಹವನ್ನು ದೇಹದೊಡ
 ನೆಯೂ ಸೇರಿಸಿಬಿಡು ! ರಾವಣ, ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿ
 ಸುವೆನು" ಎಂಬುದಾಗಿ ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ ಕುಗಿಟ್ಟು ಸೀತೆಯು ಗೋಳಾಡಿ
 ದಳು. ಪತಿಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ
 ಹಲುವಿದಳು (೩೧-೩೩).

ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಪ್ರಹಸ್ತನಿಂದ ಕರೆಬುದಿತು ರಾವಣನಿಗೆ. ಅವಸರ
 ಅವಸರವಾಗಿ ಅರಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಮಾಡಿ ರಣ
 ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿದ. ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಾಯಿಕ
 ಶಿರಸ್ಸು, ಧನುಸ್ಸು ಮಾಯವಾದುವು. ವಿಭೀಷಣನ ಪತ್ನಿ ಸರಮೆಯು
 ಸೀತೆಗೆ ಕಾವಲಾಗಿ ರಾವಣನಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಳು, ಸೀತೆಗೆ ಪ್ರಾಣ
 ಸಖಿಯಾಗಿದ್ದು, ರಾವಣನಿಗೆ ಅಂಜದವಳಾಗಿದ್ದು, ಸೀತೆಯನ್ನು ಹಲವು
 ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸಂತೈಸಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣಸಮೇತ ಸಮುದ್ರದ
 ದಕ್ಷಿಣತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನಾನೇ ನೋಡಿಬಂದಿದ್ದೇನೆ
 ಅವರು ಕುಶಲದಿಂದಿದ್ದಾರೆ, ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ, ರಾವಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸ

ರನ್ನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಕೊಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಅನತಿಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕೊಡುವನೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಳು. ಮತ್ತೆ ಸರಮೆ, ಸೀತೆ, ಬೇಕಾದರೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ದರ್ಶನಪಡೆದು ನಿನಗೆ ವರದಿಮಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ನನಗಿದೆ ಎಂದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತೆ ಹೀಗೆಂದಳು :

ಸೀತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ, "ಸರಮೆ, ನೀನು ಗಗನವನ್ನಾದರೂ ಅಡರಬಲ್ಲೆ, ಪಾತಾಳವನ್ನಾದರೂ ಹೊಗಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ನನಗೋಸ್ಕರ ನೀನು ಮಾಡ ಬೇಕಾದ ಕೃತ್ಯವು ಇದು : ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಡೃಢವಾಗಿದ್ದರೆ, ರಾವಣನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಬರಬೇಕಾಗಿ ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ (೬-೭). ರಾವಣನು ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಯಿತ್ತು ಗೋಳಾಡಿಸುವ ಕ್ರೂರ ; ದುರಾಳ ; ಮೋಸಗಾರ. ಹೆಂಡದಂತೆ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಂಕುಹಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಈ ಘೋರರಾಕ್ಷಸಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹದರಿಸಿ ಬೆದರಿಸಿ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಅಹರ್ನಿಶವೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ (೮-೯). ನನಗೆ ಸಾಕಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವನೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಅಶೋಕವನವನ್ನು ಸೇರಿ ಅವನ ಭಯದಿಂದ ಶತ್ತರಿಸಿಹೋಗಿದ್ದೇನೆ (೧೦). ಸರಮೆ, ಈಗ ರಾವಣನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಏನು, ಅವನ ಮುಂದಿನ ನಿಶ್ಚಯವಾದರೂ ಏನು—ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಳಿದರೆ, ಸಖಿ, ಅದೇ ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅನುಗ್ರಹ" ಎಂದಳು (೧೧).

ಆಗ ಸರಮೆಯು ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಒದ್ದೆ ಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯ ಮುಖ ಭನ್ನು ಒರಸುತ್ತ ರಾವಣನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರುವನೆಂದು ಹೊರಟಳು. ಸರಮೆ ವಾಪಸ್ಸು ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸೀತೆಯ ಬಳಿ ಬಂದಳು. ಸೀತೆಯು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅವಳನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಲು ತಾನೇ ಆಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

"ಸಖಿ, ಸರಮೆ, ಇಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಡೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಸು. ದುರಾತ್ಮನಾದ ರಾವಣನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಾನೆ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಆಗ ಸರಮೆ, “ರಾವಣನ ತಾಯಿಯಾದ ಕೈಕೆಯೂ ಮಂತ್ರಿ ಪೃಥ್ವಿನಾದ ಅವಿದ್ವಾಂಸಂಭವನೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ರಾವಣನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಿಧದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಸಮಸ್ತ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ ತನ್ನನ್ನೂ ಪಡಿಸಿದಮೇಲೆಯೇ ಸೀತೆಯ ಬಿಡುಗಡೆ ಎಂಬ ಛಲದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ರಾವಣನ ಮಾತಾಪಹನಾದ ಮೂಲ್ಯವಂತನ ಉಪದೇಶಗಳೂ ರಾವಣನ ಕಿವಿಗೆ ಒಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮ ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಡುವನೆಂದು” ಹೇಳಿದಳು.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಂಗದನನ್ನು ರಾವಣನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅದು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಘೋರಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಕ್ಷಸಸಂಹಾರ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಜರುಗಿತು. ಇಂದ್ರಜಿತುವಿನ ಸರ್ವಭಾಣದಿಂದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಮೂರ್ಛಹೋದರು. ಕಪಿಸೈನ್ಯವು ತತ್ತರಿಸಿತು. ರಾಕ್ಷಸರು ಉನ್ಮಾದಾವಸ್ಥೆಗೆರಿದರು. ರಾವಣ ಮಗನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆನಂದಪಟ್ಟನು. ರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಗೆ ರಾವಣನು ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತು ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವಳ ಪತಿ ಮತ್ತು ಮೈದುನನು ಮೃತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಎಂಥ ಹೇಳಿಕೆ. ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸಮರಭೂಮಿಗೆ ಹೋದರು. ಸಂಗಡಲೇ ವಿಭೀಷಣನ ಮಗಳಾದ ತ್ರಿಷಟಿಯೂ ಹೋದಳು. ಸೀತಾದೇವಿಯು ಮೃತರಾದರೆಂದೇ ಊಹಿಸಿ ಹಲುವಿದಳು.

“ಹಾ ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವೇ! ಶ್ರೀರಾಮನು ಮೃತನಾದನೇ! ಲಕ್ಷಣಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ‘ಇವಳು ಪುತ್ರವತಿಯಾಗುವಳು. ಇವಳಿಗೆ ವೈಧವ್ಯಯೋಗವಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದರು. ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮನವೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳಾಯಿತು! (೧-೨). ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿಯಾಗಗಳನ್ನೂ ಸ್ತ್ರೀಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸತಕ್ಕವನಿಗೆ ನಾನು ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮನವೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳಾಯಿತು (೩). ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದರಾದ ವಿಪ್ರರು ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ‘ನೀನು ಸುಮಂಗಳಿಯಾಗಿಯೇ ಬಾಳುವೆ’ ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈಗ ಅಸತ್ಯವಾದಿ

ಗಳಾದರು (೪). 'ಸೀತೆ, ನೀನು ಮಹಾವೀರನಾದ ಪೃಥ್ವೀಶ್ವರನ ಪತ್ನಿ
 ಆಗುವೆ. ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿನಿ ನೀನು' ಎಂದು ನುಡಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರ
 ಮಾತೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ಸಟೆಯಾಯಿತು (೫). ನನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಪದ್ಮ
 ರೇಖೆಗಳಿದ್ದರೆ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನರೇಂದ್ರರಾದ ಪತಿಗಳೊಡನೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ
 ಅಭಿಷಿಕ್ತರಾಗುವರಂತೆ (ಇದು ಸುಳ್ಳಾಯಿತೆ!) (೬). ಯಾವ ದುರ್ಲಕ್ಷಣ
 ಗಳಿದ್ದರೆ ಮಂದಭಾಗ್ಯೆಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವೈಧವ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸುವರೋ
 ಅಂತಹ ಒಂದು ದುರ್ಲಕ್ಷಣವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶುಭ
 ಲಕ್ಷಣಗಳು ನಿಷ್ಕಲವಾದುವು (೭). ಸಾಮುದ್ರಿಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು
 ಪದ್ಮಾದಿಲಕ್ಷಣಗಳು ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಫಲಕೊಡುತ್ತವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
 ಆಯ್ಯೋ, ಶ್ರೀರಾಮನು ಹತನಾದಮೇಲೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ
 ಸುಳ್ಳಾದವು (೮). ನನ್ನ ತಲೆಕೂದಲು ಒಂದೇ ಆಳತೆಯಲ್ಲಿ ತೆಳುವಾಗಿ
 ಕಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಹುಬ್ಬುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿವೆ. ನನ್ನ
 ಮೊಳಕಾಲುಗಳು ರೋಮಗಳಿಲ್ಲದೆ ದುಂಡಾಗಿವೆ. ಸಂದುಬಿಡದಂತೆ ಹಲ್ಲು
 ಗಳು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿವೆ (೯). ಕಣ್ಣುಗಳ ಕೊನೆಯಂಚಿನ ಎರಡು ಭಾಗಗಳೂ,
 ನೇತ್ರಗಳೂ, ಪಾಣಿಪಾದಗಳೂ, ಹರಟುಗಳೂ, ತೊಡೆಗಳೂ ಲಕ್ಷಣಾನು
 ಸಾರವಾಗಿ ಉಬ್ಬಿರುತ್ತವೆ. ನನ್ನ ಬೆರಳುಗಳೆಲ್ಲವೂ ದುಂಡನೆಯ ಉಗುರು
 ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ನುಣುಪಾಗಿ ಸಮವಾಗಿವೆ (೧೦). ಸ್ತನಗಳು ಒತ್ತಾಗಿ
 ಬೆಳೆದು ಪೀನವಾಗಿವೆ. ತೊಟ್ಟುಗಳು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳವಾಗಿವೆ. ಸುತ್ತಲೂ
 ಉಬ್ಬಿದ ನಾಭಿಯು ನಡುವೆ ಹಳ್ಳವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಪಕ್ಕೆಗಳೂ ಎದೆಯೂ
 ಪುಷ್ಪವಾಗಿವೆ (೧೧). ಸಾಣೆಹಿಡಿದ ಮೆಣಿಯಂತೆ ನನ್ನ ಮೈಬಣ್ಣವು
 ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕೂದಲುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೃದುವಾಗಿವೆ. ಎರಡು ಪಾದ
 ತಳಗಳೂ ಹತ್ತು ಕಾಲ್ಪೆರಳುಗಳೂ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸಂದುಬಿಡದಂತೆ ಊರಿನಿಲ್ಲು
 ವುದರಿಂದ ನಾನು ಶುಭಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತಳೆಂದು ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು
 ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು (೧೨). ನನ್ನ ಪಾಣಿಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಯವರೇಖೆಗಳು ಸಮಗ್ರ
 ವಾಗಿವೆಯೆಂದೂ ಸಂದುಬಿಡದಂತೆ ಬೆರಳುಗಳು ಕೂಡಿವೆಯೆಂದೂ ಇದೆಲ್ಲವೂ
 ಶುಭಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಕನ್ಯಾಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳಿದ್ದರು.
 ಸದಾ ಕಿರಣವಾಗಿಯೂ ಕೂಡಿರುವೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದರು (ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು)

ಆಯಿತು) (೧೩). ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪತಿಯೊಡನೆ ಅಭಿಷಿಕ್ತಳಾಗುವೆ
 ಸದು ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರನಿಪುಣರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಕಲವೂ
 ಸಮೆಯಾಯಿತು ! ಈ ಸಹೋದರರು ನನಗಾಗಿ ಜನಸ್ಥಾನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶೋಧಿಸಿ
 ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನನ್ನ ವ್ಯತ್ಯಾಂತವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ, ಅಕ್ಷೋಭ್ಯವಾದ
 ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಬಂದು, ಗೋಷ್ಠದದಂತಿರುವ ಅಲ್ಪಕಾರಣದಿಂದ
 ಪರಾಗಿಬಿಟ್ಟರೇ ! (೧೪-೧೫). ಈ ರಘುವಂಶಕುಲತಲಕರು ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರ,
 ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರ, ಐಂದ್ರಾಸ್ತ್ರ, ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರಲ್ಲವೆ ? ಬ್ರಹ್ಮ
 ಬೋಸ್ತ್ರವೂ ಇವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತಲ್ಲವೆ ? (೧೬). ಇಂದ್ರಸಮಾನರಾದ
 ಈ ವೀರರನ್ನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಇಂದ್ರಜಿತುವು ಸಂಹರಿಸಿದ
 ಕಲ್ಲವೆ ? ಅನಾಥೆಯಾದ ನನಗೆ ದಿಕ್ಕಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ
 ಕೊಂದನಲ್ಲವೆ ? (೧೭). ರಾಘವನ ಕಣ್ಣಿಗೇನಾದರೂ ಗೋಚರಿಸಿದ್ದರೆ,
 ಆ ವೈರಿಯು ಜೀವಸಹಿತ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದನೆ ? ಮನೋವೇಗದಿಂದ
 ಓಡಿದರೂ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದನೆ ? ಹಾ ಕಷ್ಟವೆ ! ದೈವವನ್ನು ಮೀರುವುದು
 ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ. ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಸಹ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ ತಮ್ಮ
 ಪೊಡನೆ ಮಲಗಿಬಿಡುವುದಾದರೆ, ಕಾಲವು ನಡೆಸಲಾರದ ಕೆಲಸವು ಯಾವುದೂ
 ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ (೧೮-೧೯). ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗಾಗಲಿ, ನನ್ನ ದುಃಸ್ಥಿತಿ
 ಗಾಗಲಿ, ನನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡಾಗಲಿ, ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಸಂಕಟ
 ವಾಗದು. ತಪಸ್ವಿನಿಯಾದ ನನ್ನ ಆತ್ಮೆಯನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ, ನನ್ನ
 ಸಂಕಟವು ಉಕ್ಕಿ ಉಮ್ಮಳಿಸುವುದು (೨೦). ಆ ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಯು
 ಕೂಡಾ ಒಂದೇ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಳೆ. 'ಯಾವಾಗ ನನ್ನ ಮಗನು
 ಮವಾಸವ್ರತವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾನು ? ಯಾವಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣ
 ಕೂಡ ಕಂಡೇನು, ಸೀತೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇನು ?' ಎಂದು ನಿತ್ಯವೂ ತಪಸ್ಸು
 ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲ !' ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದಳು (೨೧).

ಶ್ರೀಜಟಿಯು ಸಂತೈಸತೊಡಗಿದಳು. ಮೃತನ ಮುಖದ ಕಾಂತಿಗೂ
 ಜೀವಂತನ ಮುಖದ ಕಾಂತಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು
 ಮೃತರಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಪುಷ್ಪಕವೆಂಬ ದಿವ್ಯವಿಮಾನವು ಪತಿಹೀನ
 ಆದವಳನ್ನು ಹೊರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೀತೆಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೇ ಅವರನ್ನು

ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಸಿದೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಮನಗೊಟ್ಟು ದೇವಕನ್ಯೆಯಂತಿದ್ದ ಹೃದಿಲಿಯು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು "ಅಮ್ಮಾ ತ್ರಿಜಟಿ, ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಇವರು ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಬದುಕಿರಲಿ" ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ತ್ರಿಜಟಿಸಮೇತ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕ ವನವನ್ನು ತಲುಪಿದಳು.

ಘೋರಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕುಂಭಕರ್ಣ ಇಂದ್ರಜಿತ್ತಾದಿಯಾಗಿ ವಿಲ್ಲರೂ ಮಾಡಿದರು. ಶೋಕದಿಂದ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲುವ ನೆಂದು ಅಶೋಕವನಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದನು. ಅವನ ರೌದ್ರಾವತಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಲಪಿಸತೊಡಗಿದಳು.

"ಆ ದುಷ್ಟನು ಸಿಟ್ಟಿನ ರಭಸದಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಅವನು ವಧಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ! ನನ್ನ ನಾಥನು ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅನಾಥೆಯಂತೆ ನಾನು ಹತಳಾಗುವೆನು (೪೯). ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನೇ ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿರುವ ನನಗೆ ಈ ರಾವಣನು 'ನನ್ನ ಮಡದಿಯಾಗು, ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ನಲಿಯುತ್ತಿರು !' ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಸಲ ಹೇಳಿಲ್ಲ ? ನಾನಂತೂ ಇವನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ (೫೦). ನಾನು ಈತನ ಕೋರಿಕೆಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ನಿರಾಶೆಯಾಗಿದೆ. ಕ್ರೋಧಮೋಹಗಳಿಂದ ಅವಿಷ್ಣುನಾಗಿ ಈ ರಾವಣನು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಥವಾ ಈ ಅನಾರ್ಯನು ನನ್ನನ್ನು ಪುರುಷೋತ್ತಮರಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿರಬಹುದೆ ? ಅಯ್ಯೋ ! ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ ! ನನಗೋಸ್ಕರ ಆ ರಾಜಪುತ್ರರು ಹತರಾಗಬೇಕಾಯಿತೆ ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ತನ್ನ ಮಗನು ಹತನಾದನೆಂಬ ಶೋಕಾವೇಶದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಕ್ರೂರ ರಾಕ್ಷಸನು ಬರುತ್ತಿರಬಹುದೆ ? ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಈ ಪಾಪಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವನು. ಅಯ್ಯೋ, ಅವಿವೇಕಿಯಾದ ನಾನು ಹನುಮಂತನ ಮಾತಿನಂತೆಯೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನನ್ನ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಈ ಕಷ್ಟ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪತಿಯ ಸ್ನೇಹಿಯಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ದಿನ ಹೀಗೆ ಶೋಕಭಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಯ ಗತಿಯೇನು ? ಇರುವ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತನಾದನೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ಅಕಟ, ಅವಳ ಎದೆಯೇ ಒಡೆದು ಹೋದೀತು ! ಮಹಾತ್ಮನಾದ ತನ್ನ ಮಗನ ಜನ್ಮ, ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ಅವನ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ—ಸಕಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಅತ್ತೆ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಅಳುವಳು. ಪುತ್ರನು ಹತನಾದರೆ ಕೌಸಲ್ಯೆಗೆ ನಿರಾಶೆ ಕವಿಯುವುದು. ತನ್ನ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಬಾಳುವ ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವಳು ಅಗ್ನಿ ಕುಡೆದಲ್ಲೋ ನೀರಿನಲ್ಲೋ ಬಿದ್ದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವಳು. ಪಾಪಿಯಾದ ಆ ಮಂಥರಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ ! ಆ ಕೆಟ್ಟ ಗೂನಿಯನ್ನು ಈಗ ನಂದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವಳಿಂದಲೇ ಕೌಸಲ್ಯೆಗೆ ಇಂತಹ ಸಂಕಟವು ಬಂದೊದಗುವುದು” ಎಂದು ಹಲುವಿದಳು.

ರಾವಣನ ಅಮಾತ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಸುಪಾರ್ಶ್ವನು ರಾವಣನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ-ಹತ್ಯವು ಪಾಪಕರವೆಂದೂ, “ಸೀತೆ ರೂಪಸಂಪನ್ನೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊ, ನಿನ್ನ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ರಾಮನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸು” ಎಂದನು. ಸೀತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅವನ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟುದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ರಣ ರಂಗಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದನು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಾಣಕ್ಕೆ ‘ರಾಮಬಾಣ’ ಎಂದು ಬಂದ ಬಿರುದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕರೆದು ವಿಭೀಷಣನ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ರಾವಣನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಮಗಾದ ವಿಜಯವನ್ನು ಸುಗ್ರೀವಾದಿ ನಾವು ಗೆಲ್ಲರೂ ಕುಶಲದಿಂದಿರುವುದನ್ನು ಸೀತೆಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಅವಳ ಸಂದೇಶವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಬಾ ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ಹನುಮನು ಅಶೋಕವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ವಚನಗಳನ್ನು ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ವಿನಂತಿಸಿದನು : “ವೈದೇಹಿ, ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷದಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಅಭಿನಂದಿಸುವೆನು. ಎಲಾ ಧರ್ಮಜ್ಞ, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ನೀನು ಬದುಕಿರುವೆ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಜಯವು ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಸೀತೆ, ನಮಗೆ ಜಯವಾಯಿತು.” ಸೀತೆ ಆನಂದ ಪರವಶಳಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಿದಳು.

“ವಾನರೋತ್ತಮ, ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಜಯವಾಯಿತೆಂಬ ಪ್ರಿಯವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದದಿಂದ ಪರವಶಳಾದೆನು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮಾತೇ ಹೊರಡದಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಆಲೋಚಿಸಿದರೂ, ಹನುಮಂತ, ಇಂತಹ ಸಂತೋಷವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದಿರುವ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಅಭಿನಂದಿಸಲೆಂದು ನನಗೆ ಹೊಳೆಯದಾಗಿದೆ (೧೨-೧೮). ಸೌಮ್ಯ, ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠ, ಈ ಪ್ರಿಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಂದಿರುವ ನಿನಗೆ ಪಾರಿತೋಷಕವಾಗಿ ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ! ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ವಿವಿಧ ರತ್ನರಾಶಿಗಳು—ಕಡೆಗೆ ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಅಧಿಪತ್ಯವೂ ಸಹ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಆನಂದದ ಸುದ್ದಿಗೆ ಸಾಟಿಯಿಲ್ಲ !” ಎಂದಳು (೧೯-೨೦).

“ಸೌಮ್ಯ, ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ನುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ನಿಪುಣ. * ಅಷ್ಟಾಂಗಯುಕ್ತವಾದ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುವುದು ನಿನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಸಾಧ್ಯ. ವಾನರೋತ್ತಮ, ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ನೀನು ವಾಯುದೇವನ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದೀಯೆ (೨೬-೨೭). ಶ್ರಮಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹ, ವಿದ್ಯೆ, ಪರಾಕ್ರಮ, ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ, ತೇಜಸ್ಸು, ತಾಳ್ಮೆ, ಪ್ರಭಾವ, ಧೈರ್ಯ, ವಿನಯ—ಮುಂತಾದ ಮಹಾ ಗುಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು (೨೮).

ವಾಯುಪುತ್ರನು ಸೀತೆಗೆ ಕಿರುಕುಳಕೊಟ್ಟ ರಾಕ್ಷಸಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಜಾನಕಿಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವಳು ಕ್ಷಮಾ ವಚನಗಳನ್ನಾಡಿದಳು.

“ಅಪ್ಪಾ ಹನುಮಂತ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜನಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿ ರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯತಕ್ಕವರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾದ ದಾಸಿಯರು. ಇವರ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಕೋಪಿಸಬಹುದೆ ? (೩೭-೩೮). ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದ, ಯಾವುದೋ ನನ್ನ ದುಷ್ಟರ್ಮದಿಂದ, ನನಗೆ ಈ ಕಷ್ಟವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ತಾನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ‘ಪ್ರಾರಬ್ಧದ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಈ ಕಷ್ಟ ಬಂದಿದೆ’ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೈವಬಲಹೀನಳಾದ ನಾನು ರಾವಣನ ದಾಸಿಯರು ಕೊಟ್ಟ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ

(೩೯-೪೦). ರಾವಣನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ನನ್ನನ್ನು ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಹತನಾದಮೇಲೆ, ವಾನರೋತ್ತಮ, ಇವರು ಎಂದಿಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಲಾರರು. ಒಂದು ಕೆರಡಿಯು ಹುಲಿಗೆ ಹೇಳಿತೆಂಬ ಒಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ಶ್ಲೋಕ ಉಂಟು. ನೀತಿಯುಕ್ತವಾದ ಆ ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಕೇಳು (೪೧-೪೨): 'ತನಗೆ ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನು ತಿರುಗಿ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸದಾಚಾರವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯೇ ಭೂಷಣ' (೪೩). ಹನುಮಂತ, ಜನರು ಕೆಟ್ಟವರಾಗಿರಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿರಲಿ, ವಧಾಹರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯನ್ನು ತೋರುವುದೇ ಸಜ್ಜನರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಮಾಡದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಮ ರೂಪಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಲೋಕಹಿಂಸೆಯು ಒಂದು ವಿನೋದವಾಗಿದೆ. ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಕೆಡುಕು ಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ" ಎಂದಳು (೪೪-೪೫).

ಅಂಜನೇಯನು ಆ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ "ಅಮ್ಮ, ಶ್ರೀರಾಮನುಂದ್ರನಿಗೆ ಅನುರೂಪಳಾದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ನೀನು! ನೀನೇ ಧನ್ಯಳು! ಈಗ ನಾನು ರಾಘವನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಹೋಗುವೆನು. ದೇವಿ, ನಿನ್ನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸು ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಆಗ ಜಾನಕಿಯು "ವಾನರೋತ್ತಮ, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು" ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಈ ಕೂಡಲೆ ಕೂಡುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕಂಡು ಸೀತಾದೇವಿಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮ ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಕುರಿತು "ಸೀತೆಗೆ ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ದಿವ್ಯಾಂಗರಾಗವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ! ತಡಮಾಡಬೇಡ" ಎಂದನು.

ಆ ಕೂಡಲೆ ವಿಭೀಷಣನು ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯಾರ ಸಮೇತ ಸೀತಾದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀರಾಮನ ವಚನಗಳನ್ನರುಹಿದನು. ಆಗ ವೈದೇಹಿಯು "ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರ, ನಾನು ಸ್ನಾನಮಾಡದೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಪ್ರಭುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆ

ಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವುದು ನಮ್ಮೀರ್ವರ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದ ವಿಭೀಷಣ. ಮೈಥಿಲಿಯು “ಅಗಲಿ” ಎಂದಳು. ವಿಭೀಷಣನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಧ್ವೀ ಶಿರೋಮುಣಿಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಎದುರು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ರಾಘವನಿಗೆ ಹರ್ಷ, ಮರುಕ, ರೋಷ—ಇವು ಮೂರೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲುಂಟಾದುವು.

ಮೈಥಿಲಿಯು ಪತಿದೇವನ ಮುಂದೆ ನಿಂದಳು. ಅನಂತರ ವಿಭೀಷಣನಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳಾಗಿ ಮೈಥಿಲಿಯು ಬಂದಳು. ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಹೋಗುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ನಾಚುತ್ತ ಪತಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದಳು. ನೆರೆವಿದ್ದ ಜನರೆದುರಿಗೆ ಅವಳು ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಪತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, “ಆರ್ಯಪುತ್ರ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಪತಿಯನ್ನೇ ದೇವತೆಯೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ವಿಸ್ಮಯ, ಹರ್ಷ, ಪ್ರೇಮ—ಇವುಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಭಾವವಶ್ಯಾಗಿ, ಪಸನ್ನವಾಗಿ ಅರಳಿದ ಮುಖವನ್ನೆತ್ತಿ, ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೌಮ್ಯವಾದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಳು (೩೪-೩೫). ವಿಮಲಚಂದ್ರಾನನೆಯಾದ ಜಾನಕಿಯು, ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ತನಗೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿ ಆಗತಾನೆ ಉದಯಿಸಿದ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತಿದ್ದ ಕಾತನ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ಮಾನಸಕ್ಷೇಶವನ್ನು ನೀಗಿ ಆನಂದಭರಿತಳಾದಳು (೩೬).

ಶ್ರೀರಾಮನು ಆ ವೀರವನಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾನಸವಿಕಾರವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಪೌರುಷವನ್ನು ಮರೆಸಿದ. ಅಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವೆಸಗಿದ. ವೈರಿಯನ್ನೂ ತನಗಾದ ಅವಮಾನವನ್ನೂ ತೊಡೆದುಹಾಕಿದ. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೈಗೂಡಿತು. ಧೈಯ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿದ. “ದೈವದಿಂದಾದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಪೌರುಷದಿಂದ ನಾನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ” ಮತ್ತೆ ಕೋಪೋದ್ರಿಕ್ತನಾಗಿ “ಛದ್ರ, ಈ ಪರಿಶ್ರಮವು ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ. ಸದಾಚಾರ ರಕ್ಷಣೆ, ನನಗೆ ಬರುವ ಲೋಕನಿಂದ, ರಘುವಂಶಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದೆ. ಪರಗೃಹವಾಸದಿಂದ ನಿನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಿದೆ. ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವ ನೀನು ನೇತ್ರರೋಗಿಯ ಎದುರಿಗಿರುವ ದೀಪದಂತೆ, ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿರುವೆ

ಆದ್ದರಿಂದ, ಎಲೈ ಜನಕರಾಜತನಯೆ, ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ
ಹೋಗು ; ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನಿಂದ ನನಗಾಗಬೇಕಾದ್ದು
ವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡೇ ನಾನು 'ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ'
ಎಂದು ಪರುಷವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಡಿದ ರಘುವೀರ.

“ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಪ್ರಿಯವಾದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಚಿರಕಾಲ
ದಿಂದ ಹಾರೈಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೃಥಲಿಯು, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನಿಂದಲೇ ಅಪ್ರಿಯವಾದ
ಷಡ್ವರವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಳೆಗಳನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸಿದಳು.”

ಹತ್ತು ಜನರೆದುರಿಗೆ ಪತಿಯ ವಾಗ್ಗಾಂಡನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಸಾಧ್ವೀ
ಬರೋಮಣಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕುಸಿದು, ಅಪ್ರತಿಹತವಾದ ಕೋಪವನ್ನು
ಮೆಚ್ಚಿಕೆ, ಮೃದುಮಧುರವಾದ, ಪರುಷ, ಪೌರುಷ, ಪ್ರೇಮಾತ್ಮಕವಾದ
ಅಮರವಚನಸುಧೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದಳು, ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯವೂ ತಣೆವಂತೆ.

“ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಡಬಾರದ ಮಾತನ್ನೇಕೆ ಹೇಳುವೆ ?
ಕಿವಿಯನ್ನು ಸೀಳುವಂತಹ ಈ ಕಠೋರವಚನವನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಬಹುದೆ ?
ವಿರಾಗ್ರಣಿ, ಅಸಂಸ್ಕೃತನಾದ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ
ಶೂನ್ಯಳಾದ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ನುಡಿಯುವಂತೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ ?
(೪-೫). ಓ ಮಹಾಬಾಹು, ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ನಾನಿಲ್ಲ !
ನನ್ನ ಬಾರಿತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು
ನಂಬು. ಕೀಳು ಹೆಂಗಸರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕಂಡು, ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯನ್ನೇ
ಶಂಕಿಸುವೆಯಾ ? ಈ ಶಂಕೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡು. ನನ್ನ ನಡತೆಯನ್ನು
ನೀನು ಕಂಡಿಲ್ಲವೆ ? (೬-೭). ಓ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯೆ, ನಾನು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ
ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಿಂದಾಗ ಆತನ ದೇಹಸ್ಪರ್ಶವು ನನಗಾಗಿರಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ
ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಏನಿದೆ ? ಅದು ದೈವಾಯತ್ತವಾದ ಅಪರಾಧ. ನನಗೆ ಅಧೀನ
ವಾದದ್ದು ನನ್ನ ಹೃದಯ. ಅದು ಸದಾ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದೆ. ಈ ದೇಹವು
ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಿಂದಾಗ ನಾನೇನು ಮಾಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿತ್ತು ? ದೇಹ ಸ್ಪರ್ಶ
ವಾಗದಂತೆ ತಡೆಯಲು ನನಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿತ್ತು ? (೮-೯). ಆರ್ಯಪುತ್ರ,
ನಾವೀರ್ವರೂ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಳೆದವರು ; ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ಒಡನಾಡಿಗಳು. ನನ್ನ
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಶಿಲವು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವಾದರೆ ;

ಆಯ್ಕೆ, ನಾನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟೆನು (೧೦). ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶೂರನಾದ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೆಯಲ್ಲ, ಆಗ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲ ? ಅವನು ಆ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದರೆ, ಆಗಲೇ ಆ ವಾನರೋತ್ತಮನೆದುರಿಗೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ (೧೧-೧೨). ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಈ ರಣಪರಿಶ್ರಮವೂ ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮುಡುಪಿಟ್ಟು, ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ ಕ್ಲೇಶವೂ ಸುಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಅಲ್ಪಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಕೋಪವೊಂದನ್ನೇ ನೀನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೀಯೆ. 'ಹೆಂಗಸರು ಚಪಲರು' ಎಂದು ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವವೊಂದನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದ್ದೀಯೆ (೧೩-೧೪). ಜನಕರಾಜನ ಮಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ, ವಸುಧಾತಳದಿಂದಲೇ ನಾನು ಜನಿಸಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಶೀಲಸ್ವಭಾವಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನಾದರೂ ಅದೊಂದನ್ನೂ ನೀನು ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ (೧೫). ಬಾಬೆಯಾಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ. ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಹಿಡಿದ ಈ ಕೈ ನಿನಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು, ನನ್ನ ಶೀಲವನ್ನು ಒಂದನನ್ನ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದ್ದೀಯೆ" (೧೬).

"ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನನಗೆ ಚಿತೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಡು. ನನ್ನ ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ ಚಿತೆಯೊಂದೇ ಔಷಧ. ಈ ಕೆಟ್ಟ ಅಪವಾದವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಾನು ಜೀವಿಸಲಾರೆ. ನನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚದೆ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಮಹಾ ಜನರೆದುರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿವಮೇಲೆ, ನನಗಿರುವ ಗತಿ ಒಂದೇ— ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವೆನು" ಎಂದಳು.

ಅನಂತರ ಮೈಥಿಲಿಯು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತು "ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆರಗಳಿಗೆಯೂ ಕದಲದಿರುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಅಗ್ನಿದೇವನ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ ! (೨೩-೨೪). ದುಷ್ಟಳೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ನಾನು ಶುದ್ಧಚರಿತೆಯೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗುವ ತೆರದಲ್ಲಿ, ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಅಗ್ನಿದೇವನು ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವವಿಧ

ದಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ ! (೨೫). ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನಾನು
ಮನೋವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ,
ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನು ನನ್ನನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿ ! (೨೬). ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯನೂ
ಪಾಯುವೇವನೂ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಚಂದ್ರನೂ ಹಗಲೂ ಪ್ರಾತಸ್ಸಂಧ್ಯೆ ಸಾಯಂ
ಸಂಧ್ಯೆಗಳೂ ರಾತ್ರಿಯೂ ಭೂದೇವಿಯೂ ಇತರ ದೇವತೆಗಳೂ ನಾನು
ಪರಿಶುದ್ಧ ಶೀಲಕೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಈ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನು ನನ್ನನ್ನು
ಪಾಲಿಸಲಿ !” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ, ಯಾವ
ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಹೃದಯದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದಳು
(೨೭-೨೮).

ವೀರ ಸೀತಾದೇವಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾಗ್ನಿಯು ನಿಜಾಗ್ನಿಗಿಂತ ಹಿರಿದಾಗಿದ್ದ
ರಿಂದ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರ ತಣ್ಣಗಿದ್ದ.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಶುಭವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ,
ಆತ್ಮಲಾಗಿ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನು ವೈದೇಹಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಚಿತೆಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದನು. ವೀರವನಿತೆ ವೈದೇಹಿಯನ್ನು
ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು
ಹೇಳಿದನು. ಸ್ವೀಕರಿಸೆಂದ. ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆ ಎಂದ. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ.
“ಜಾನಕಿ ದೋಷಾತೀತಳು, ಅವಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರೆ,
ದಶರಥನ ಮಗನಾದ ರಾಮನು ಅವಿವೇಕಿ. ಇವನೊಬ್ಬ ಕಾಮುಕ ಎಂದು
ಮಹಾಜನತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು....ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇವಳ ಹೃದಯವು ನೆಲೆಸಿದೆ.
ಷಣ್ಣೆ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯತಕ್ಕವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು.
ಆದರೂ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನಂಬಿರುವ ನಾನು ಸತ್ಯವು ಪ್ರಕಟವಾಗಲೆಂದು ಸುಮ್ಮನೆ
ನಿಡ್ಡೆನು....ಈ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ತನ್ನ ತೇಜೋಬಲದಿಂದಲೇ ಸುರಕ್ಷಿತಳಾಗಿದ್ದಳು.
ರಾವಣನು ಇವಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿಯಾನೆ ? ಆ ದುರುಳನು ಮೃಥಿಲಿಯನ್ನು
ಕಣಕಬಲ್ಲನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಊಹಿಸುವುದೂ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಉರಿಯುವ
ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲವೆ ಇವಳು ? ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಣಿಯತಕ್ಕವಳಲ್ಲವೆಂದು
ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ” ಎಂದನು. ಶ್ರೀರಾಮನು ತನಗೆ ಬಂದ ಕೀರ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ
ಇವಳಿಗೇನೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿ ಸತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

ಕಾಲದ ಒತ್ತಡವು ಪರಮಾವಧಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಭರತನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಸೀತಾರಾಮರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿದ. 'ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಕೀರ್ತಿ ಶಾಲಿನಿಯಾದ ವೈದೇಹಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು' ಲಕ್ಷ್ಮಣ ವಾನರರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಸೀತೆಯು ವಾನರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯಿಂದ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅಯೋಧ್ಯಾ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಳು.

ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಕೂಡ ಬೇಕಾದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಪಾರಿತೋಷಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಆಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ದಿವ್ಯರತ್ನವಿಭೂಷಿತವೂ ಶಶಿಕಿರಣದಂತೆ ಶುಭ್ರವೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವೂ ಆದ ಒಂದು ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಜಾನಕಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಸ್ವಚ್ಛವೂ ದೇವಯೋಗ್ಯವೂ ಆದ ಎರಡು ಸೀರೆಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಅವಳಿಗೆ ನೀಡಿದನು (೭೭-೭೮). ಆಗ ಜನಕನಂದಿನಿಯು ಆ ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ತನ್ನ ಕೊರಳಿನಿಂದ ತೆಗೆದು, ಒಮ್ಮೆ ಪತಿಯ ಮುಖವನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ವಾನರಸಮೂಹವನ್ನೂ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಇಂಗಿತಜ್ಞನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಜಾನಕಿಯ ಆಶಯವನ್ನೂಹಿಸಿ "ದೇವಿ, ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿರುವೆಯೋ ಅವನಿಗೆ ಈ ಹಾರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸು ! (೭೯-೮೦), ಯಾರಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸು, ಧೈರ್ಯ, ಯಶಸ್ಸು, ದಕ್ಷತೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ನಯವಿನಯಗಳೂ, ಬುದ್ಧಿ, ಪೌರುಷ, ಪರಾಕ್ರಮಗಳೂ ಸದಾ ನೆಲೆಸಿವೆಯೋ ಆತನಿಗೆ ಈ ಹಾರವನ್ನು ಬಹುಮಾನಿಸು" ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆ ನೀಲಲೋಚನೆಯು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕರೆದು ದಿವ್ಯವಾದ ಆ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ನೀಡಿದಳು !

ಸುಮೇಧ (ಸೀತೆಯ ತಾಯಿ)

ಹೆಸರಾಂತ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಧೀರೋದಾತ್ತನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ..ಖಿಳನಾಯಕನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಓದುಗರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಅಂಥವನನ್ನು ಕಥಾನಾಯಕನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಗೆದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಓದುಗರು ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದರ್ಶನಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಕಲಾಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಆದಿಕವಿಯೇ ಗುರು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೆಲವು ಸಂಘರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ ಈ ಕೌಶಲವನ್ನು. ಅಂಥ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು-ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರುವ-ಸೀತೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಮಾತೆಯ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇವಳು ಜನಕನ ಹೆಂಡತಿ. ಒಳ್ಳೆ ಮೇಧಾವಿ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲಳು. "ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಪ್ರಜಾಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡಲಾಗದು" ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸುಮೇಧೆಯೊಬ್ಬವಳೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ಮಾಡಿದನು. (ಮಹಾಭಾರತ, ಶಾಂತಿಪರ್ವ ೧೮, ಪುರಾಣನಾಮಚೂಡಾಮಣಿ ಪು. ೨೧೭). ಸೀತೆ ಅಂಥ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಅವಳ ತಾಯಿ ಎಂಥವಳಿರಬೇಕು! ತಾಯಿಯಂತೆ ಮಗಳು, ನೂಲಿನಂತೆ ಸೀರೆ. ಕವಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಚಮತ್ಕಾರವೇನೆಂದರೆ. ನುಡಿಯಲಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೌನಿಯಾಗುವುದು. ಸೀತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಅವಳ ತಾಯಿ ಸುಮೇಧೆಯಲ್ಲಿ, ಸಹಧರ್ಮಿಣತ್ವದಲ್ಲಿ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಷ್ಕರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಕವಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಎಳ್ಳಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಉರ್ಮಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಪತಿಯೇ ಆ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನು ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿ ಅಂತೆಯೇ ಆಚರಿಸದಿರುವಳೆ ?

ಜಾನಕಿಯು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಅತ್ತೆಯಾದ ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹೋಗಿ ಅತ್ತೆಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿದಳು. ಆಗ ಕೌಸಲ್ಯೆಯು ಸೀತೆಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನಾಘ್ರಾಣಿಸುತ್ತ ಕೆಲವು ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ನುಡಿದಳು ; “ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ಸಾಧ್ವಿಯರು ಶೀಲ, ಸತ್ಯ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಉಪದೇಶ, ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ನಡತೆಗಳನ್ನು ಮೀರದೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಪತಿಯೊಬ್ಬನೇ ಪರಮಪಾವನ ವಸ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ವತ್ಸ, ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವ ನನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು ಅನಾದರದಿಂದ ಕಾಣಬೇಡ” ಎಂದು ವಚನಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಸೀತೆ “ಪತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಗುರುಹಿರಿಯರು ನನಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ದುಷ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೋಲಿಸಬಾರದು. ನಾನು ಹಿರಿಯರಿಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ-ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಈ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಪತಿಯೇ ದೇವರೆಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ಮುಂದೆ ಅನಸೂಯಾದೇವಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ವೈದೇಹಿ ಅನಸೂಯೆಯ ಹಿತೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. “ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು (ಶ್ರೀರಾಮ) ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ತಾಯಿಯಂತೆ, ತಂದೆಯಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಅತ್ತೆಯೂ ನನಗೆ ನಿನ್ನಂತೆ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಅಗ್ನಿ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಅದು ಕೂಡ ನನಗೆ ನೆನಪಿದೆ. ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಪ್ರತಿಶ್ರುತೃಷ್ಣೆಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ಇನ್ನೊಂದು ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಸೀತೆಯು ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ತಾಯಿಯ ಶೀಲಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗಳು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಪತಿಸಮೇತ ಹೋದಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸುಮೇಧ ಕೇಳಿ ಎಷ್ಟು ಹಲಬಿಬಿಳೊ, ಹಂಬಲಿಸಿದಳೊ. ಭಯಚಕಿತಳಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನು ಕಂಡಳೊ, ಪತಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವನು ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಬಹಿರ್ಮುಖನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಆಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡು ಜನಕನ ನಯನಗಳಲ್ಲೂ ಧಾರೆಗರೆಸಿದ್ದಳೊ, ಯಾವಾವ ಪ್ರತಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದಳೊ, ಯಾವಾವ ದೇವರುದಿಂಡರುಗಳಿಗೆ ಹರಕೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಳೊ, ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಾತಾಡಿಸಿದವರ ಮೇಲೆ ರೇಗಿಬಿದ್ದಳೊ, ಅನ್ನ ಆಹಾರ ಶೃಂಗಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಮರೆತಳೊ, ಮಗಳು ಅಡಿಪಾಡಿ ಹಿಡಿದ ಪಾತ್ರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವುಗಳು ಎಷ್ಟು ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡುವೋ, ಅವಳು ಸುಸಾರಿ ಸಲಹಿದ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಲತಾಗುಲ್ಮಾದಿಗಳು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಶೋಕಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಳೊ. ಈ ಚಿಂತನಾತ್ಮಕ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಾತ್ಮಕ ಕಲ್ಪನೆ, ಭಾವನೆಗಳ ದ್ವಾರಾ ಸ್ವಾನುಭವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪಕಾಲ ಮರೆತು, ಊರ್ಮಿಳೆಯು ಅರಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಾಂತನಗೊಂಡಳೊ, ಅಥವಾ ಗೆಡೆವಕ್ಕಿಗಳಂತಿದ್ದ ಅವರು, ಒಟ್ಟಿಗೆ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಎಷ್ಟು ಕೋಪಗೊಂಡಳೊ, ಸಿಡಿದಳೊ, ಗೊಣಗಿದಳೊ, ಇವುಗಳನ್ನು ಭಾವಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯ ಬಹುದು. ಕೈಕೇಯಿ ಎಂಥ ನಿಷ್ಕುರುಣೆ, ಅವಳ ಮಗ ಯುವರಾಜ ನಾಗಬೇಕು. ಆಗಲಿ. ನನ್ನ ಅಳಿಯ ಏಕೆ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ? ನನ್ನ ಮಗಳೂ ಏಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ? ಸೀತೆ ಪತಿವ್ರತೆ. ಪತಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನೂ ನಾನೂ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆ ನಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಆಗಲಿ. ನನ್ನ ಊರ್ಮಿಳೆಯು ಗಂಡನನ್ನು ಏಕೆ ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದಳು ? ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ? ಕಾಡಿಗೆ ಏಕೆ ಕಳಿಸಬೇಕಿತ್ತು ? ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗುವ ಮಗನಿದ್ದನೆ ? ಸೀತಾರಾಮ-ಊರ್ಮಿಳಾಲಕ್ಷ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳು ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಿದಳಲ್ಲ.

ಅವಳಲ್ಲಿ ಮಾತೆಯ ಕರುಳಿದೆಯೆ ? ಹೋಗಲಿ, ನನ್ನ ಕಿರಿಯ ಮಗಳಾದರೂ
ಬರುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿರುವುದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ ? ಹೆಚ್ಚು ಹರಿದಿನಗಳಿಗೂ
ಕಳಿಸಿಕೊಡದಿರುವ ಅತ್ತೆಯಂದಿರಿಗೆ ಯಾವ ಸರಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರಬಹುದು !
ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಅಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಳತೆಗೋಲಾವುದಿದೆ ? ಅವಳು
ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ? ನನ್ನ ಮಗಳು ಕೌಸಲ್ಯಾ ಅತ್ತೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ
ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲ. ಸುಮಿತ್ರ ? ಹೋ, ಬಿಡು, ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವಳ
ವೃತ್ತಿಯೇ ಸಂನ್ಯಾಸ. ಸೀತಾರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಅಣ್ಣನ
ಸಂಗಡ ಕಳಿಸಿರಬೇಕು. ಯಾವುದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ವನ್ಯಮೃಗಗಳಿಂದ
ಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾಗದಂತೆ ಅಷ್ಟು ಮಂದಿಮಾರ್ಬಲವನ್ನು ಮಗಸೊಸೆಯರ ಸಂಗಡ
ದಶರಥಮಹಾರಾಜ ಕಳಿಸಬಾರದಿತ್ತೆ ? ಅವಕ್ಕೂ ಅವಳದೇ ಅಡ್ಡಿಯೇನೋ ?
ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಉಡಲು ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳಿಲ್ಲವೆ ?
ಅವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ನಾರುಡೆಯನ್ನು, ಅಯೋಧ್ಯೆಯೇ ಗೋಳಿಡುತ್ತಿರುವಾಗ.
ಕಂಬನಿಯ ಹೊಳೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಕೈಯಾರ ಎತ್ತಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಆ
ಮಹರಾಯಗಿತ್ತಿ ? ಅಬ್ಬ ! ಎಂಥ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿನಿ ! ಕೈಕೇಯಿ ದುರ್ಗಿಯ
ಅವತಾರವಿರಬೇಕು. ಸಾಮುದ್ರಿಕಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ, ಕಣಿ ಹೇಳುವವರೂ
ಸೀತೆಯ ಕೈ ನೋಡಿ, ಜಾತಕ ನೋಡಿ ವನವಾಸದ ಯೋಗವಿದೆ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಸತ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವಳು ಮಹಾರಾಜ್ಞಿಯಾಗಿ,
ಶತಕೃತುಗಳ ಯಜಮಾನಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಸತ್ಯವೇ
ಆಗುವುದಲ್ಲವೆ ? ಆ ಕಾಲ ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತದೋ ? ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ
ದಾಂಪತ್ಯಸುಖವನ್ನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದರೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ;
ಅವಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಮುದ್ದಾಡಿ, ಸಾಂತ್ವನ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನಲ್ಲ ; ಅದನ್ನೂ ಭಗವಂತ ಕರುಣಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಓರ
ಗಿತ್ತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಅಳಿಯಂದಿರು ಸುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ
ಅವಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಗುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲ ; ಕುಶ
ಧ್ವಜನೂ, ಅವನ ಹೆಂಡಿರೂ ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ವರ್ತಮಾನ
ಬರುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲ ; ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಲೂ ಬಾರದು ; ಅತ್ತೆಯಂದಿರು
ಅಳಿಯಂದರ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಾರದು. ಎಲ್ಲವೂ

ವಿಧಿಸಂಕಲ್ಪ, ಅದರಂತೆಯೇ ನಡೆಯಲಿ. ನಾವಾದರೂ ಅವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಮಂದಿಮಾಬಲವನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡೋಣವೆಂದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಲೊಲ್ಲರು. ಈ ವನವಾಸಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖ ಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದೆ ? ಅನುಭವಿಸಿದರೆ, ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯಾದರೆ ಏನು ಗತಿ ? ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ, ಬಾಣಾತನವೆಲ್ಲ, ನಿತ್ಯವೂ ವನ ಕ್ರಮಿಸುವುದೆಲ್ಲ ? ಒಂದುವೇಳೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಗಾಗುವ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಹೊರೆಯೆ ? ಅವನ್ನು ಹೊರುವವರು ಯಾರು ? ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ನಿರುವನಲ್ಲವೆ ? ಈ ಕಿರಿ ಅಳಿಯನ ಪಾಡು ಯಾವ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ! ಮಹಾರಾಕ್ಷಸಸಂಕುಲವೇ ನಿಬಿಡವಾಗಿರುವ ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಚಕ್ಕಂದವಾಡುವ ಮುದ್ದಿ ಬೀಗ, ಕಿರಿಯ ಬೀಗಿತಿ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವರಲ್ಲ ? ಅಯ್ಯೋ, ಪ್ರಳಯಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಿತು. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂದೂ, ಅದನ್ನು ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸಿದರೆ ನಿಜವಾದ ತಪಸ್ಸಾಗುವುದೆಂದೂ, ಅದರ ಅದನ್ನು ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳು ಸುಳಿದು, ಮರೆದು ಕುಣಿದಾಡುವುದೆಂದೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಮ ಔಷಧವೆಂದೂ ನಾನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಮಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಳು. ಈಗ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಜಾನಕಿ ಮನಗಂಡು ಆಚರಿಸುವ ಹೆಣ್ಣೇ ಸರಿ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳನ್ನು, ಋಷಿಮುನಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿಯದವರಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವರ ಮಾಯೆ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಖರವೆ ? ಮಾಂಡವಿಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯರಾದರೂ ತೌರಿಗೆ ಬರಬೇಡವೆ ? ಅದನ್ನೂ ಕಟ್ಟುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರುವಳಲ್ಲ ? ತಾಯಿಯಂತೆ ಮಗಳು ಕೈಕೇಯಿ, ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವೇನು ಮಿಂಚಿಹೋದ ಮೇಲೆ, ಎಂದು ಅರಮನೆಯ ವನವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸೀತೆಯ ತಾಯಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು, ವನ ವಾಸದಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಅಳಿಯಂದಿರೂ ಮಗಳೂ ಬಂದರೆಂದು. ನಾಳೆ

ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಜನಕ ತನ್ನ ಪರಿವಾರಸಮೇತ ಧನ. ಧಾನ್ಯ, ಗೋವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು.

ಮುನ್ನೂರ ಐವತ್ತು ಜನ ಬೀಗಿತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಸುಮೇಧೆ ಹೋರಾಡಿ ಸೀತೆಗೆ ಅಭ್ಯಂಗನಸ್ನಾನವನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೆಣಗಾಡುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಡುತ್ತಿದೆ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ !

ಇದೇ ಲೇಖಕರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು

ಉರ್ಮಿಳಾ ದರ್ಶನ

ಸೀತಾದರ್ಶನ

ಕಲಾ ಕಲಿಗಳ ಕರೆ

ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಬಲಿ

ಹಿರೋಷೀಮಾ

೩

ರೂ. 10-00

ಸೀತಾಸುತ ಪ್ರಕಾಶನ : ವಿದ್ಯಾನಗರ : ಮಂಡ್ಯ